

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ERZİNCAN'IN İLİÇ İLÇESİNDEKİ BİR ALTIN
MADENİNDE MEYDANA GELEN KAZANIN
TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILMASI VE
BENZER KAZALARIN ÖNLENMESİNE
YÖNELİK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU (10/983, 984, 985, 986, 987, 988)
TUTANAK DERGİSİ**

**11'inci Toplantı
26 Haziran 2024 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, geçmiş Kurban Bayramı'nı kutladığına, bugünkü toplantıya sendika temsilcilerini çağırdıklarına, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara, maden kazasında hayatını kaybeden işçilere bir kez daha Allah'tan rahmet dilediğine ve Birinci Oturumda TÜRK-İŞ temsilcilerinin yapacağı sunuma ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, toplantının İkinci Oturumunda HAK-İŞ temsilcilerinin yapacağı sunuma ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, toplantının Üçüncü Oturumunda DİSK temsilcilerinin yapacağı sunuma ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- *TÜRK-İŞ Sosyal Güvenlik Danışmanı Barış İyiyaydın'ın, altın madenciliğinde iş sağlığı ve güvenliği önlemleri hakkında sunumu*

2.- *Türkiye Maden İşçileri Sendikası Başkan Danışmanı Ertuğrul Ensar Bayrak'ın İliç'te altın madeninde meydana gelen kaza ve böyle kazaların yaşanmaması için yapılması gerekenler hakkında sunumu*

3.- *HAK-İŞ Genel Sekreter Yardımcısı Hamdi Abdullah Koçoğlu'nun altın madeni sahasındaki tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu*

4.- *ÖZ MADEN-İŞ Sendikası Genel Başkanı Fahrettin Kütükçü'nün kaza olmadan iki gün önce altın madeninde çalışanlarla yaptığı toplantı hakkında sunumu*

5.- *DİSK Genel Sekreteri Tayfun Görgün'ün Türkiye'deki madencilik, madencilik politikası, İliç kazası üzerinden altın madenciliği ve yapılması gerekenler hakkında sunumu*

6.- *DİSK İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Dairesi Müdürü Tevfik Güneş'in madencilik konusunda Türkiye'nin imzaladığı uluslararası sözleşmeler, ülkemizdeki yasal mevzuat ve altın madenciliğine ilişkin olarak iş sağlığı, iş güvenliği sistematigi ve öneriler hakkında sunumu*

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- *HAK-İŞ temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme*

2.- *DİSK temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme*

**ERZİNCAN’IN İLİÇ İLÇESİNDEKİ BİR ALTIN MADENİNDE MEYDANA GELEN
KAZANIN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILMASI VE BENZER KAZALARIN
ÖNLENMESİNE YÖNELİK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**
(10/983, 984, 985, 986, 987, 988)

11’inci Toplantı
26 Haziran 2024 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Erzincan’ın İliç İlçesindeki Bir Altın Madeninde Meydana Gelen Kazanın Tüm Yönleriyle Araştırılması ve Benzer Kazaların Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.11’de açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Atay Uslu,

Geçmiş Kurban Bayramı’nı kutladığına, bugünkü toplantıya sendika temsilcilerini çağırdıklarına, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara, maden kazasında hayatını kaybeden işçilere bir kez daha Allah’tan rahmet dilediğine ve Birinci Oturumda TÜRK-İŞ temsilcilerinin yapacağı sunuma,

Toplantının İkinci Oturumunda HAK-İŞ temsilcilerinin yapacağı sunuma,

Toplantının Üçüncü Oturumunda DİSK temsilcilerinin yapacağı sunuma,

İlişkin açıklama yaptı.

TÜRK-İŞ Sosyal Güvenlik Danışmanı Barış İyiyaydın tarafından, altın madenciliğinde iş sağlığı ve güvenliği önlemleri,

Türkiye Maden İşçileri Sendikası Başkan Danışmanı Ertuğrul Ensar Bayrak’ın İliç’te altın madeninde meydana gelen kaza ve böyle kazaların yaşanmaması için yapılması gerekenler,

HAK-İŞ Genel Sekreter Yardımcısı Hamdi Abdullah Koçoğlu tarafından, altın madeni sahasındaki tespitleri ve çözüm önerileri,

ÖZ MADEN-İŞ Sendikası Genel Başkanı Fahrettin Kütükçü tarafından, kaza olmadan iki gün önce altın madeninde çalışanlarla yaptığı toplantı,

DİSK Genel Sekreteri Tayfun Görgün tarafından, Türkiye’deki madencilik, madencilik politikası, İliç kazası üzerinden altın madenciliği ve yapılması gerekenler,

DİSK İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Dairesi Müdürü Tevfik Güneş tarafından, madencilik konusunda Türkiye’nin imzaladığı uluslararası sözleşmeler, ülkemizdeki yasal mevzuat ve altın madenciliğine ilişkin olarak iş sağlığı, iş güvenliği sistematığı ve öneriler,

Hakkında sunum yapıldı.

HAK-İŞ temsilcilerinin,

DİSK temsilcilerinin,

Yaptıkları sunumlara ilişkin görüşmeler yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, toplantıya saat 19.38’de son verildi.

26 Haziran 2024 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.11

BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)

BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)

SÖZCÜ: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)

KÂTİP: Mustafa SARIGÜL (Erzincan)

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar, basınımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 11’inci Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun, geçmiş Kurban Bayramı’nı kutladığına, bugünkü toplantıya sendika temsilcilerini çağırdıklarına, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara, maden kazasında hayatını kaybeden işçilere bir kez daha Allah’tan rahmet dilediğine ve Birinci Oturumda TÜRK-İŞ temsilcilerinin yapacağı sunuma ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; Erzincan’ın İliç İlçesindeki Bir Altın Madeninde Meydana Gelen Kazanın Tüm Yönleriyle Araştırılması ve Benzer Kazaların Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Komisyonumuz çalışmalarına devam ediyor. Bir bayram geçirdik, bu vesileyle Komisyon üyelerimizin, katılımcıların, değerli arkadaşlarımızın ve basınımızın da geçmiş bayramını kutluyorum.

Biz Komisyon olarak, tabii ki kazadaki ihmal süreçlerini araştırıyoruz. Komisyon olarak benzer kazaların olmaması için alınması gereken tedbirler konusunu da araştırıyoruz. Diğer bir konu da “Önce insan, önce çevre, sonra güvenilir madencilik anlayışıyla sürdürülebilir ve güvenli bir madencilik politikası nasıl oluşturulabilir, bir madencilik mimarisi nasıl kurgulanabilir?” bu konuda da çalışmalar yapıyoruz. Hazırlayacağımız rapor inşallah hem yasama organının hem yürütme organının bundan sonraki çalışmalarında önemli bir destek olacaktır.

Güvenli ve sürdürülebilir madencilik politikalarımız kapsamındaki en önemli başlıklardan biri kuşkusuz iş sağlığı ve iş güvenliğidir. Bu konuda bugün sendika temsilcisi arkadaşlarımızı çağırdık. Sendika temsilcisi arkadaşlarımız bize hem sunum yapacaklar hem de karşılıklı olarak kendileriyle istişarede bulunacağız. Sırasıyla bugün TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK’e bağlı sendikalarla istişarede bulunacağız.

Değerli arkadaşlar, Komisyonumuz biliyorsunuz, 17 Nisan 2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde üye seçimiyle çalışmalarına başladı. 22 üyemiz var, 22 üye olarak çalışmalarımıza devam ediyoruz. Tabii, süreç içerisinde bazı üyelerimizin üyelikleri düştü, yenileri geliyor, değişimler oluyor ama 22 üyeyle çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Bugüne kadarki çalışmalarımızla ilgili, neler yaptığımızla ilgili birkaç bilgi vermek istiyorum. Komisyonumuz bugüne kadar yaklaşık yüz saate yakın bir toplantı ve görüşme gerçekleştirdi. Bunların içinde iki günlük İliç ziyareti ve Balıkesir İvrindi altın madenine yaptığımız ziyaretler de var. 5 kamu kurumundan, 4 üniversiteden, ruhsat sahibi şirket ve tabii ki farklı taraflar olmak üzere bugüne kadar

75 kişiyi dinledik. Tabii, dinlemekle kalmıyoruz; sektörün paydaşlarıyla, kazayla, altın madenciliğiyle ilgili tüm paydaşlarla da bizim iletişiminiz, irtibatımız devam ediyor. Onlardan da farklı konularda taleplerini, önerilerini istiyoruz ve kendileriyle de -biraz önce de söylediğim gibi- iletişiminiz devam ediyor. Bugüne kadar bakanlıklar, yargı organları, firmalar, meslek kuruluşları -ki bunların içinde odalar var- sendikalar, STK'ler, dernekler, vakıflar ve üniversitelerden yaklaşık olarak 60'a yakın bilgi talebinde bulunduk ve bunların yaklaşık yarısı geldi ve gelmeye de devam ediyor. Bugüne kadar bize yazılı olarak bilgi sunan kurumların toplam oluşturduğu dokümanların bir kısmı burada arkadaşlar; ekler yok, eklersiz yaklaşık olarak 6 bin sayfa, ekleriyle beraber 8 bin sayfadan fazla doküman şu anda Komisyonumuza iletilmiş durumda. Bunların da bir kısmını arkadaşlarımıza gönderdik de göndermeye devam ediyoruz; peyderpey pdf ortamında, dijital ortamda üyelerimize gönderiyoruz, üyelerimiz istifade edebilirler. Ancak ifade ettiğim gibi yani 15 ayrı bakanlık yazısı var bugüne kadar bize intikal eden, yargı organlarından iki ayrı rapor ve bilgi geldi, onları da sizlere ilettik. Firmadan istediğimiz bilgiler var, bir kısmı geldi ve gelmeye devam ediyor, onlarla ilgili süre dolmadı. Meslek kuruluşlarından, sendikalardan, derneklerden, vakıflardan ve üniversitelerden; madencilik fakültesi olan bütün üniversitelerden bu konudaki taleplerinin, görüşlerinin, önerilerinin tamamını kendilerinden yazılı olarak da istedik. Çünkü üç aylık bir zamanımız var, zaman sınırlaması var ama bunları da hem üyelerimiz tarafından değerlendirilsin hem raportörlerimiz tarafından değerlendirilsin diye talep ettik. Şu ana kadar 2.500 sayfanın üzerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi "web" sitesinde de görülebilir bir tutanak oluştu. 8 bin sayfalık bir doküman gönderildi. 10 bin sayfalık bir dokümantasyon çalışmalarımız sonrasında oluştu.

Biliyorum, bütün üye arkadaşlarımız bunlardan istifade ediyorlar, rapor yazma sürecinde de bunların hepsinden istifade edeceğiz. İnşallah, sonuçta, madencilik, altın madenciliği sektörünü ve bundan sonraki süreci sürdürülebilir ve güvenli hâle getirecek bir öneri silsilesi, dizisi de oluşturacağız.

Komisyon çalışmalarımız bugün -biraz önce ifade ettim- sendikalarımızı dinleyerek devam edecek. Biz "sürdürülebilirlik" ve "hatasızlık" ilkesiyle çalışma şartlarının sağlandığı, güvenlik katsayısının çok yüksek olduğu çalışma ortamlarının kurgulandığı ve kurulduğu, maksimum işçi sağlığının, maksimum iş yeri güvenliğinin sağlandığı -sürdürülebilir ve geliştirilebilir bir güvenlik ikliminin oluşturulduğu- iş yerlerinde güvenlik ikliminin oluşturulduğu bir ortamın oluşması için yapılması gerekenleri inşallah raporumuzda ifade edeceğiz. Bundan sonraki, hem yasama organının hem yürütme organının, çalışmalarına destek olacağız bu konuda.

Ancak, tabii ki bunları yaparken biz özellikle sendikaları bu konuda çok önemsiyoruz. Sektörde en çok üyesi bulunan üç konfederasyonu davet ettik, kendileri de davetimize icabet ettiler. İlk olarak bugün, TÜRK-İŞ, Türkiye Maden İşçileri Sendikası temsilcileri burada. Kendileri hem bize sunumda bulunacaklar hem de bizim Komisyon üyesi arkadaşlarımızdan, değerli katılımcılardan varsa kendilerinin bu konudaki soruları sizlere soracaklar. Eğer onları bizlere cevaplarsanız memnun oluruz diye düşünüyorum.

Tabii, maden kazasında 9 işçimiz hayatını kaybetti. Hayatını kaybeden işçilerimize bir kez daha Allah'tan rahmet diliyoruz, mekânları cennet olsun, yakınlarına başsağlığı diliyoruz. İstiyoruz ki bundan sonra iş kazası olmasın, istiyoruz ki bundan sonra madenlerimizde bir işçimizin burnu bile kanamasın.

Bu bölüme geçmeden önce basın, görsel basın mensubu arkadaşlarımızı dışarı alabiliriz ancak tabii ki arkadaşlar kendilerini tanıtırken belki bir ayrıntı çekmek isteyebilirsiniz. Ayrıntı için bir iki dakika daha müsaade edebiliriz.

Şeref Bey, Türkiye Maden İşçileri Sendikası Genel Başkan Yardımcısı...

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI GENEL SEKRETERİ MEHMET ALİ ÇAKIR – Kendisi katılamadı Sayın Başkanım, Genel Sekreter olarak ben cevaplayacağım.

BAŞKAN ATAY USLU – Öyle mi? Sayın Genel Sekreterim hoş geldiniz.

Özellikle işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda neler yapılabilir? Spesifik olarak altın madenciliği konusunu inceleyen bir Komisyonuz, bu konuda neler yapılması gerekiyor, neler yapılabilir? Hangi hukuki değişiklikler yapılması bu konuda işçi sağlığını, iş yeri güvenliğini maksimize eder? Bu konunun üzerine özellikle vurgu yaparak sunumunuzu alalım istiyorum.

Hem arkadaşlarımızı tanıştırsın hem de daha sonra sunumunuza geçebilirsiniz.

Hoş geldiniz.

Buyurun.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI GENEL SEKRETERİ MEHMET ALİ ÇAKIR – Sayın Başkanım, Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri; sizleri Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Sizlere, TÜRK-İŞ Sosyal Güvenlik Danışmanı Barış İyiyaydın altın madenciliği faaliyetleri kapsamında işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda sunum yapacak. Erzincan İliç iş yerindeki örgütlü olan sendikamız Şube Başkanı, maden mühendisimiz ve hukukçu arkadaşlarımız da burada bizlerle birlikte. Teknik soruların olması hâlinde bu soruları cevaplamaya hazırız.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- TÜRK-İŞ Sosyal Güvenlik Danışmanı Barış İyiyaydın'ın, altın madenciliğinde iş sağlığı ve güvenliği önlemleri hakkında sunumu

TÜRK-İŞ SOSYAL GÜVENLİK DANIŞMANI BARIŞ İYİAYDIN – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; sizleri Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

On beş yıldır TÜRK-İŞ'te Sosyal Güvenlik Danışmanı olarak görev yapıyorum. Bugün iş sağlığı, altın madenciliğinde iş sağlığı ve güvenliği önlemleriyle ilgili genel bir sunum yapacağım.

Erzincan ili İliç ilçesinde meydana gelen olayla ilgili teknik sorularınızın olması hâlinde de şubemizin ve sendikamızın teknik yetkilileri de burada sorularınızı cevaplamak için hazırılar.

Öncelikle, 13 Şubat 2024 tarihinde Erzincan'ın İliç ilçesinde meydana gelen kazada yaşamını yitiren işçi arkadaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına sabırlar diliyoruz. İliç'teki kazanın akabinde, iki ay geçmeden, yaklaşık bir buçuk ay sonra İstanbul'da bir yangın meydana geldi ve burada da 29 işçimiz hayatını kaybetti. İliç'ten sonra 600 işçi daha hayatını kaybetti ortalama olarak Türkiye'de. Türkiye'de her gün iş kazası ve meslek hastalıkları sonucunda ortalama 4 işçi hayatını kaybetmekte.

Değerli Komisyon üyeleri, ILO'nun 2023 yılında yayınlamış olduğu bir rapor var. Bu raporda yılda 3 milyona yakın işçinin iş kazası ve meslek hastalıkları sonucunda hayatını kaybettiği ifade edilmekte tüm dünyada. Kamuoyundaki bilginin aksine, iş kazalarından ziyade meslek hastalıklarıyla gerçekleşen ölümler 6 kat daha fazla. Türkiye'de meslek hastalıklarıyla gerçekleşen ölümler maalesef geri planda kalıyor ancak bunların sayıları iş kazaları sonucunda meydana gelen ölümlerden daha fazla. Sosyal Güvenlik Kurumunun resmî verilerine göre -2022 verileri açıklandı en son- Türkiye'de 588 bin iş kazası gerçekleşti 2022 yılında ve bu iş kazaları sonucunda da 953 işçi meslek hastalığına

yakalandı, 1.517 işçi hayatını kaybederken 8 işçi de meslek hastalığından dolayı hayatını kaybetti. SGK kayıtlarına yansımayan, kayıt dışında çalışan ancak iş kazası geçiren işçilerin de olduğu bilinmekte. Bu boyutuyla baktığımızda Türkiye’de iş kazalarına uğrayan işçi sayısı oldukça yüksek.

Türkiye’de 2022 yılında vefat eden 1.517 işçinin 422’si inşaat sektöründe çalışıyor; 224’ü kara yolu taşımacılığında, 128’i metal sektöründe ve 105 işçi de maden sektöründe çalışıyor. Bu saydığım 4 iş kolunda vefat eden işçiler toplam vefat edenlerin yüzde 60’ını oluşturuyor, en çok vefat bu 4 iş kolunda meydana geliyor. Maden iş kolunda vefat edenlerin alt kırılımına baktığımızda 54’ü taş kömürü ve linyit çıkartılan iş yerlerinde, 13 işçi metal cevherinde, 35 işçi madencilik ve taş ocaklığı ve 3 işçi de yardımcı işlerde vefat etti. 2022 yılı verilerine göre madenlerde çalışan toplam 105 işçi vefat etti.

Türkiye’de işçi sağlığı ve iş güvenliği için geçmiş yıllarda çok önemli adımlar atıldı. Bunlardan ilki, 2004 yılında ILO’nun 155 sayılı Sözleşme’sini Türkiye kabul etti, bu sözleşme İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin Sözleşme. 2012 yılında Türkiye’de ilk defa 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu yürürlüğe girdi, uluslararası mevzuata uygun bir kanun olarak yürürlüğe girdi. Hemen akabinde, 2013 yılında da Türkiye yine çok önemli bir ILO sözleşmesini, 187 sayılı Sözleşme’yi kabul etti. Soma maden kazasının akabinde, 2016 yılında Türkiye’de yine çok önemli 2 ILO sözleşmesi; 167 sayılı inşaat işleriyle ilgili sözleşme ve 176 sayılı Madenlerde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi kabul edildi. Türkiye’de ulusal ve uluslararası mevzuat anlamında çok önemli adımlar atıldığını görüyoruz ancak uygulamada ciddi sorunların yaşanmaya devam ettiğini görüyoruz. Ulusal ve uluslararası anlamda mevzuatlarda iyi bir noktaya gelmiş olsa da uygulamada karşılık bulunmadığını maalesef görüyoruz.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun 4’üncü maddesi var. Bu 4’üncü maddede işverenin yükümlülüğü tanımlanmıştır. İşverenin iş yerini denetleyeceğine, iş yerindeki riskleri tespit edeceğine ve bunlarla ilgili önlemleri alacağına dair bir düzenlemedir bu. İşverenin bu yetkisini başkasına devretme yani dışarıdan iş sağlığı güvenliği profesyonellerine ya da iş sağlığı güvenliğiyle ilgili şirketlere devretme yetkisi yoktur. Meydana gelen kazalarda genelde işverenin değil iş sağlığı güvenliği profesyonellerinin ya da vekillerin suçlandığı ve ceza aldığı görülmektedir. Hâlbuki kanun açıkça söylemektedir: “İşveren bu yetkilerini devredemez.” Sadece iş sağlığı güvenliği profesyonelleri ya da vekiller değil... Yargıtayın içtihatlarını da raporun 5’inci ve 6’ncı sayfasına koyduk, burada Soma sonrası çıkan içtihatlardan birkaç örnek vermeye çalıştık. Burada iş sağlığı güvenliği profesyonellerine veya işveren vekillerine sadece ceza verilmesi bize şunu söylüyor: “İşverenin haberi olsaydı aslında önlemler alınırdı.” Bize aslında bu söyleniyor, hâlbuki durum bu şekilde değil. İş sağlığı güvenliği profesyonellerinin yetkisi belli bir noktada. Bu konuya değinmek istiyorum aslında.

Madenler, özellikle altın madenleri çok riskli bir iş yeri, madencilik çok riskli bir iş yeri, çok tehlikeli bir iş kolu. Burada risk değerlendirmesi yaptığımızda, son bir raporda mesela, 26 çok farklı tehlikeli risk tespit edilmiş. Bu risklerle ilgili mücadele edince işverene bunun bir maliyeti var, bu maliyet milyonları aşan çok yüksek maliyetler olabilir. İşveren bu maliyetleri almak yerine üretime devam ederse yani idari para cezaları maliyetlerden daha düşük olursa burada bir sonuç alamayız, sonuç almakta zorluk çekeriz. O yüzden idari para cezalarının muhakkak gözden geçirilmesi lazım. Maliyetlerin yani bir iş yerinde iş kazası olmaması için alınacak önlemlerin idari para cezalarından çok daha maliyetli olması burada bir aksaklığı ortaya çıkaracaktır. İdari para cezalarının ve suçun faillerinin doğru tespit edilmesi hususunda adımlar atılması gerekmektedir.

Türkiye’de 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 2012 yılında yürürlüğe girdi. Bu kanun bize şunu söyledi: 2024 yılı Mart ayı son SGK verilerine göre Türkiye’de şu anda 2 milyon 158 bin 535 iş yeri faaliyette, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde görev yapan müfettiş ve müfettiş yardımcısı sayımız ise 917; 2 milyon işletmemiz var, 917 müfettişimiz var. Genelde biz toplantılarımızda her iş yerine 1 müfettiş gönderme şansımızın olmayacağını konuştuk yıllarca. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’yla aslında getirilen düzenleme şuydu: Her iş yerine 1 müfettiş gönderemeyiz ancak iş sağlığı güvenliği profesyonellerini görevlendiririz ve bunlar müfettişin yaptığı dış denetimi iç denetim olarak yaparlar. Ancak maalesef ki iş sağlığı güvenliği profesyonellerinin bağımsızlığı söz konusu değil, bunlar da o iş yerinde çalışan birer işçi. Yani şunu söylemek istiyoruz: Bir iş yerinde iş kazası ve meslek hastalıklarıyla ilgili bir sorun varsa, İSG profesyoneli iş yerinin yönetim kuruluna ya da iş verene bu hususta bir rapor hazırlar ve önlem alınmasını talep ederse, işveren bu önlemi almazsa bu uzmanın Çalışma Bakanlığına iş yerini şikâyet etme yetkisi var ancak o iş yerinde çalışan bir işçi eğer ki işvereni Bakanlığa şikâyet ederse bunun sonuçları ne olacaktır? İşte, burada bir bağımsızlık söz konusu olmadığı için uygulamada iç denetimde ciddi bir problem ortaya çıkmaktadır. Halbuki 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu bu iç denetim üzerine kurulmuştur. Nitekim, Çalışma Bakanlığının yapmış olduğu dış denetim sayısına baktığımızda 2023 yılında toplam 5.013 iş yeri teftiş edilmiş, bunun 3.115’i programlı, 1.898’i program dışı. Bu 5.013 iş yerinde 765.760 işçi çalışmakta yani biz bir yılda ancak 5 bin iş yerini denetleyebiliyoruz. Burada iç denetimin çok önemli olduğu ortaya çıkıyor ancak bu iç denetimi yerine getirecek olan iş sağlığı güvenliği profesyonellerinin bağımsız olmaması ciddi problemleri beraberinde getiriyor.

Bir diğer önemli problem ise ortak sağlık ve güvenlik birimleri yani “OSGB” olarak nitelendirilen kuruluşlar. İşverenler, iş yerlerinde profesyonel istihdam etmek zorunda değiller, bu hizmeti dışarıdan satın alabilmektedirler ancak takdir edersiniz ki çok ciddi bir rekabet ortamının olduğu günümüzde ortak sağlık güvenlik birimleri maliyetleri aşağı düşürmeye çalışabilmektedir yani düşük maliyetle hizmetin kalitesi düşebilmektedir. Bu yüzden ortak sağlık güvenlik birimlerinin de denetlenmesi çok önemlidir; yetkin midir değil midir, bu konuda denetleme yapılması çok önemli.

İş sağlığı ve güvenliği profesyonelleriyle ilgili diğer bir konu -özellikle madencilik sektöründe- madencilik sektöründe görev yapacak iş sağlığı güvenliği uzmanlarının maden mühendisi olması gerekmektedir, inşaatta görev yapacakların inşaat mühendisi olması gerekmektedir. Alan dışında, sadece sınavı geçerek, yüz seksen saatlik teorik eğitimi alarak çok büyük bir madende iş güvenliği uzmanlığı yapmasının imkânı yoktur, bu mümkün değildir, olanaklı değildir ancak maalesef uygulamada farklı alanlardan arkadaşlarımızın iş güvenliği uzmanlığı yaptığı görülmektedir, bu da başka bir tehlikeyi beraberinde getirmektedir. İş sağlığı güvenliği profesyonellerinin çok önemli bir yeri vardır uygulamada.

Diğer bir konu, işçilerin görüşlerinin alınması; aslında sendikaların en önemli dâhil olacakları konu budur. İşçilerin görüşleri nasıl alınabilir? İş sağlığı güvenliği kurulları vardır, iş sağlığı güvenliği kurullarında çalışan temsilcileri bulunmaktadır -bu, ilk defa 6331 sayılı Kanun’la geldi- ancak şöyle bir sınırlama var: 50 işçiden fazla işçi çalıştıran işyerlerinde kurulmaktadır iş sağlığı güvenliği kurulları ve altı aydan daha uzun süreli işlerin yapıldığı bir iş olması gerekmektedir. Türkiye’de 41 bin iş yeri sadece 50’den fazla işçi çalıştırmaktadır; 2 milyon 158 bin iş yerinden sadece 41 bin iş yerinde 50’den fazla işçi çalışmaktadır. Rapora yazmaya çalıştık, Kanada’da bu sınır 20’dir ve farklı uygulamalar vardır. Türkiye’de iş sağlığı güvenliği kurullarının daha yaygın hâle getirilmesi gerekmektedir; bu, önemli bir adım olacaktır. Bunun için tabii ki yasal bir düzenleme gerekmektedir. Bu da işçilerin sürece katılması için önemli bir kuruldur. İdari para cezaları ve cezaların caydırıcılığı konusunda Başkanım, bahsetmek istedim.

Son olarak, sunumumuzun başında ifade etmeye çalıştık, çok fazla dikkat edilmeyen, dikkati çekmek istediğimiz, değinmek istediğimiz bir diğer konu meslek hastalıkları. Altın madencilğinde ve diğer madencilik sektörlerinde özellikle toz, toza bağlı hastalıklar, gürültü, titreşim çok yoğun görülen hastalıklardır. Toza bağlı silikozis hastalığı, pnömokonyoz hastalığı Türkiye’de en çok görülen meslek hastalıkları arasındadır. Sayısı çok az gözükmektedir, 950’lerdedir -Komisyonumuzda kıymetli vekillerimiz var, üstatlarımız var- ancak bu, sadece Sosyal Güvenlik Kurumuna başvuran ve yüzde 10’dan daha fazla çalışma gücünü kaybeden ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından gelir bağlanan işçileri göstermektedir; yüzde 10’un altında, daha az bir kaybı varsa bir işçinin bu işçinin meslek hastalığı verilere yansımamaktadır.

Meslek hastalığının bir diğer önemli sorunu şudur: Erzincan ilinde, İliç ilçesinde, küçük bir ilçede ya da Anadolu’nun herhangi bir yerinde maden haricinde başka bir işletme faaliyeti de olmayabilir. İşçilerin başka istihdam şansı yoksa ve o işçi bir meslek hastalığı teşhisi alırsa hiçbir madende bir daha çalışma şansı yoktur, Türkiye’nin hiçbir yerinde çalışamaz çünkü doktor orada diyecek ki: “Tozdan uzak, tozdan etkilenmeyeceği bir iş yerinde çalışması gerekmektedir.” Burada devreye işsizlik ve diğer koşullar girmektedir. Meslek hastalığı bu şekilde olduğu zaman hiç teşhis almayacak mı? Hayır, başka yöntemler, başka çözümler vardır; muhakkak ki var. Bu konular üstünde yoğunlaşılması, meslek hastalıklarının da gündeme alınmasının çok önemli olduğu görüşündeyiz.

Benim sunumum şimdilik bu kadar.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN ATAY USLU – Çok teşekkür ederiz, sağ olun.

Resul Bey, tam sizin alanınız.

Sayın Milletvekilimiz, buyurun, söz sizde.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Başkanım, Değerli Komisyonumuzun kıymetli milletvekilleri, çok kıymetli TÜRK-İŞ sendikamızın temsilcileri; hoş geldiniz. Gazi Meclisimizde sizi misafir etmekten memnuniyet duyuyoruz.

Tabii, sayın danışman arkadaşımız sunumunu yaptı. Genel olarak iş sağlığı ve güvenliğinin gelişim ve tarihçesini dinledik maalesef. Keşke bu altın madeninde yaşanan kazaya yönelik spesifik ve özel bilgiler alabilseydik.

Evet, Türkiye’de iş kazaları, iş güvenliği çok gündemde olan bir konu; dünyada, Avrupa’da en çok iş kazası yaşanan ülkelerden biriyiz. Elbette ki bunun çözümü için 2012 yılında -sizin de bahsetmiş olduğunuz- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası çıkarıldı, hayata geçirildi, yürürlüğe girdi; eksikliğiyle, fazlasıyla uygulanıyor ve iş kazalarının sayısında da ciddi bir azalma olduğunu görüyoruz. Tabii ki bunun en büyük sebebi eğitim, iş kazaları eğitimle düzelir. Yani eğitim doğru ve sağlıklı bir şekilde sağlandığında iş güvenliğine ilişkin gerekli kişisel koruyucu donanımlar veyahuda iş yerinde alınması gereken iş güvenliği önlemleri alındığında iş kazalarının yüzde 98’ini biz önleyebiliriz.

Spesifik olarak İliç ilçemizdeki maden sahasında yaşanan olayın acısı bizler kadar belki bizlerden çok daha fazla sendikacı, sendika yöneticisi, sendika üyesi kardeşlerimizi, arkadaşlarımızı üzmüştür.

Bu olayın meydana gelmesinin temel sebepleri nelerdir? Burada şube başkanımız da var, saha gözlemlerini biz yaptık, sahaya gittik, iki gün İliç’teydik. Sahada ne sorunlar yaşanıyor aslında bunları dinlemek istiyoruz. Bir üretim baskısı var mı? Saha içerisinde sizin tespitlerinize göre iş sağlığı ve güvenliğine aykırı hususlar var mı? Çalışanların ve bölgedeki diğer canlıların veya doğanın tehlikeye girmesine sebebiyet verecek uygulamalar tespit edebildiniz mi, buna ilişkin somut açıklamalarınız olacak mı?

Biliyorsunuz, Türk Maden İş Sendikası da ülkemizin en değerli yer altı kaynaklarının üretilmesi için çalışan emekçi kardeşlerimizin kurduğu bir sendika. AK PARTİ olarak, bizim her zaman düşüncemiz doğaya saygılı, çevreye saygılı ve ülkemizin temel kaynaklarının halkımızın hizmetine güvenli bir şekilde sunulmasını sağlamaktır. Burada siz, özellikle şubeyi ziyaret ederken, genel merkez de belki zaman zaman şube ziyaretlerini yaptığında sahada çalışmalarını izlemiştir. Bir baskı var mı? Yani benim burada en çok önemseydiğim şey bir üretim baskısı mı var orada? Yani, bu lalettayın mı yapılmıştır? Orada liç yöntemiyle yapılan altın üretiminde ne gibi bir teknik aksaklık vardır? Mesela 3 ve 4 no.lu liç sahaları çökerken 1 ve 2 no.lu liç sahaları, liç yığınları neden çökmemiştir veya bu da bu liç yığınları, 1 ve 2 no.lu liç yığınları neden daha dayanıklı olabilmıştır? İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili sahada sizin gördüğünüz bir eksiklik var mı? Yani temel iş güvenliği bilgilerini aldık sizden. Peki, sahaya ilişkin tespitleriniz var mı?

TÜRK-İŞ'in sahada yaptığı, sahada izlediği, eksikliklerini tespit ettiği hususlarla ilgili gerek sendika temsilcileri gerek şube başkanı gerek genel merkez yönetimi üzerinden herhangi bir araştırmanız oldu mu? Bu sahaya ilgili sizin uyarılarınız oldu mu? Aralık ayı, belki ekim ayından bu yana buraya gelen dinlediğimiz, bazı ifade ve bilgilerini bize aktaran kıymetli konuklarımız bilgilerini aktarırken dediler ki: Aslında bu daha önce de var yani çatlaklar var, jeoradarla ilgili birtakım eksiklikler var, burada verilerin eksik okunması var olabilir. Bunların hepsini Komisyonumuz araştırıyor. TÜRK-İŞ bu konuda sahaya ilgili kendisine ulaşan bilgi ve belgeleri araştırabilme imkânına sahip oldu mu, bu noktada herhangi bir eksiklik tespit edebildi mi veya bu da TÜRK-İŞ'in kendi bünyesinde acaba üyelerden gelen, işçi kardeşlerimizden gelen birtakım şikâyetleri analiz edecek profesyonel bir iş sağlığı ve güvenliği ekibi var mı? Yani bu çok özel ve spesifik bir alan; dolayısıyla da bu konuda yetkin olan iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili bir sorun, şikâyet geldiğinde genel merkezin görevlendireceği ve sahada tespit yapacağı bir mekanizmanız var mı?

Örneğin, İliç maden sahasındaki bir işçi kardeşimiz bizim sendikamıza “Ya, bizim orada şu, şu sorunlar yaşıyor.” dediğinde bizim genel merkezimizden -veyahut da TÜRK-İŞ'in, konfederasyonun genel merkezinden de olabilir- iş sağlığı güvenliğiyle ilgili bir uzman ekip, iş güvenliği uzmanı arkadaşlarımız gidip sahada gerçekten bu veriler doğru işleniyor mu, burada çalışanların hayatını tehlikeye sokacak bir mekanizma var mı veya böyle bir mekanizmanın kurulması faydalı olabilir mi, bunları dinlemek istiyoruz.

Gittiğiniz zaman mutlaka siz de sahayı gördünüz, o sahada bu malum olaydan sonra farklılık görebildiniz mi; doğada, çevrede, suya karışan herhangi bir zehirli atık gözleminiz oldu mu; bu konuyla ilgili sendikanız üyesi çalışanların herhangi bir şikâyeti oldu mu veya birtakım fiziksel, psikolojik destekleriniz olabildi mi bölgeye; bölgede ne gibi faaliyetler sürdürebilme imkânına sahip oldunuz? Bundan sonraki dönemde ne yapmak lazım yani TÜRK-İŞ'in perspektifi ve vizyonundan bakıldığı zaman önümüzdeki süreçte bu maden sahalarımızı ne şekilde revize edebilmeliyiz? Yasal mevzuatta düzenlenmemiş olan, eğer gerekiyorsa Gazi Meclisimizde bununla ilgili bir yasa çalışması talebiniz var mı veya bu da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında bu konularla ilgili olarak “İş güvenliğinde şu eksiklikler var, bu eksiklikler var, mevzuatın şurası açık, burası açık, bunları düzeltmek gerekir.” gibi önerileriniz olabilir mi, var mı? Bir daha böyle bir kaza yaşanmaması için ne gibi önlemler alınmasını öneriyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

Evet, Başkanım, benim söyleyeceklerim şimdilik bu kadar.

BAŞKAN ATAY USLU – Çok teşekkür ederiz.

Mustafa Bey, buyurun.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Efendim, TÜRK-İŞ'i ağırlamaktan son derece mutluyuz. Türkiye'mizin en önemli sendikalarının başında geliyor, en eski sendikamızdır. Geçmişte benim de beraber çalıştığım Sayın Halil Tunç'u, Sayın Seyfi Demirsoy'u, TÜRK-İŞ kurucularını saygıyla, sevgiyle, hürmetle, rahmetle anıyorum. Benim sendika genel başkanım, Belediye İş Sendikası Genel Başkanı Sayın Hüseyin Pala'yı da rahmetle anarak sözlerime başlamak istiyorum. Hoş geldiniz, şeref verdiniz.

Sayın Başkanım, İliç Araştırma Komisyonumuzun bugün 11'inci toplantısını inşallah, saygıyla, sevgiyle yapıyoruz. Bu Komisyon, Türkiye Büyük Millet Meclisinden almış olduğu gücü milletimiz adına kullanarak inşallah, bundan sonra bu olayı tüm yönleriyle araştırmak üzere kuruldu; bugün de en önemli kuruluşumuzu, işçi sendikalarımızı, alın teri ve emeği büyük bir gururla dinlemek üzere buradayız. Bizim görevimiz bu felaketin sebeplerini, sorumlularını inşallah ortaya çıkarmak, böylesine bir felaketin bir kez daha olmaması için alınacak olan tedbirleri ve çözüm önerilerini de yüce Mecliste Allah'ım izin verirse paylaşmak. Bugün burada sadece TÜRK-İŞ'i değil HAK-İŞ'i, aynı zamanda da DİSK'i dinleyeceğiz. Bu faciaya sendika gözüyle bakacağız, sendikalarımızın önerileri ve görüşleri de Türkiye Büyük Millet Meclisi için son derece önemli ve değerlidir. Bizler birer Komisyon üyesi olarak, milletvekili olarak burada demokrasi sayesinde oturuyoruz, demokrasi olduğu için biz burada oturuyoruz ve bu masanın etrafında farklı siyasi partilerden, farklı görüşlerden arkadaşlarımız var. Uzun yıllar sonra ilk defa bu Komisyon Sayın Atay Başkanımızın önderliğinde bütün siyasi partilerden oluştu ve muhalefet partisinin vermiş olduğu önerge kabul edildi, biz bunun sorumluluğunun bilinci içerisindeyiz, o nedenle de konuşmalarımızı ve sözlerimizi seçerken son derece dikkatli davranmakla da mükellefiz.

Aynı şekilde, sendikalar da demokrasi sayesinde var. Sendikacı arkadaşlar işçi arkadaşlarımızı, alın teri ve emeği temsil ediyor; biz de hiçbir siyasi parti farkı gözetmeden bütün milletimizi temsil ediyoruz. İşçi kardeşlerimiz de bu milletin bir parçası olduğuna göre bizler de işçi kardeşlerimizin yüzde yüz temsilcileriyiz. O nedenle, karşı karşıya değiliz burada; gerçekten burada yan yanayız, birlikte bu olaylara çözüm aramak için varız. Sendikaların işçi arkadaşları ilgilendiren olaylara duyarsız kalması, sessiz kalması sendikalar için de bizim için de asla mümkün değildir. Bu nedenle de bugünkü toplantıyı çok önemsiyorum.

Biraz önce milletvekili arkadaşımızın söylediği gibi, sizlerden daha somut çözüm önerileri duymak istiyoruz, sizlerden İliç'le ilgili daha somut, çok önemli, değerli konuları duymak istiyoruz çünkü İliç'in... Şube Başkanı arkadaşımız burada, diğer arkadaşlarımız burada, bu konuları duymak istiyoruz. Bu konuları duyarken kıran döken değil, bütünleştiren olmak istiyoruz. Bu konuları duyarken bir daha böyle felaketlerin olmaması için alınması gereken somut tedbirleri sizlerden öğrenip... Bakın, Sayın Başkanımız ifade etti, 6.500 sayfa, bunlar üzerinde de Sayın Başkanımız ve Komisyonumuz gerçekten hassas bir şekilde çalışıyor.

Şunu bilmek istiyoruz: Emek en yüce değerdir, emeğe saygı insana saygıdır, çalışan herkesin emeğinin hakkını alması lazım. Bu nedenle, sendikacılıkta, sendikada geçmişte şube başkanlığı yapmış bir arkadaşınız olarak sendikalarımız da son derece değerlidir. Sendikalarımız uzun yıllar süren bir mücadelenin eseridir. Sendikalar kolay kurulmamıştır, büyük bir mücadele sonunda sendikalarımız kurulmuştur. Bu gerçeği görmek zorundayız. Sendikal hareketler ve işçi hakları tüm dünya da ne yazık ki şu anda geriliyor, bunu da görüyorum ve karşımda işveren sendikası değil, işçi arkadaşlarımın haklarını savunan bir sendika var ve bu sözleri duymayı çok arzu ediyorum.

Sendikalarımız taraftır, karşımızda bulunan arkadaşlarımız alın terinden yana, emekten yana, işçi haklarından yana taraftır. Sendikacı arkadaşlarımız, konuşmalarını yaparken hepinizden rica ediyorum, sizler işveren sendikası değilsiniz; kaldı ki biz burada işveren sendikalarını da dinledik. Bizim görevimiz, hem işveren sendikalarını hem işçi sendikalarını dinlemek. Bizim görevimiz, üretimi desteklemek ama alın teri ve emeğin de hakkını almasını sağlamak. Alın teri ve emek hakkını alırken, sabahın alaca karanlığında çocuğunun rızkını kazanmaya giden insanların öylesine bir faciayla aramızdan ayrılmasına da kesinlikle göz yummak değil; bunların sebeplerini, sorunlarını daha detaylı bir şekilde araştırmak.

İlişliyim, o bölgenin çocuğuyum ve o insanların neler çektiğini takdirinize bırakıyorum ve o duygularla konuşmanızı arzu ediyorum, onu yaşamanızı arzu ediyorum. Düşünün ki bir anne, bir baba çocuğunu gönderdi, Osmaniye'deki bir işçiyi aradılar “Gel, burada çalış.” diye. İşteydi, tatildeydi, geldi ve toprak altında kaldı, şu anda Hak dünyada. Onların neler çektiğini gerçekten hissetmenizi arzu ediyorum. Şöylesine bir bakmanızı arzu ediyorum: Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu Küresel Haklar 2024 Endeksi'ne göre işçi hakları açısından da dünyanın ne yazık ki en geri ülkeleri arasındayız, bu konu da beni alabildiğine üzüyor.

Bütün bunlara rağmen işçi haklarını savunmaya hep beraber devam edeceğiz. Bu Komisyondaki herkes üzgün, herkes mutsuz, herkes 9 canımızın orada kaybedilmesinden dolayı gerçekten aylardan beri önemli sıkıntılar çekiyor. Evet, sizler de zaman zaman arkadaşlarımızı kaybediyorsunuz. Evet, ben 9 hemşehrimi kaybettim ama Sendika Başkanımız da üyelerini kaybetti, o da arkadaşlarını kaybetti, hepimizin başı sağ olsun. Onların geride bıraktıklarının haklarını ve hukuklarını hep beraber savunmalıyız; sendikayla beraber savunmalıyız, birlikte savunmalıyız ve onların da haklarının, hukuklarının verilmesi için elimizden gelen çabayı da mutlaka vermeliyiz. Buradaki bütün milletvekili arkadaşlarım inanın ki aynı duyguları yaşıyoruz, aynı duygulardayız ama biraz önce Sayın Milletvekilimin sorduğu değerli sorular vardı, o sorulara bir iki ilave şu: Sendikamız daha önce buna benzer eksiklikleri araştırdı mı? Jeoradarlar, çatlaklar işçi arkadaşlarımız tarafından sendikamıza bildirildi mi? Bu konuda, iş güvenliği konusunda, çalışan arkadaşlarımızdan sizi hiç arayan oldu mu? Örneğin, orada bir taşeron firma sabahleyin geliyor, görüyor -pazar günü buluştum, detaylı bir şekilde konuştum- ve oradaki 50 arkadaşını, faks falan beklemeden 50 işçi arkadaşımızı tam olayın olduğu o sahadan çekiyor. Bunu çekerken bizim oradaki diğer arkadaşlarımız sendikamızı arayıp da “Bizim de buradan çıkmamız lazım, bakın taşeron firma buradan çıktı...” Böyle bir konuşma oldu mu olmadı mı, merak ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, somut önerilerinizi ve çözüm yollarınızı bekliyoruz. Genel konular son derece önemli ve değerli ama bizim yüreğimiz yanıyor. Biz can Erzincanlıyız, üstelik İlişliyim, o bölgenin çocuğuyum. O nedenle de somut öneri ve bekliyorum.

Bir konuşmayı lütfen düzeltelim. Bunu bu Komisyonda konuşulmamış olarak kabul edelim. “Bir doktor arkadaş rapor verirse hiçbir arkadaş başka bir yerde çalışamaz.” Bu Komisyonun lafı olmasın. Bunu ben bir dil sürçmesi olarak alıyorum. Bu, bütün hekimlerimize ve doktorlarımıza karşı bir sevgisizlik olur.

Bu 9 canın kaybindan sonra sendikamızın, MADEN-İŞ Sendikamızın attığı adımları da merak ediyorum.

Bir kez daha TÜRK-İŞ'i saygıyla selamlıyorum. Seyfi Demirsoy Genel Başkanımızı, Halil Tunç Genel Başkanımızı, onların şahsında bütün TÜRK-İŞ'ten ebediyete intikal eden büyüklerimize saygılarımı sunuyorum. Ben de o sendikanın yıllarca üyeliğini yaptım. Bir kez daha ifade etmek istiyorum: Karşımızda işveren sendikası yok, işçi haklarını koruyan alın teri ve emeğin savunucularına hoş geldin diyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ediyoruz.

Abdurrahman Bey, buyurun.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Çok Kıymetli Başkanım, Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, TÜRK-İŞ'imizin çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii ki bu kaza hiç kimsenin olmasını istemediği bir kaza, bunu herkes bütün şeylerinde anlatıyor. Tabii ki kaza olduktan sonra bununla ilgili çalışmak ya da bununla ilgili fikir söylemek kolay ama olmadan önce bunlarla ilgili önlem alabilmek önemli. Tabii ki siz orada işletmeci değilsiniz, sonuçta bir sendikasınsınız. Ben şunu çok merak ediyorum: Şu anda orada sendikanız üyesi olan kaç işçimiz var? Bu sendikamızla ilgili oradaki temsilciniz Erzincan'da mı yoksa İliç'te mi bir temsilciniz var ya da o bölgede bir temsilciniz ve bunların raporlanmasını nasıl yapıyorlar? Çalışma ya da iş güvenliğiyle ilgili kısmı TÜRK-İŞ'e yani buradaki MADEN-İŞ olarak sizlere nasıl bir raporlamayla veriliyor? Yani bu raporların hiçbir tanesinde buna benzer bir şey var mı, güvenlikle ilgili buradaki şeylerin ihlal edildiğini ki biz orayı gördük, İliç'i, ondan sonra da İvrindi'de başka bir madeni gördük. Tabii ki ikisinin arasında çok büyük fark vardı yani orada 5 katlı binanın yerine sanki 8 katlı bina yapılmış gibi, çok basit anlatımıyla bir yığın yapılmış. Bu da anlaşılıyor ki daha çok kazanç anlamında. Bununla ilgili sizin sendika temsilciniz tarafından en azından sizin sendikanıza burada yapılan işlemlerle ilgili riskli olduğunu belirten... Burada siz şu anda suçlanan konumunda falan değilsiniz, yani sadece akışı merak ettiğim için soruyorum. Sonuçta buranın birincil sorumlusu işverenler yani o işletmenin. Siz de bu işletmenin daha sağlıklı çalışması adına sendikal faaliyetlerinizde ne yapıyorsunuz yani orayı önleme mi yoksa sadece rutin, orada çalışan işçilerinizin normal, rutin yapılan günlük şeylerin doldurulması mı yoksa hakikaten bu ve... Sadece bu altın madenine, İliç'e özel söylemiyorum, bunun gibi diğer madenler ya da buralarda olanların yani TÜRK-İŞ'in... Ki Türkiye'nin en önemli işçi konfederasyonu ve bunun bir ilki ve bunun gücünü de biz biliriz yani geçmiş dönemde de bugünkü hâliyle de yapabilecekleri çok şey olduğunu ve devlet tarafından yani hükümetler tarafından, bakanlıklar tarafından da sizlerin fikirlerinizin, görüşlerinizin ciddiye alındığını biliyoruz. Ki biz Komisyon olarak -ben aynı zamanda Sanayi, Ticaret, Enerji Komisyonu üyesiyim- eğer sizlerin bu tür sorunları var da ulaşamıyorsa, yeteri kadar iletemiyorsanız da bu sorumluluğu da ben burada kendi adıma -Komisyon Başkanımız da şu anda Mustafa Varank; tabii, burada zaten şu andaki Komisyon Başkanımız Atay Bey de bu konuya has çalıştığı için- diğer madenlerde bunun önlenmesi adına bir Komisyon üyesi olarak, Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu üyesi olarak en azından bunlara bizim de bir katkımız olacaksa bir milletvekili olarak sizlerin yanında olduğumuzu belirtmek istiyor, hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Abdurrahman Başkan, Milliyetçi Hareket Partisi Antalya Milletvekiliyim.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederim.

Başka söz isteyen yok herhâlde.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Benim bir sorum vardı.

BAŞKAN ATAY USLU – Var mı Cumhur Bey? Kusura bakmayın, ekranda göremeyince...

Cumhur Bey, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarımız, bugün sunumları için bize gelen MADEN-İŞ’in çok değerli temsilcileri; biz, spesifik olarak -arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi- bu İliç’te meydana gelen kazadan sonraki durumla ülkemizdeki madencilik sektöründe tekrar bu tür olayların yaşanmamasına nasıl katkı koyabiliriz noktasında bir bakış açısıyla çalışıyoruz. O nedenle, incelemelerimizi İliç maden kazası özelindeki bölümlerle değerlendiriyoruz.

İşaret edilmiş olunan meslek hastalıkları gerçekten Türkiye gündeminde belki gizli kalan ama anı gerçekleşmemesi, zamana yayılı olarak gerçekleşiyor olması nedeniyle de kamuoyunda yeterince bilinmeyen bir dikkat çekme olarak önemli gördüğümü ifade etmek isterim. Eğer böyle bir katkı koyabilme imkânınız olursa onun da ülkemize kazandırdıklarının olacağı muhakkak. O yüzden, işaret ettiğiniz konuyla ilgili de teşekkür ediyorum.

Benim çok net bir bilgiye ihtiyacım var, onun sizde var olduğunu düşünerek sormak istiyorum: İliç’te meydana gelen kazada “Anagold” isimli bir firma aktif olarak çalışıyor, alt taşeronları var ama Anagold firmasının kendi aktivitesi de var. Anagoldda en fazla üyesi olan, örgütlü olan sendika hangisidir? Bunun bilgisini sizden rica etmek istiyorum.

Şimdilik başka da sorum yok. Bu açıklamalarınızdan sonra yine aydınlanmadığımı düşündüğüm ya da bende en azından aydınlanmadığını düşündüğüm sorular olursa tekrar sizlere sormak isterim.

Teşekkür ediyorum.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Müsaade eder misiniz?

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun Süleyman Bey.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Çok Değerli Başkanım, çok değerli milletvekili arkadaşlarım, TÜRK-İŞ sendikasının değerli yöneticileri; hepinizi sevgi, saygı ve hürmetle selamlıyorum. Hoş geldiniz.

Evet, 11’inci toplantıyı yapıyoruz ve bu toplantıların sonucunda, inşallah, biz “Bu kazanın bir daha olmaması için neler yapabiliriz?”i konuşuyoruz. Yani bir araştırma komisyonu, onun için soruşturmada çok araştırmaya önem veriyoruz gelecekteki bu gibi madenlerde işletmenin daha rahat yürümesi için. Ne diyoruz? Başkanımız da biraz önce söyledi; önce insan, önce çevre, sonra güvenli madencilik. Onun için, burada sendikamızın da önemi elbette çok büyük.

Sayın Başkanım, bu kaza olur olmaz, eskiden beri çok sevdiğim, DEMİRYOL-İŞ’te de birlikte çalıştığımız Sayın Ergün Atalay aradı ve üzüntülerini belirtti. Orada sendikanın yani TÜRK-İŞ’in ne gerekiyorsa yapması gerektiğini, bu kazanın oradaki etkilerinin azaltılması için neler yapılabilirse onu yapacaklarını söylediler. Sendika Başkanımız da geldi, onlarla birlikte çalıştık ve devam ettik ama ben bir konuya girmek istiyorum.

Tabii, uzun bir bayramdı; bayramda İliç’te bütün bu aileleri ziyaret ettik, hakikaten hepsi de çok üzgündü. Bu kazanın olması hem kendilerini hem de İliç’i çok etkiledi, biz de Erzincan Milletvekili olarak bundan çok etkilendik. Onun için, böyle kazalar olmasın istiyoruz ama sendikaların bu konularda fikirlerini biraz daha fazla çalışarak söylemesi gerekir. Orada ne olsa bu kaza olmazdı diye sendikalardan daha açık şekilde söylemeleri gerektiğini düşünüyoruz.

Elbette o işçilerin çalışma alanları yani -toprak altında kalan işçiler sendikalı mıydı, değil miydi; onu çok açmayacağım- orada onların toprak altında kalmaması için ya da toprağın yerinin değişmemesi için ne gibi tedbirler alınacağı konusunda daha önceden sendikaların da daha fazla görüş bildirmesi lazım.

Diğer yerler, diğer zamanda bu kazadan sonra sendikalar bunun bir kaza olmadığını, hakikaten kazanın ötesinde bir şey olduğunu söylediler. Burada TÜRK-İŞ'in ne demek istediğini anlamak istiyoruz yani tedbirler mi alınmadı da “kaza” değil de “kasıtlı” gibi beyanlar verdiler. Burada ise siz daha çok genel konulara değindiniz. Hâlbuki biraz daha İliç'in özel konularına bundan sonra, bu sorulardan sonra o konulara da giderseniz seviniriz.

Ben şu soruyu sorayım, “Gerçekten İliç özelinde neler yapılabilirdi?” gibi bir soru sorayım; onunla ilgili bana biraz bilgi verirseniz sevinirim.

Teşekkür ederim Başkanım, sağ olun.

BAŞKAN ATAY USLU – Başka söz isteyen arkadaşımız yok, size söz verelim.

Buyurun.

2.- Türkiye Maden İşçileri Sendikası Başkan Danışmanı Ertuğrul Ensar Bayrak'ın İliç'te altın madeninde meydana gelen kaza ve böyle kazaların yaşanmaması için yapılması gerekenler hakkında sunumu

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI BAŞKAN DANIŞMANI ERTUĞRUL ENSAR BAYRAK – Sayın Komisyonun sorduğu sorulara naçizane cevap vermeye çalışacağım. Özellikle biraz İliç'ten bahsedeceğim.

Heyelan 13 Şubat saat 14.28'te oldu ve yaklaşık 34,5 milyon metreküp bir yığın liçi malzemesinin yaklaşık 4,7 milyon metreküpü Sabırlı Vadisi'ne, yaklaşık 1,2 milyon metreküpü de manganez ocağına akmıştır. 27,6 milyon metreküp malzeme yerinde deforme olmuş, bir şekilde kalmıştı. Kırılmayan yığın liçi faz 1, faz 2 yapısında çatlaklar oluşmuştur. Yığın liçinin heyelan ettiği Sabırlı Deresi'nin en derin bölgesi 60 metre, manganez ocağının da 40 metre olarak; 9 kişi hayatını kaybetmiştir. Heyelan eden söz konusu yığının istiflenmesine Aralık 2010'da başlanmış, lokasyon olarak hemen bitişiğinde, neredeyse sıfır mesafede fabrikaların ve açık ocakların olması en önemli dezavantaj olarak kendini göstermektedir. Yamaç üzerine 6 derece, eğimli bir arazi üzerine faz 1, 2, 3 inşa edilmiştir. Biraz önce Sayın Vekilimin de sorduğu, faz 4 ve 4-b 20 derece eğimli, neredeyse dağ yamacına inşa edilmiştir.

Sonuç olarak, 2006 yılında arazi kıyamet kopsa heyelan etmeyecekken bu arazi üzerinde mühendislik yapısı durup dururken neden kaydı? Kök sebep, en basit bir mühendislik sorunu olarak değerlendirilebilir, tabii ki sizin de huzurunuzda, bilirkişi raporları, biz de takip ediyoruz. Elbette ki ana sebep etrafında bir sürü mikro sebepler var, bütün bu sorunların da her birinin sorumluları olan kişi ve kurumlar vardır.

Peki, o zaman bir daha böyle bir kazanın yaşanmaması için neler yapmalıyız? Her şeyden önce problem her yönüyle tanımlanmalı ve doğru teşhis konulmalıdır, buna göre tedavi uygulanmalı. Elbette ki doğru soruyu bulmak çok önemlidir. Neden bu imalat yapıldı? Amaç neydi? Neden yıkıldı? Projeyi kim yaptı? Kim onayladı? İnşaata kim yaptı? Kim izledi ve denetledi? Denetlenmesine rağmen neden heyelan oldu? Yığın liç alanının yer seçimi yanlış mıydı?

Böylesine dev yapıların yanı başında milyar dolarlık tesis olmamalı, aynı zamanda açık ocaklar yer almamalıydı. Her şeyden önce, yüzlerce çalışanın olduğu bir bölge, yüksek bir bölge ve yamaç üzerinde hem tesisten kaynaklı hem de saha operasyonundan kaynaklı vibrasyona sürekli maruz kalınmakta ve bu da uzun vadede duraysızlığa sebebiyet vermektedir. Söz konusu liç sahası aynı zamanda bir cevher zenginleştirme tesisi gibi çalışır çünkü zaten bu amaçla inşa ediliyor. Bu anlamda, saatte yaklaşık 1.200 metreküp sıvı solüsyon verilerek ve bu solüsyonun da yığının neredeyse tüm etrafı gezdirilerek her tarafına temas ettirilmesi sağlanmakta. Bizim burada istemediğimiz en önemli şey şu: Eğer yığına serilen malzemelerin reçinesinde uygunsuzluk varsa, mesela kil miktarı, tane boyutunun fazla olması...

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Çalışan kaç kişi var alanda, o alanda? Sendikanızdan kaç kişi var çalışan?

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI BAŞKAN DANIŞMANI ERTUĞRUL ENSAR BAYRAK – Sayın Vekilim, ben teknik kısımdayım, sendikal boyutunu Sayın Başkanım şey yapacak.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Sayın Vekilim, Şube Başkanım, şu anda -en son sorudan da başlamış olayım- 250 üyemiz var. Yetki olarak, zaten yetki tespitleri sözleşme dönemlerinde yapıldığı için yetkili sendika Türkiye Maden İşçileri Sendikasıdır.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Yetkili değil, üye sayısı olarak... Yetkiyi biliyorum, toplu sözleşmeyi siz... Şu anda üye sayısı itibarıyla en çok üyesi olan, Anagoldda üyesi olan sendika sadece siz misiniz?

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Evet efendim, Türkiye Maden İşçileri Sendikası en çok üyesi olan sendikadır, bugün itibarıyla tüm verileri de paylaşabilirim.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Yetki sizde mi?

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Evet.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Anagold için soruyoruz.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyesi vekillerimiz; biz şu anda 3 bin kişinin çalıştığı bir iş yerinden bahsediyoruz. Maalesef ki 3 bin kişinin çalıştığı yerde yalnızca Anagoldda örgütlüyüz. Şimdi, orada en ağır işleri yapan -sırasıyla gelirse- Çiftay’dan başlar; dekapaj onlardadır, madenin çekilmesi onlardadır, biz aslında biraz daha fabrika bölümündeyiz yani -tabirimde yanlışlık olmasın- ben teknik boyutları çok bilmem, teknik boyutları TÜRK-İŞ’imizin ve sendikamızın değerli uzmanlarından hep beraber öğreneceğiz, ben sendika başkanlığı yapıyorum.

Dediğim gibi, çok büyük bir havzada, 3 bin kişinin aktif çalıştığı bir bölgede, yalnızca ve yalnızca 600 kişilik iş yerinde yani yüzde 40’la yetki aldığımızı düşünürseniz 240 kişinin yetkinde ve zaten beyaz yaka ve mavi yaka diye baktığımızda, orada “mavi yaka” diye adlandırılan 400 kişi var, şu anda 400’ün de altında, 380’lerde ama orada 3 bin kişi çalışıyor ve maalesef... Ben teknik olmadan konuşacağım Sayın Vekilim.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – 240 kişi mi şu anda sadece sendikalı?

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Yani yüzde 10’u sizde.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Evet, yüzde 10’un dahi altında yani o bölgede 3 bin kişi çalışıyor, şu anda 2.900 küsurlarda. Sendika olarak yalnızca Anagoldda örgütlenebildiğimiz için... Diyeceksiniz ki: “Neden başka yerde örgütlenmediniz?” Orada bölüm bölüm taşeronlar var, yerel taşeronlar da var ama en büyük taşeron Çiftay. Biz Çiftay’da on bir yıl önce örgütlenme mücadelesinde bulunduk, yeterli çoğunluğu sağladık, maalesef... Vekillerim de sordu “Bir yasa talebiniz var mı ya da yasa mı yapılmalı?” diye. Evet efendim. Şimdi, bizde yetki almak için öncelikle üye kaydı yapılır -önceden noterden yapardık- biz Anagoldda 2010 yılında... Ben İliç’le -ben de İliçli sayıyorum kendimi vekilim, yanlış anlamayın- 2010 yılında tanıştım, on dört yıldır İliç’e gider gelirim; o evlerde örgütlenme uzmanlığı yaptım, o evlerde yatıp kalktım, o evlerde misafir ettiler çünkü 2010 yılında otel de yoktu, emekli bir polis amcamızın yeri vardı, yer bulursak orada ziyaretçi olabiliyorduk yani yöreyi çok iyi tanırım, zaman zaman da giderim.

Dediğim gibi, 2013 yılında da Çiftay'da tüm işletmeler olarak sendikalaşma... İşçilerin talebi vardı, yörenin talebi vardı ancak başka bir nedenden yetkiye itiraz edildi, yetki itirazı daha bugünlerde sonuçlandı sonuçlanacak, toplam on bir yıldır yetki mahkemesi devam ediyor ve biz orada ana yüklenici firma olarak ya da "Sendika var burada." denilerek çalışmamıza rağmen -dediğim gibi- 3 bin kişide en yüksek üye sayımız 400'dü yani yüzde 10...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Yetkiyle ilgili karmaşa nedir? Orayı bir tekrar alabilir miyim, yetki konusunu?

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Ya, yetkiye zaten her türlü, ilk yetki alındıktan sonra... Onu birazdan avukatımız daha iyi anlatacaktır.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Yargı yeri yetkisinden bahsetmiyorsunuz değil mi?

CUMHUR UZUN (Muğla) – Sözleşme yapma yetkisi.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI AVUKATI ALİ CAN EROL – Sözleşme yapma yetkisi Sayın Vekilim.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Evet.

Şimdi, sendikalarda -birazdan avukatımız Ali Can Bey daha iyi anlatacak- hani, bizim yasal eksikliğimiz... Bir örgütlenmede, şimdi iş yerini konuşuyoruz, iş yerinde sendikanın olması için önce iş yerine ÇED raporu verilmeli, açılma izni verilmeli; bunların hiçbir yerinde sendika yoktur. İş yeri açılır, artık çalışır ehliyetini alır, iş kolumuza giriyorsa biz de orada örgütlenme faaliyetine katılırız. Bir iş yerinin en tehlikeli işlerde ÇED raporunu alması yedi-sekiz ay, maksimum bir yıl sürerken bir sendikanın iş yerinde yetki alması belki üç yıl, hele iş yeri itiraz ettiyse belki on yılı bulabilmekte.

Yine, tekrar söylüyorum, evet, yetkili sendikayız "İliç" dediğimizde Türkiye Maden-İş Sendikası konuşulur, on dört yıldır orda örgütlüyüz, 5 dönem sözleşme yaptık ama 3 bin kişinin içinde yalnızca maksimum 400 kişiyiz. Şimdi -dediğim gibi- ben yalnızca yörede gördüğüm ya da bize gelen, gelmeyen durumları anlatacağım.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Pardon, buraya geçmeden, Çiftay'ın diğer iş yerlerinde var mı sendika?

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Sayın Vekilim, yok çünkü işletme yetkisi alınacak.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Yok, diğer, başka iş yerlerinde...

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Yok, hiçbir yerinde yok efendim.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Hep sendikasız...

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Sendikasız çalışıyor. Divriği'nde kendi yer altı madeni var, Kayseri'de bir tane altına taşeronluk yapıyor -bildiğim kadarıyla- işte, Sivas'ta var, Soma'da var, Elâzığ'da var -dediğim gibi- zaten Sivas'ta kendi işletmeleri var. Çiftay çoğunlukla Anagoldun taşeronluğunu yapıyor ama gelgelelim bugüne kadar sürekli itirazlarla biz orada sendika olarak arkadaşlarımızı sendikalı çalışmaya kavuşturamadık ve bunun mücadelesini de yaptık, yapmaya da devam ediyoruz.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Başkanım, on yıl yetkiyle ilgili dava -hukukçu arkadaşlarım da var burada- on yıl yetki tespitine ilişkin bir davanın sürmesi bize çok olağan gelmedi, onu bir avukat arkadaşımızdan dinleyebilir miyiz?

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI AVUKATI ALİ CAN EROL – Sayın vekillerim, olay şöyle geliyor: 2013 yılında yeterli çoğunluğa ulaştıktan sonra yetki tespit başvurusu sendikamızca yapılıyor. Akabinde işveren tarafından itiraz ediliyor, sonrasında buradaki davanın bu kadar sürmesinin sebebi aslında şu: Geçmiş dönemde üyelik başvuruları noter vasıtasıyla yapıldığı için, oradaki üyelik başvurularıyla alakalı bir problemten kaynaklı noter hakkında da bir ceza yargılaması yapılıyor, yetki davası da bu ceza yargılamasını bekletici mesele yapıyor. Ceza davasının uzun sürmesi, akabinde yetki davasına intikal etmesi vesaire derken süreç bu şekilde. Yani bunun başka bir örneğini ben bilmiyorum, on bir yıl süren bir yetki tespit davası.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Yetki tespitinde “1, 2, 3, 4, 5” diye sayacaksın, toplamı ortaya koyacaksın, bitti. “Yetkilisin.” ya da “Değilsin.” diyeceksin yani bunun bu kadar sürmesini gerektiren bir mesele olmaz.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Üyelik sayısıyla ilgili mi bir ihtilaf vardı?

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Çalışma Bakanlığı bakıyor zaten.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Üye sayısıyla ilgili bir ihtilaf mı var ki noterdeki şeyleri istiyor?

CUMHUR UZUN (Muğla) – Noterin cezai sorumluluğuyla ilgili kısmı bunun da ötesinde...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – İşte, üye sayısı mı, yeni üye yaparsın yani bir çözümü vardır.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Evet, yani tatmin edici olmadı.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Bu arada tekrardan örgütlendik Sayın Vekilim.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – İşte, yani tekrardan yapılabilir.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Geçen yıl tekrardan örgütlendik, tekrardan yaptık ama bize dönüş şu oldu: “Var olan bir yetki itiraz mahkemeniz var.” dediler, o başvurumuz kabul edilmedi Bakanlık tarafından.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Tamam, o da makul.

Peki, noterdeki mevzu neden bunu bu kadar ilgilendiriyor, üye sayısıyla ilgili mi?

TÜRK-İŞ AVUKATI ERDAL ARAP – Şimdi, Sayın Vekilim, öncesinde noterden yapılıyordu üyelikler ve istifalar, şu an e-devletten yapılıyor. 2012 yılında şu anki 6356 sayılı Kanun’umuz yürürlüğe girdi, üyeliklerin bir bölümü 2012 yılının öncesinde. Dolayısıyla hem e-devletten üyelikler var hem noterden üyelikler var. Sanıyorum oradaki üye sayılarının tespitiyle alakalı.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Yani yetki başvurusunu yaptığınız zamanki üye sayınıza göre karar verileceği için önceki üyelere bakıyorlar, bunlarla ilgili de ihtilaf olduğundan bekletiyorlar.

BAŞKAN ATAY USLU – Aslında hani yeniden üye kaydı yapsanız, yeni yasaya göre yapsanız; on yıllık süreç çok uzamış, diyelim ki mahkeme...

TÜRK-İŞ AVUKATI ERDAL ARAP – Kabul edilmiyor Başkanım.

BAŞKAN ATAY USLU – Kabul edilmedi mi öyle bir şey?

TÜRK-İŞ AVUKATI ERDAL ARAP – Başkanım, yetki tespiti başvurusu yapıldığı tarihteki fotoğrafa bakılıyor. O fotoğraf önemli, sonrasındaki üyelikler ve istifalar dikkate alınmıyor.

RESUL KURT (Adıyaman) – Yani şöyle Sayın Başkanım: Bu sendikalaşma ve örgütlenme konusunda 6356 sayılı Yasa’yla birçok yenilik getirildi ve bu anlamda en önemli yenilik de insanlarımız, vatandaşlarımız e-devletten üye olup üyelikten ayrılabilirler.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Özgür karar verebilsin, baskı altında olmasın diye.

RESUL KURT (Adıyaman) – Dolayısıyla bu örgütlenme noktasında da sendikalar arasında ciddi bir rekabet var. Yani işte üye transferi demeyelim de birbirlerinin üyelerini oradan ayırıp kendi sendikalarına üye olmaya zorlamak ve o iş yerinde yetkiyi alabilmek için ciddi bir mücadele var. Dolayısıyla da bugüne kadar bir toplu iş sözleşmesi yapılmamıştır diye anlıyorum ben. Herhangi bir uygulaması yok.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Çift ayda mı? Taşeron işçilerde diyordunuz değil mi?

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Anagoldda yapıldı mı?

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Anagoldda 5’inci dönem sözleşmemiz hâlen uygulamada devam ediyor.

RESUL KURT (Adıyaman) – Yok, taşeronlar için...

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Taşeronların hiçbirinde maalesef bu süreçten dolayı yapılmadı. Sayın Başkanım, sayın kıymetli vekillerim; ben burada yalnızca şunu anlatacaktım: Bizim orada anlatılırken “Anagold” denildiğinde ya da “sendika” denildiğinde aslında bizim nasıl dar bir alanda olduğumuzu, aslında o bölgede 3 bin kişinin çalıştığını -bırakın madende çalışanları bir de barajda çalışanlarımız, baraj inşaatında çalışanlarımız var- düşünersek, orada ciddi bir çalışan sayımız var.

İş yerimizde, şubemizde iş yeri temsilcilerimiz, iş yeri yöneticilerimiz İliçlidir, İliç doğumludur, o yörede yaşamaktadırlar; temsilci arkadaşlarımız aktif çalışan kişilerdir, yönetici arkadaşlarımız aktif çalışan kişilerdir ve İliçlilerdir; onu da bir soru geldiği için açıklamak istedim.

Ayrıyeten, burada kesinlikle bir yanlış anlaşılma olmasın, vekilimin de dediği gibi, evet, ben tarafım, ben işçi tarafıyım; ben şu anda, üyem olsun olmasın, ekmek yediğim, su içtiğim 9 kardeşini kaybetmiş, cenazevi bir sendikayım; 9 kardeşimi yitirdim. Son gün Fahrettin Keklik kardeşimle telefon kayıtlarım, WhatsApp yazışmalarım var. Olaydan iki saat, üç saat önce en son benle görüştü, WhatsApp’ında son görüştüğü adam benim; “Başkanım, akşam uzun uzadıya görüşelim; sendikalaşmayla ilgili, temsilciliklerle ilgili bir konu konuşalım.” dedi. Rabb’im mekânını cennet etsin, görüşmemiz nasip olmadı. Dediğim gibi yani biz cenazeviyiz, biz burada işçi sendikasıyız; konuşmalarından kesinlikle yanlış bir şey anlaşılmasın, onu açıklamak istiyorum. Her cuma günü bizzat İliçli yönetici ve temsilcilerimin katıldığı iş güvenliği toplantıları yapılır iş yerimizde, her cuma rutin yapılır. Kendim de zaman zaman İliç’te olduğumda fiili katıldım ve çoğu toplantıya da “on-line” olarak ben de katılırım. Toplantılarımızda bugüne kadar yığın içiyle ilgili ya da büyük bir olayla ilgili bir tane şikâyet ne temsilcilerimize gelmiştir ne o toplantılarda konu olmuştur maalesef. Bize işçi kardeşlerimizden bir tane yazılı ya da sözlü “Burada çatlak var...” Ama olay olduktan sonra artık açıklamalar değişiyor, “Biz demiştik, patlayacaktı.” deniyor ancak benim temsilcilerim orada çalışıyor. Benim temsilcilerimden şu anda 2 kardeşimiz şehit oldu, benim temsilcimin akrabası. İşte vekillerim orada, Çöplerde evleri olan 2 kardeşimiz yani oradaki başkan vekilimizin de akrabası.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Bir araya girebilir miyim?

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Buyurun Sayın Vekilim.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – 2022’de öyle bir çatlak oldu, sızıntı oldu; sendika olarak ne yaptınız?

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – 2022’de Vekilim, bir boru patlamasıyla ilgili...

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Çatlak da oldu.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – İş yerinin üç ay kapandığı olay mı Sayın Vekilim?

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Bir göçük oldu, sonra işte sızıntı oldu falan...

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Evet, evet, üç ay kapandı, o olay.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Üç ay kapandı, biz orada tabii ki soruşturma... İlk başta şunu da açıklamam gerekiyor: Tabii ki o yasa yapılmalı mı, yapılmamalı mı? Bizim, sendikalar olarak yetkimizin ne kadar olduğunu, yetkimizin olup olmadığını tartışmamız gerekiyor. Şimdi, iş yerlerinde, örnek veriyorum, biz dün facia yaşadık, kardeşlerimizi kaybettik, facianın olduğu akşam yetiştik, biz oradaydık, Genel Başkanım oradaydı. Bizi araştırma komisyonuna, kriz masasına ya da olayın olduğu yere dahi almadılar. Ben orada yetkiliyim, sendikayım; beni iş yerine almadılar.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Kazadan sonra almayabilirler, kazadan önce ne yaptınız? “Yetkili miyim, değil miyim?” diyorsun ya, ben Demiryolları Genel Müdürüydüm, her bir treni durdurabiliyorsunuz, o kadar yetkilisiniz yani. Dolayısıyla, orada var yetkiniz.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Hayır efendim.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Kazadan önce.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI BAŞKAN DANIŞMANI ERTUĞRUL ENSAR BAYRAK – Sayın Vekilim, sendika olarak teknik anlamda hiçbir raporlama ve denetleme yetkimiz yok, bizim en büyük sorunumuz da bu, bunun için iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili bir sürü proje yaptık.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun, açtım mikrofonunuzu.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI BAŞKAN DANIŞMANI ERTUĞRUL ENSAR BAYRAK – Sayın Vekilim, bizim en büyük problemimiz, zaten işletmelerde tam anlamıyla bir denetleme istemesek de en azından bir raporlama, bir görüş alınmasını çok istiyoruz ama hiçbir işletmede denetleme yetkimiz yok. Biz bireysel ilişkilerle, ocaklara işçi arkadaşların yanında, mevcut çalışma yerlerinin yanında olabilmek için giriyoruz ama gördüğümüz sıkıntıları raporlayıp bir yeri denetleme gibi bir yetkimiz yok.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Benim aradığım nokta şu: Yani orada iki sene önce kaza oldu, başka şeyler oldu, siz biliyorsunuz. Bunu sendika istese raporlar, gönderir genel merkeze, o da Çalışma Bakanlığına gönderir, der ki: “Burada sıkıntılar var, bizim burada kuşkumuz var.” Ondan sonra tedbir alırlar. Böyle bir rapor var mı elinizde? Olması lazım demiyorum; var mı, yok mu? Bir şey göremedim de onun için. Öyle bir uyarı var mı, sendika işçilerinin ileride sıkıntıya girmemesi için bir uyarı var mı? Bunu biz yaşadık, ben Demiryolları Genel Müdürlüğü yaptım on beş yıl, sendikalar getirirler, birtakım sıkıntıları varsa raporlarlar ya genel müdürlüğü veya Bakanlığa. Burada böyle bir şey görmedim, onu demek istiyorum.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI BAŞKAN DANIŞMANI ERTUĞRUL ENSAR BAYRAK – Sayın Vekilim, biz bununla ilgili sadece İSG eğitimleri yaptık Maraş’ta.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Yok ben İliç’i diyorum ya, Maraş değil.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI BAŞKAN DANIŞMANI ERTUĞRUL ENSAR BAYRAK – Oradaki arkadaşları da Maraş’a getirerek orada eğitim yaptık ama bizim hiçbir işletmeye gidip denetleme yetkimiz yok, bir bunu aşamadım Sayın Vekilim.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Neyse canım, yoksa yok, ben illa göreviniz diye demedim.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Zaman zaman iş yeri koşullarının ağırlaştığı ve ani gelişme nedeniyle bununla ilgili uyarıların dikkate alınmadığı hâllerde demokratik bir hak olarak, çalışanlarımız iş yavaşlatma, o gün işe çıkmama vesaire gibi demokratik bir kısım eylemlerle koşulların olumsuzluğunu gerek kamuoyuyla gerek duyarsızlığı tespit edilmiş olan işverenle paylaşma yöntemlerini kullanabilirler. Bu iş yerinde böyle bir süreç ya da böyle bir döneminiz hiç oldu mu, öyle bir şey yaşadınız mı?

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI ŞUBE BAŞKANI YILDIRIM BEYAZIT ÇETİN – Vekilim, dediğim gibi, bugüne kadar bize bizzat ya da temsilcilerime... Dediğim gibi, 2 yönetici ve 4 veya zaman zaman 5 temsilci olmak üzere yaklaşık 10 kişilik bir heyetimiz var iş yerinde aktif çalışan; bugüne kadar bu iş yerinde bize gelen... Örneğin sonradan söyleniyor ki: “Evet, zaman zaman çatlaklar oluyordu, beton atılıyordu.” Aynı bu Meclise sunulan raporlar gibi bize de sonradan gelen, bugüne kadar... “Bir de tabii ki iş yeri çok sorunsuz, güllük gülistanlık değil ama ufak şeyler. İşte, soyunma odalarının olmayışı, yemek beğenmemek ya da dinlenme yerlerinin yetersizliği gibi, her cuma yapılan toplantılarda çözüme kavuşturduğumuz problemler geldi. Değerli uzmanlarımızın dediği gibi, bizim “Biz geldik, iş yerini denetleyeceğiz.” demek gibi bir yetkimiz maalesef yok ama bize gelen şikâyetleri biz genel merkezimize bildireceğiz, genel merkezimiz sizlere bildirecek yani böyle bir işleyiş var. Ancak bize bugüne kadar kendi çözdüğümüz problem haricî çok büyük bir problem ne yazılı ne sözlü geldi ve hatta şu da var: Daha bugüne kadar Bakanlık ALO 170 hattına düşmüş bir tane dahi şikâyet olmadı. Yine söylüyorum, yanlış anlaşılma istemiyorum, illaki burada facia var, illaki burada bir ihmal var; facia durduk yere olmadı ama bunun öncesinde ya da bunun sonrasına kadar bizzat şubemize yazılı ya da sözlü herhangi bir talep olmadı. Bu nedenle de bize talep gelmediği müddetçe raporlayacağımız bir durum yok. Tekrardan söylüyorum: “Biz geldik, iş yerini denetleyeceğiz.” demek gibi maalesef sendikaların da bir yetkisi yok. Keşke bu yetkiler bizlere de verilse, biz de bunları yapabilecek.

Teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN ATAY USLU – Devam edebiliriz arkadaşlar varsa başka şeyiniz.

TÜRKİYE MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI GENEL BAŞKAN DANIŞMANI ERTUĞRUL ENSAR BAYRAK – Teknik açıdan baktığımızda mühendislik hataları var mıydı dedik. Yığın içinde bizim “şev emniyet güvenlik katsayısı” dediğimiz 1,20 ve üzeri olması gereken 1,09’luk liç yığınının yükseltilerek heyelana sebebiyet verildiği zaten araştırılmaktadır.

Liç alanı tabanındaki su seviyeleri dikkate alındı mı? Burada bunların yine bilirkişi raporlarından sonra biz de takibinde olacağız. Bu durum, şev emniyet katsayısı 1’in altında indirgendi mi? İndirgendiye kullanılan geosentetik malzemelerle ilgili liç malzemesi ve şevin duraylılığı arasındaki ilişki göz ardı edildi mi, edilmedi mi ve kaymaya sebebiyet verdi mi? Sebebiyet verdiyse güvenlik sayısını belirleyen parametrelerin doğru olup olmadığına, yanlış veriler üzerinde çalışılıp çalışılmadığına en son raporlardan sonra biz de bakacağız.

İşletmesel hatalar var mıydı? Suyun yığının içerisinde olan yükselmeleri izlendi mi? Besleme solüsyon miktarları takip edilmediği için yığın içerisinde geçirimsizlik ortam yaratıldı mı? Bu liç yönteminde çok önemli bir şeydir. İşte, biz sendika olarak bunları denetleyemediğimiz için, bakamadığımız için burada hep bir ekside kalıyoruz. Su yönetimi hesaplamaları sürekli güncellenmeli ve yığın içerisinde olası muhtemel su birikimleri gerekirse sonik sondaj teknikleriyle tespit edilmeliydi.

Denetim hataları var mıydı? Ülkemizde bu ve benzeri faaliyetler kanun ve yönetmeliklere uygun yürütülmektedir. Bunun sağlanması için ilgili kurum ve kuruluşlar faaliyetlerin mevzuata uygunluğunu denetlemektedir. Hemen hemen altı aylık periyotlarla rutin olarak, ayrıca habersiz takvime bağlı kalmaksızın Enerji Bakanlığımız, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız, Çalışma Bakanlığımız, yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlar denetimlerini yapmaktadır. Peki, bu denetimlere rağmen bu problemi nasıl gözden kaçırıyoruz? Burada ÇED süreçleri daha şeffaf ve katılımcı hâle getirilmesini, tüm ilgili kurumların, gerekirse bizlerin dahi ÇED sürecinde görüşlerinin sorulmasını istiyoruz. Uzmanların görüşlerinin dikkate alınarak kararların verilmesinin bu ÇED sürecinin bütünlüğünün doğruluğunu korumak açısından çok önemli olduğunu düşünüyoruz.

Peki, denetimler olması gerektiği gibi yapıldı mı? Sektörde yeni kabul edilecek bu ve benzeri faaliyetlerin nasıl ve kimler tarafından denetleneceğinin prosedüre bağlanması gerekiyor bizim nazarımızda. Bir kılavuz yayınlanmalı ve her türlü etkiden uzak, uygun formatta raporlamalar yapılmalıdır. Örneğin, bizim en büyük sorunlarımızdan biri bir yer altı uzmanı açık işletme denetlemesine gidiyor. Bunların düzenlenmesi, şirket içi denetim mekanizmasının kurulması ve İSG ve çevre birimlerinin yanında iç denetim mekanizmasının oluşturulması...

Sayın vekillerim, bizim maden mühendisliğinde denetimlere giden arkadaşlarımız... Aslında maden mühendisliğinin de ayrılıyor, bugün “yer altı uzmanları” “yer üstü uzmanları” diye ayrılıyor ama gönderdiğimiz denetleyicileri biz burada ayırmıyoruz.

Onun haricinde, İSG ve çevre yönetimi yeterli miydi burada? Meslekte olmayan, birkaç sınav geçmiş kişiler iş yeri ve iş sağlığıyla ilgili yetkili kılınmamalı. Burada da -biraz önce Barış Bey de sunumunda söz etti- herkes iş sağlığı ve güvenliği uzmanlığı alıyor ama madeni denetliyor, maden mühendisinin iş sağlığı ve güvenliği uzmanı olması lazım maden yerinde. İşte, bununla ilgili de bizim sıkıntılarımız var.

Çevre konusunda yetkin firmalar delege edilerek süreç yönetilmeli diye düşünüyoruz. Bilirkişi raporunda olay günü SMS ve mail iletişiminin yetersiz kaldığını ve bazı birimlerin haberdar edilmediğini okuduk. Ayrıca acil toplanma yerinin yanlış konumlandırılmış olduğu ve olası heyelan durumunda toprak altında kalma riskinin yüksek olduğu ifade edilmiş.

İş akışı ve takip doğru yapılıyor muydu? Bir de bu açıdan baktık. Profesyonel yönetim anlayışı çerçevesinde yapılan delegasyon bu gibi kompleks ve farklı disiplinleri içeren endüstri kuruluşlarında telafisi olmayan hatalara ve kazalara sebebiyet vermektedir. Dünyanın en iyi firmalarına veya kişilerine işleri delege edebilirsiniz ama tüm süreci teslim edemezsiniz. Her bir delegasyon veya danışman kendisine verilen işi tam ve eksiksiz yapmasına karşın süreç başarısızlıkla sonuçlanabilir. Örneğin Anagold firması pek çok yabancı danışman firmayla çalışmaktaydı; bunlardan bazıları GRE, WSP Golder, INR, Ore Mineral, Hidro Dizayn, Madser, KAPEX ve benzeri firmalar. Pek çok akademisyen, sonuçta dünya literatürüne giren büyüklükte bir maden kazası... Ve ayrıca son dönemlerde iletişim çağının hastalığı SMS ve mail tarzı araçlar veya uzaktan görüntüleme veya algılama otonom sistemlerle hayati öneme sahip konular yönetilmeye çalışılmaktadır. Bu durum çok riskli ve hatalı yönetim anlayışı doğurabilir. Bilirkişi raporlarında da yığın liç alanındaki çatlakların izlenilmesi ve radar sistemlerinin kullanımı konusundaki eksiklikler vurgulanmaktadır. Burada biz de gayriihtiyari görüştüğümüz çalışan arkadaşlarla şöyle bir izlenime vardık: Radar sisteminin heyelan olan kısmın tanımlamasını yapmadığını söylediler. Bunun akabinde olay günü iletişim koordinasyonu ve eksiklikleri krizin yönetilmesini zorlaştırmış, bu durum acil durum planlarının ve iletişim sistemleri yöntemlerinin gözden geçirilmesi gerektiğini açıkça göstermektedir.

Sayın vekillerim, şöyle bir şey söyleyeceğim: Şimdi, okyanusta bir gemi var; gemide kaptan var, makine dairesi şefi var ve dümenci var. Burada en fazla kontrol kimde? Gemiye yapan tasarımcıda. Siz tasarımın izin verdiğinden daha iyisini asla yapamazsınız. Bu da dünyanın en iyi eğitim görmüş, motivasyonu en yüksek insanlarını işe alın, yine işe yaramaz bir sistemin içine yerleştirdiğinizde göreceksiniz, her seferinde başarısızlıkla karşılaşacaksınız. Madencilikte dün yoktur, madencilikte yapılan her hata etkisini hemen göstermez; belki beş, belki on, belki on beş yıl sonra bunlar çıkabilir. Tıpkı bu olayda olduğu gibi düşünüyoruz. Peki bu sorunları çözmek için ne yapmalıyız? Albert Einstein'ın da dediği gibi, sorunlar onları yaratanların mantığıyla çözülmez. Bu anlamda bakıldığında, İliç özelinde işi yapan ve sorunu üreten kişiler yerine, yaşanan sorunların tespit ve çözümünü başka kişilerin, kurumların yapmasına imkân sağlayacak bir yapının kurulmasının çok isabetli olacağını düşünmekteyiz. Bu aynı şirket yapısında köklü değişikliklerle de yapılabilir. İşlerin iç ve dış paydaşlara delege edilmesi sonrasında iş takibinin yapılmayacağı anlamına gelmemeli. Hem saha uygulamaları hem de projelendirme anlamında mutlak surette iş ve hizmet standartlarının olması gerekmektedir.

Teşekkür ederim dinlediğiniz için.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, teşekkür ederiz.

Başka bir soru yok, öyle görünüyor.

Ben TÜRK-İŞ'e çok teşekkür ediyorum. Verdiğiniz bilgiler için sizlere de çok teşekkür ediyorum arkadaşlar.

Tabii, burada önerileriniz de oldu ama bunun dışında önerileriniz olursa, olacak olursa Komisyonumuza yazılı olarak da gönderebilirsiniz çünkü farklı noktalarda denetim konusu dâhil, örgütlenme konusu da dâhil bazı serzenişlerde bulundunuz. Ben de not aldım onları ama bunları somut şekle çevirip bize gönderirseniz biz raporumuzda onlara da yer veririz.

Çok teşekkür ediyorum

Toplantımızın bu bölümü tamamlanmıştır.

Kapanma Saati: 15.41

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 16.30****BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)****BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)****SÖZCÜ: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)****KÂTİP: Mustafa SARIGÜL (Erzincan)**

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; 11’inci Toplantımızın İkinci Oturumunu açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun, toplantının İkinci Oturumunda HAK-İŞ temsilcilerinin yapacağı sunuma ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Sendika yetkililerini dinlemeye devam ediyoruz.

İkinci bölümde, HAK-İŞ Konfederasyonuna bağlı ÖZ MADEN-İŞ Sendikası Başkanı ve HAK-İŞ Konfederasyonu Genel Sekreter Yardımcısı bugün Komisyonumuzdalar.

Buyurun, söz sizde. Önce sizin sunumunuzu, bilgilendirmenizi alıyoruz, daha sonra arkadaşlarımızın soruları varsa size yöneltecekler; yöntem olarak bu yöntemi uyguluyoruz.

ÖZ MADEN-İŞ Sendikası Genel Başkanı Fahrettin Kütükçü Bey, hoş geldiniz.

Buyurun.

ÖZ MADEN-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI FAHRETTİN KÜTÜKÇÜ – Hoş bulduk Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Genel Sekreter Yardımcısı Hamdi Bey buradan sunum yapacak, ben de ona yardımcı olacağım.

Buyurun Hamdi Bey.

III.- SUNUMLAR (Devam)

3.- HAK-İŞ Genel Sekreter Yardımcısı Hamdi Abdullah Koçoğlu’nun altın madeni sahasındaki tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

HAK-İŞ GENEL SEKRETER YARDIMCISI HAMDİ ABDULLAH KOÇOĞLU – Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, değerli uzman arkadaşlar; herkesi HAK-İŞ Konfederasyonumuz adına saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Komisyona bizi buraya davet ettiği için teşekkür etmek istiyorum. Sosyal tarafların, bu işin tarafları olan işçi kesimini temsil eden tarafların bu Komisyona davet edilip görüşlerinin alınmasını son derece önemli bulduğumuzu en başta ifade etmek istiyorum.

Bizim size de ilettiğimiz üzere buna ilişkin tespitlerimiz ve çözüm önerilerimiz var, ben kısaca bunlardan bahsetmek istiyorum. Öncelikli olarak, bizim sahada bulunan çalışma arkadaşlarımızdan aldığımız bilgilere göre birtakım tespitlerimiz bulunmakta. Zira bizim bu maden ocağında ÖZ MADEN-İŞ Sendikamızın da bir kısım üyeleri bulunmakta. Dolayısıyla aslında her ne kadar yetkili sendika olmasa da o mevcut iş yerinde üyelerimiz bulunması itibarıyla...

Tespitlerimizden birincisi, liç yığını alanı yeterli genişliğe sahip olmadığı için öncelikli olarak liç yığınının yükseltilerek çözüm aranması. Örneğin, liç yığınının yüksekliğinin 8 kat olması gerekirken 20 kat yapılması ve yapılan sulama tonajının fazlalığı, toprağın kirliliği suyu hapsetmesi, eğimli arazi gibi sebeplerle çamurlaşan toprağın kaymaya sebep olması.

İkincisi, liç yığınının oluşumu sırasında ilk yıllarda suyla beraber çimentonun basılıyor olması, daha sonraki yıllarda ise hem maliyetlerden hem de çözeltinin düşmesinden kaynaklı sebeplerle çimento basma işleminin kesilmesi.

Üçüncü olarak, liç yığnında oluşan çatlaklara aldırmadan üretime devam edilmesi.

Dördüncü olarak, iş sağlığı ve güvenliği denetimlerinin pandemiden beri yani 2020 yılından itibaren yüz yüze yapılmamış olması. Örneğin, bu madende iki yıl önce, 2021 yılında bildiğiniz üzere bir siyanür borusu patladığı ortaya çıktı. Her ne kadar en üst sınırdan bir idari para cezası verilmiş olsa da sonuçta burada birtakım eksikliklerin olduğu, bu maden ocağında birtakım ihmallerin oluşabileceği aslında bu siyanür borusunun patlamış olmasıyla bir nevi açığa çıkmış oldu. Bu patlamadan sonra hangi denetimlerin yapıldığı ve hangi tedbirlerin alındığı da aslında bizim soru işaretimiz.

Beşincisi ve en önemli sebeplerinden bir tanesi de üretim baskısının olması, üç yılda yapılacak üretimin on ayda yapılmaya çalışılmış olması. Bu tabii neye sebep veriyor? İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin bir anlamda hiçe sayılması anlamına gelip kazaları da bu üretim baskısı neticesinde beraberinde getirmesi gibi bir durumla karşılaşmış oluyoruz.

Peki, çözüm olarak biz ne getiriyoruz? Özellikle çalışma yapılan altın madeninde -iş yerlerinde- yığın liçinin, yığının olduğu alanlardaki ıslatmalardan dolayı çatlakların ve çökmelerin bölgedeki sismik tarama cihazlarının aktif olmasıyla günlük verilerinin alınması, sürekli kontrol edilmesi, sıklıkla bakımlarının yapılması, olumsuz bir durum gözlemlendiğinde rapor edilerek bildirilmesi. Mevcut iş yerinde de zaten bir sismik tarama cihazının yeterli olarak kullanılıp kullanılmadığı, günlük olarak buradan veri alınıp alınmadığı, alındıysa buna ilişkin bir tedbir olarak ne alındığı, bunlar da aslında Komisyon tarafından bence sorgulanması ve araştırılması gereken hususlar olarak ön plana çıkıyor. Yine, yığın liçi alanının açık ocak veya patlama gereksinimi olan yerlerden uzak olması. Bu da herhangi bir olumsuz durumda riski en aza indirebilecek bir çözüm olarak önümüze geliyor. Üçüncü olarak, yığın liçi alanının fay hattında olup olmadığının kontrolünün yapılması. Bildiğiniz üzere Erzincan zaten deprem bölgesi olan bir ilimiz. Geçmiş yıllarda da büyük yıkımların yaşandığı depremlerle karşı karşıya kaldı. Burada da, bu altın madeni yapılırken bu fay hatlarının kontrol edilip edilmediği veya bundan sonra yapılacak maden ocaklarında da yine aynı şekilde birtakım bu fay hattı hususunun özellikle belirlenmesi gerekiyor, değerlendirilmesi gerekiyor. Yine, yığın liçi aglomerasyonunun düzgün ve düzenli yapılması. Beşinci olarak, yığın liçi alanına verilen solüsyon miktarının yeteri kadar verilmesi. Altıncı olarak, maden, toprak ve cevherin fizyolojik yapısının analiz edilip geçirgenliğinin kontrol edilerek ona göre projelerin yapılması. Bunların hepsini aslında bir bütün olarak değerlendirmek gerekiyor çünkü bunlardan herhangi birindeki bir ihmal veya herhangi birinin önemsiz görülmesi aslında felaketi önlemeye yetmiyor, tamamını bir bütün olarak değerlendirmek gerekir.

Yine, iş sağlığı ve güvenliği açısından değerlendirmemize bakacak olursak, kâr oranı yüksekliğiyle üretim baskısının iş sağlığı ve güvenliği kurallarının önüne geçmemesi, bu durumdan dolayı iş sağlığı ve güvenliği hususunda zafiyet verilmemesi, iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının ve çalışanlarının denetimlerini işverenin yapmasının yanında devlet yetkilileri tarafından da sıklıkla yapılması, tehlikeli ve risk gördükleri yerlere müdahale edilmesi ve raporların çalışanları temsil eden yetkililerle yani

sendikalarla paylaşılması... Burada da yine Maden Yönetmeliği'nde birtakım tedbirlerin alınması gerektiği, birtakım tatbikatların yapılması gerektiği açıkça belirtilmiş. Bunların düzenli ve periyodik olarak yapılıp yapılmadığı da aslında yine sorgulanması gereken hususlar.

Bunun yanında, acil eylem planının olması, tehlike ve risk gördüğü anda acil eylem planının devreye girmesi... Burada da maden ocağı kaymasından kaynaklı yine sorgulanan hususlardan bir tanesi acil eylem planının olup olmadığı ve burada gerçekten bu acil eylem planına uyulup uyulmadığı ve buna ilişkin herhangi bir tatbikat yapılıp yapılmadığı aslında Komisyon tarafından incelenmesi ve araştırılması gereken önemli hususlardan bir tanesi.

Sahanın genelinde acil anons sisteminin olması, güvenli bölge alanlarının oluşturulması, en ufak bir tehlike olduğunda anons sisteminin devreye girmesi ve işçilerin güvenli bölgelere sevkini sağlanması; yine, bu acil anons sisteminin de düzgün çalışıp çalışmadığı, bunların oradaki bütün iş yeri bünyesinde çalışanlara yönelik duyuru mahiyetinde bir sistem olup olmadığı da aslında incelenmesi ve değerlendirilmesi gereken hususlar.

Yine, maden çalışanlarının saha içinde gördükleri risk ve tehlikelerin yönetim tarafından dikkate alınması ve çalışanları temsil eden yetkililere bildirilmesi... Burada da aslında ifade etmemiz gereken önemli hususlardan bir tanesi özellikle iş yerinde iş sağlığı ve güvenliği komisyonlarının kurulması, bu komisyonlarda işçi ve işveren temsilcilerinin birlikte oluşturulması, burada işçilerin getirdiği önerilerin bu komisyon tarafından dikkate alınması, uygulanması, denetlenmesi; bunlar son derece önemli. Bizim zaten HAK-İŞ Konfederasyonumuzda da imzaladığımız toplu iş sözleşmelerimizde sözleşme gereği birçok komisyon, kurul vesaire oluşturulması için işverenlerle pazarlık yapıyoruz. Burada da özellikle iş sağlığı ve güvenliği komisyonu gibi komisyonların kurulmasını da bizim toplu iş sözleşmelerimizde aslında en önemli maddelerden biri olarak görüyoruz çünkü toplu iş sözleşmesindeki bizim yaklaşımımız sadece mali ve sosyal haklar anlamında değil, iş sağlığı ve güvenliğinin de orada düzgün bir şekilde yürütülmesi, denetlenmesi; bunlar da bizim için son derece önemli. Dolayısıyla biz sendikal anlayış olarak da sözleşmelerimizde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin maddeleri her zaman ön planda tutup buna ilişkin görüşlerimizi de paylaşıyoruz.

Bununla birlikte, çalışanları temsil eden yetkililere -yani sendikalara- çalışmalarını için elverişli ortamların oluşturulması, yapılan çalışmaların, tespitlerin yazılı ve sözlü olarak işverene bildirilerek uyarı yolunun açılması ve sendikaların ikazlarının dikkate alınması, buna yönelik bir mekanizma geliştirilmesi son derece önemli.

Yine, denetimler neticesinde tutulan raporların sadece işverenle değil, çalışanlarla ve onları temsil eden yetkililerle paylaşılması, gerekli hâllerde çalışanın haklı nedenle, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin alınmamasından kaynaklı iş sözleşmesini feshetmesi yolunun açılması, hatta biraz daha ileri gidip işçiyi işçiye rağmen koruyacak bir yolun açılması gerekiyor çünkü işçi bile kimi zaman iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin kendisi için yeterli düzeyde olup olmadığını bilemeyebilir; bununla alakalı çalışandan gelen birtakım önerilerden ziyade işverenin bunu zaten esas kendiliğinden oluşturması gerekir, kaldı ki işçiden gelen bir talep olması durumunda da bunu süratle uygulamaya koyması gerekiyor.

Yine, denetimler neticesinde sadece işveren ve denetlenenler değil, olumsuzluk hâllerinde denetleyenler de aynı şekilde sorumluluk altında olmalı, gerekli hâllerde onlara da cezai müeyyideler uygulanmalı şeklinde size raporumuzu arz etmek istiyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Ben çok teşekkür ederim.

Başkanım, sizin eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

4.- *ÖZ MADEN-İŞ Sendikası Genel Başkanı Fahrettin Kütükçü'nün kaza olmadan iki gün önce altın madeninde çalışanlarla yaptığı toplantı hakkında sunumu*

ÖZ MADEN-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI FAHRETTİN KÜTÜKÇÜ – Sayın Başkanlarım, ben bu kaza olmadan iki gün önce orada bir toplantı yaptım. Arkadaşlarımız mevcut sendikadan istifa etmişler, o iş yerinde davet ettiler, davet üzerine gittim, arkadaşları dinledim “Neden istifa ediyorsunuz?” diye. Orada, iş yerindeki hem olumsuz şartları hem ekonomik şartları hem de iş sağlığı, iş güvenliğinde de istedikleri yerde olmadıklarını, her an her şeyin olabileceğini iki gün önceden bu insanlar bana söyledi; bu, benim için bir vebaldir ben de sizlere duyurmakla mükellefim. Dolayısıyla o arkadaşlarımızı dinledikten sonra işverenin, özellikle ekonomik yönden için içine beton basması gerekirken bunun maliyeti yükselttiğini ve üretim baskısının had safhada olduğunu, çalışma şartlarının, koşullarının zorlaştığını beraberinde kendilerinin de raporda yazıldığı gibi üç yılda üretilmesi gereken cevherin on ayda üretildiğini. Yani “Çok para kazanalım, bir an önce burayı ekonomiye çevirelim.” veyahut da farklı ticari düşüncelerle arkadaşlarımızı olağanüstü zorladıklarından dolayı sendikalarına gidiyorlar fakat sendikaları da herhâlde işverene bir şey diyemedi, demedi ya da dinlemedi; kimseyi de töhmet ve vebal altına sokmak istemem. Orada işveren “Ben yaptım oldu” mantığıyla gittiği için dolayısıyla burada işçilerin de iş güvencesinin ben tam olduğuna inanmıyorum bir sendikacı olarak. Dolayısıyla, bu arkadaşlarımız çaresiz kaldı. Sarı kartı ilk önce, bu kazadan önce sendikaya gösterdiler; kırmızı kartı da insanlar bedelini canlarını ödemekle yaşadılar. Burada herkesin vebalı var. Neden? Madencilerin kanunları kanla yazılıyor, ille ölmek zorunda mıyız? 301 insan öldü, yasalar değişti. Fazla değil şurada, kısa bir süre önce -isterdim Zonguldak Milletvekilimiz Deniz Bey de burada olsun, aynı Komisyon da yine beraber vardık- Amasra’da 43 insanımız gitti, şimdi de Erzincan. Acaba yarın neresi olacak? Dolayısıyla burada sendikaları da dikkate almak lazım, çalışanları dikkate almak lazım, yöre halkını dikkate almak lazım; her şey para değildir. Evet, ülkemize ciddi ekonomik katkı sağlıyorlar ama benim canım gittikten sonra mal onun olsun. Biz işçiler adına buradayız, onların sesiyiz. Sağ olun, bizleri davet ettiniz, son derece de memnun olduk. Ben buraya gelmeden önce oradaki arkadaşlarımızı -hem mesajlarımda var hem sözlü- kendilerini tek tek dinledim. Ben onları dinledikten sonra içler acısı... Hatta şunu da ne olur paylaşmak isterim, bilginize arz olsun: “Fahrettin Keklik” denilen bir arkadaşımız, bu 9 kişiden birisi. Gece beni aradı, tanımam bilmem, o da MADEN-İŞ’in üyesiymiş, istifa etmiş. “Başkanım, biz istifa ettik, işveren bize 10 bin lira vermedi.” “Ne 10 bin lirası, neyin 10 bin lirası?” derken işveren istifa etmeyenlere 10 bin lira, 10’ar bin lira ekstra para ücreti ödemiş, edenlere de cezai müeyyide olarak para ödemiş. Bizim de, Resul Hocam bilir, yani dayanışma aida dilekçesiyle bütün haklardan bu insanların da yararlanması gerekir. Dedim ki: Dayanışma aida dilekçesi verdin mi? “Verdim Başkanım.” dedi. O zaman bir avukattan görüş aldım, yazı yazdım. O yazıyı, dilekçeyi işverene gönderdi, işveren aynı gün dilekçeyi gönderiyor. Dilekçe de burada, getirdim dilekçeyi de Anagold Madencilik’in o işçiye yazdığı cevabı, yazıyı da getirdim, haberiniz olsun. Yani burada işçilerin sendika değiştirmesinden dolayı hem bir yandan diyor ki: “İstedğin sendikaya gidebilirsin.” bir yandan da sendika değiştirdiği için işçi cezalandırılıyor. Aslında oradaki ana konu sendika falan değil, oradaki çalışma koşullarının elverişsiz olduğu, iş sağlığı güvenliği tedbirinin alınmadığı, işçilerin sendikadan istediği verimi, dönüşü alamayınca çaresiz kaldıklarını. İlk yaptıkları iş, en zayıf halka sendika, oradan da istifa ediyor, cezayı böyle kesiyor sendikaya. Belki sendikanın da hiçbir suçu yok ama yaptırımı da yok. Dolayısıyla işveren “Ben yaptım oldu” mantığına gitti. Çok üzülüm, iki gün önce orada toplantı yaptım, hava kış, hafif sisliydi, ufak ufak kar yağıyordu, bir yandan da canlı hücre çünkü üretim devam ediyordu. Zaten Sayın Başkanım bilir, kendisi Erzincanlı, o bölgenin coğrafi, fiziki yapısını bilir. Ben

affınıza sığınarak söyleyeceğim, yasak olmasına rağmen ocağa girdim. Ne zaman? Olaydan sonra. O arkadaşları kepeçyle çıkardıkları yere kadar indim ben. O 2 tane kamyonun geri döndüğü yer var ya, oraya kadar gittim baktım, genel bilgiler aldım. İşverenin ciddi bir zafiyeti var ve işverenin olağanüstü baskısından kaynaklanan yani üretim baskısından kaynaklanan zafiyetlerden meydana geldi. Ancak bir hafızanızı zorlar mısınız arkadaşlar, sayın vekillerim; burada bir boru patlamıştı bundan birkaç sene önce, iki sene önce hatırlar mısınız? 2023'te patlayan borunun, Ankara'dayken borunun ebatı bu kadardı -benim orada, Çiftay'da 85 üyem var, şimdi 100 kişi oldular gene gideceğim, gene de gideceğim 1 tane kalsın insan oldukları için gene ziyaret edeceğim onları- ama ben Erzincan'a gittim boru bu kadar oldu. Burada bir yanlış var ya, doğruyu anlatalım, doğruyu söyleyelim bu insanlara, yazık bu insanlara. Bence onun da eseri var bu işin içinde çünkü yığın hâlâ onun üzerine devam etti. Dolayısıyla burada söylenecek çok söz var.

Bizleri dinlediğiniz için sağ olun. Aslında dert söyletiyor insana, çok şeyler dinledim arkadaşlardan ama fazla da vaktinizi almak istemiyorum yani yine soru olursa da cevaplamak isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Başkanım, teşekkür ederiz.

Biz tabii ki tarafların tamamını çağırıyoruz. Hani, sendika olarak sizleri de davet ettik, teşekkür ederim, bilgi veriyorsunuz. Söyleyebileceğiniz her şeyi burada söyleyebilirsiniz, burası demokratik bir ortam, açık bir ortam, şeffaf bir ortam çünkü biz hem kazadaki ihmal süreçlerini araştırmak istiyoruz hem bundan sonra bu tür kazaların olmaması için yapılması gereken konular nedir ona bakmak istiyoruz hem de sürdürülebilir, güvenilir bir madencilik politikası nasıl oluşturulur o konuda da bir rapor hazırlamak istiyoruz ki sonunda hazırladığımız raporun inşallah, yasama organında, yürütme organında da dikkate alınarak kanunlaştırılmasını istiyoruz. O yüzden söyleyebileceğiniz her şeyi söyleyin. Biz kafalarda hiç soru işareti kalmayacak derecede çalışma azmi, gayreti ve birlikteliği içinde olan bir komisyonuz. Verdığınız bilgiler için de tekrar teşekkür ederim.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- HAK-İŞ temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN ATAY USLU – Arkadaşlarımızın soruları, görüşleri varsa alalım.

Cumhur Bey'den başlıyoruz.

Buyurun.

CUHMHUR UZUN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Başkanım. Sunum için de ÖZ MADEN-İŞ yetkililerine teşekkürlerimi ifade ederek başlamak istiyorum.

Başkanım, gerçekten dert söyletiyor; derdimiz olmasın, dertler son bulsun, çabamız o.

Üç yılda yapılacak üretimin on ayda yapıldığına ilişkin bir tespitte bulundunuz. Bu tespitin matematiksel değerleri var mı elinizde yoksa oradaki üyelerinizden derlediğiniz bilgileri mi bizimle paylaştınız? Önemsiyorum, eğer matematiksel verileri de varsa altını doldurmak adına, onları bilmek isteriz.

İkincisi, yine, samimi ifadenizde, Ankara'da boru çapı daha küçük -miktar vermeden- ama olay yerine gittiğimizde boru çapının katbekat fazlası olduğuna ilişkin bir tespitte bulundunuz. Bunun bu olaya yansımalarının etkilerini, bu çapın öneminin bu olayda olumsuz katkısı olduğunu ifadenizdeki tonlamalardan anlayabildim ama takdir edersiniz ki teknik bir meseleden bahsediyorsunuz, onu biraz açar mısınız; boru çapının genişlemesinin bu olaya etkisi neydi de dillendirme ihtiyacı hissettiniz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Resul Bey, buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Tabii, özellikle, hepimizi son derece üzen, ülkemiz ve ekonomimiz için de son derece önemli olan bir konuda yüce Meclisimizde; Gazi Meclisimizde bir komisyon kuruldu ve biz iktidar, muhalefet milletvekilleri olarak Komisyonunda 11’inci toplantımızı yapıyoruz. Birçok kişiyi dinledik, kurumları dinledik, kamu kurumlarını, bu konuda uzman kurumları dinledik, şimdi bugün de konfederasyonlarımızı dinliyoruz. Tabii, sahada da bulunduk, hep beraber sahaya gittik. Sahada da hem vefat eden işçi kardeşlerimizin aileleri ve yakınlarıyla görüştük hem orada çalışan işçi kardeşlerimizle görüştük dolayısıyla da bu çerçevede bize o bölgede benzer ifadeler verildi. Yani, Sayın Başkan da sayın uzman arkadaşımız da Genel Sekreter Yardımcısı da söyledi. Sahada tespit edilmesi gereken en önemli konu bir imalat hatası mı var? Yani yığın liç sahaları kurulurken yer seçiminde mi bir hata var veya standartlara uygun olmayan bir yöntemle mi yapıldı veya da kullanılan boru veya çimento veya kimyasal maddelerde bir uygunsuzluk mu var veya çok fazla kat mı çıkıldı? Orada gördük, hepimiz gözlerimizle sahada gördük ve gerçekten çok yüksek inşa edildiğini, çok eğimli alanda olduğunu ben şahsen gözlemlerim, diğer Komisyon üyesi arkadaşlarımız da aynı gözlemleri yaptı. Şimdi, dediniz ki: “Çimento eksik konuluyor.” Evet, bize de bu yönde bir vatandaşımız orada, sahada bilfiil -hatta Başkanım ile beraber gitmiştik- bilgi notu da takdim etti, bu bilgi notu Komisyon üyelerimizde de var. Burada çimento neden önemlidir veya çimentonun içeriği de kilogramı da üretimi etkiliyor mu? Yani oradaki yığın liçinin sağlamlığını düşürüp üretimi mi artırmak amaçlanıyor? Yoksa o kadar büyük bir tesis kuran, bu kadar yatırım yapan bir işletmenin yani birkaç kilogram daha eksik çimento koyup böyle bir riski alacağını düşünmek istemiyorum ve böyle olmadığına inanıyorum ama günün sonunda sahada bilfiil çalışanlar tarafından böyle iddialar var. Hem üretim noktasında bir baskı olduğu... Ben, buraya gelen firmaya da aynı soruları sordum, diğer sendikaya da aynı soruları sordum. Burada bir üretim baskısı var mı? Yani siz de biraz önce dediniz ki: “Üç yılda yapılacak üretim on ayda yapılmış.” Yani üç yıllık bir üretimi on ayda yapabilmek için nasıl bir yöntem uygulanıyor? Çimentosunu mu eksik koyuyor veya bir malzemesini mi eksik kullanıyor veya da çok fazla miktarda solüsyon mu kullanılıyor? Yani bunun yöntemi nedir?

Bir diğeri, burada Anagold firmasında toplu iş sözleşmesi, bir TİS var ama alt işveren şirketlerde sendikal örgütlenme daha az ve bir toplu iş sözleşmesi yok. Şüphesiz sizin kendi üyeleriniz var, kendi üyelerinizin içerisinde dayanışma aidatı ödeyerek de oradaki mevcut ana şirketten diğer sendikaya üye olmak bir sorun teşkil etmez yani illa toplu iş sözleşmesi tarafı olan sendika üyesi işçilerin faydalanması diye bir kural yok, dayanışma aidatı ödeyen diğer işçiler de bundan faydalanabilir. Bu anlamda, bir rekabet mi var o bölgede? Taşeron ve Anagold firması çalışanlarının farklı sendikalara üye olma veya üye olmamaları noktasında Anagold firmasının veya yüklenici firmaların, alt işveren firmaların herhangi bir baskısı var mı? Üye olma veya olmamanın bir baskı gördüğünü mü ifade etmek istiyorsunuz?

Bir diğeri, sendikanıza üye olan işçilerin bu noktada sizlere ulaştırdığı bilgiler, belgeler nedir? Bu bilgi ve belgelerde ne kadarlık bir süreden beri bu sorunun devam etmekte olduğunu düşünüyorsunuz? Sahayı gezdiniz mi? 3 ve 4 no.lu yığın liç sahasıyla 1 ve 2 no.lu yığın liç sahalarını kıyasladınız mı? Bizim orada edindiğimiz bilgilere göre, 1 ve 2 no.lu yığın liç sahalarının daha uzman ekipler tarafından yöntemlerle projelendirilip yapıldığı. Bu noktada, size herhangi bir bilgi ulaştı mı, böyle bir tespitiniz var mı?

Yine, sizin sahada sendikanızın üyesi olan veya en azından sendikanızın üyesi olmasa bile irtibat ettiğiniz çalışanlar jeoradarlarla ilgili, çatlaklarla ilgili size herhangi bir bilgi ulaştırdı mı? Bu anlamda, size bir bilgi ulaştıysa sizin sahadaki, bölgedeki sendika temsilciniz işveren temsilcileriyle bir görüşme olanağı buldu mu? Bu anlamda ne eksikliğimiz var? Yani gerek mevzuatta, gerek uygulamada, pratikte “Şu olsaydı böyle bir kaza olmazdı.” diyebileceğimiz bir tespitiniz, görüşünüz var mıdır? Veyahut da iş sağlığı ve güvenliği noktasında alınması gereken önlemlerle ilgili herhangi bir eksiklik tespitiniz oldu mu? Gerek mevzuatta gerekse iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili işveren tarafından alınmış önlemleri incelerken böyle bir eksiklik tespit edebildiniz mi? Ne olsaydı da bu kaza olmazdı? Şüphesiz, bu Komisyonun en büyük amaçlarından, görevlerinden bir tanesi de hem çevreye saygılı, doğaya saygılı, insana saygılı ve her şeyden önemlisi, ülkemizin ekonomik çıkarlarını da dikkate almak suretiyle güvenli ve sürdürülebilir bir madencilğin devam ettirilmesidir. Bu noktada sizin görüş ve önerilerinizi merak ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Süleyman Bey, sorunuz var mı?

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Var efendim.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun Sayın Vekilim.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Sayın Başkanım, çok değerli milletvekili arkadaşlarım, HAK-İŞ Konfederasyonunun değerli başkanları; hepinizi sevgi, saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Öncelikle hoş geldiniz.

Bildiğiniz gibi, 13 Şubatta İliç'te meydana gelen maden kazasından sonra kurulan Komisyonunda çalışmalarımız sürüyor. Bugün İliç Maden Kazası Araştırma Komisyonu çalışmalarının 11'inci Toplantısını yapıyoruz ve daha çok sendikalarımızdan bilgileri alıyoruz, onlarla ilgili çalışmaları sürdürmeye çalışıyoruz. Bildiğiniz gibi, hakikaten orada acılı aileler vardı. Bayramda -biraz önce de söyledim- onları ziyaret ettiğimizde bu kazanın İliç'e verdiği hem zararı hem de üzüntüyü biz yaşayarak görüyoruz. Onun için de biraz dertliyiz bu konuda. Öncelikle tekrar vefat eden kardeşlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, ailelerine sabır diliyorum. Sendikanın -hakikaten bu tespitlerinizi beğendim, onu öncelikle söyleyeyim ama- birazcık da bu tespitleri daha çok oradaki söylenen şeylere göre yapılmış tespitler yani sahada bulunan çalışma arkadaşlarınızdan aldığınız bilgilerle. Bunları biz de aldık ama birkaç sorum var. Mesela diyorsunuz ki: “Liç yığınının yüksekliği 8 kat olması gerekirken...” Bunu nasıl hesaplıyorsunuz? Neden 8 katı 20 kat olarak yapmışlar? Yani firmanın verdiği bilgilerde de “Biz projelerin bu konuda yetkili firmalara yaptırarak, onun için yani bu kadar kat yaptık.” diyorlar ama ikinci bir konu daha var. Burada “Çimentonun kesilmesi.” diyorsunuz ama onlar bunu kabul etmiyorlar. Gerçekten çimento tamamen mi kesilmiş, azaltılmış mı?

ÖZ MADEN-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI FAHRETTİN KÜTÜKÇÜ – Azaltılmış.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Orada tartışmalı bir konu var, onu da bir öğrenmek istiyorum.

Üçüncüsü de hep çatlaklar olunca bunu durdurduklarını söylediler. Hâlbuki siz burada diyorsunuz ki: “Çatlaklara aldırmadan üretim devam ediyor.” Hâlbuki onlar “Durdurduk.” diyorlar. Hakikaten bu tespitler önemli. Yani çarelerine gelince, hani çözümlere gelince de “Solüsyon miktarının yeteri kadar verilmesi” derken Yani az mı, çok mu? Az mı vermişler, çok mu vermişler, onu öğrenmek istiyorum ama kazadan önce bunu kestiklerini söylediler. Yani hakikaten bu konu önemli. Yani yığın liç alanının

yakınında bir patlatma olmaması sanki çok önemli bir tespit. Dolayısıyla da iş sağlığı ve güvenliği açısından sendika... Biraz önce dediniz ki: “Biz bir toplantı yaptık. Bu toplantı sonucunda bize burada birtakım şeylerin olacağını söylediler.”

ÖZ MADEN-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI FAHRETTİN KÜTÜKÇÜ – Doğru.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Merak ediyorum yani orada böyle bir raporu Konfederasyona yahut da ilgili yerlere ulaştırdığınız bir rapor var mı? Çünkü, hakikaten, sendikalarla ilgili raporları biz çok göremiyoruz, görmedik yani böyle bir riskin olduğuyla ilgili verilen raporu görmedik. Bunları açıklarsanız sevinirim.

Çok teşekkür ederim. En önemli konfederasyonlarımızdan birisi HAK-İŞ Konfederasyonu ve çalışmalarınızda başarılar dilerim. Sağ olun.

BAŞKAN ATAY USLU - Evet, teşekkür ediyorum.

Başka var mı?

ÖZ MADEN-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI FAHRETTİN KÜTÜKÇÜ– Ben önce Cumhur Bey'den başlamak istiyorum siz de müsaade ederseniz.

Şimdi, borunun çapında... O olay olduğu zaman orada yine 70 üyemiz vardı ama ben öncelikle şunu söyleyeyim isterseniz, Resul Bey de bunu dinlesin: Orada “Çiftay” denilen Anagold firmanın alt firması var, taşeron firması. MADEN-İŞ Sendikası ile bunlar yedi sekiz yıl önce, noter şartıyla üye olduğu dönemlerde sahte üyelik yapmışlar, işveren yakalamış, yedi sekiz yıldan beri mahkemeleri bitmiyor. Burada toplu iş sözleşmesi yok, hiçbir sendikanın da yetkisi yok; benim üyelerim de oradan, Anagold Madencilikte benim üyem yok. Neden? İş yerinde yetkili bir sendika var, 400 kişi çalışıyor, öbüründe de 1.000’de 180 kişi çalışıyor. Dolayısıyla bizim iş yerine girme şansımız da yok. Sorulan soruların içinde rapor var. Son vekilimizin söylediği “Acaba böyle bir bakanlık ve herhangi bir konfederasyonun raporu...” O iş yerinde yetkili sendikanın ancak bunları hazırlayıp bilgilendirmesi lazım. Niye? Ben, bilgileri, verileri birinci derecede o işi yapan insanlardan aldım. İçinden tek tek ayıklayarak gideceğim.

Bir tanesi de az evvel bir soru soruldu yani bu liç yığını yapılırken alınması gereken ya da liç yapanlarla ilgili herhangi bir sıkıntı oldu mu? Evet, 2 uzman arkadaşı oradan göndermişler. Yeni gelen işveren yani daha doğrusu “SSR” dedikleri, bu yüzde 51 hissesi olan işveren orada bu liç yığınlarında uzman olan 2 yetkililiyi oradan başka yerlere göndermiş ya da kendileri bırakmışlar, artık şartlar neyse. Buradaki olaylar zaten bundan sonra başlıyor. O borunun çapını gittim, kendim zaten gördüm orada yani ben o olay olduğu zaman “Eyvah, bir de bu suya yansırda orada insanlar mağdur.” dedim. Ben orada hemen hemen kırk yıl madenlerle uğraşan insanlarla da görüştüm. On beş yıla yakın bir zamandan beri o maden var ama siyanürden yaralanan, hastalanan, ölen herhangi birisi yok. Televizyonlar ilk olay olduğunda bizim peşimize düştü, Amasra’da da gelmişlerdi. Biraz rahatsızlığım vardı, kaçtım ama birine yakalandım, orada şu cevabı verdim: “Burada mühendislik hatası var. Burada liç yığınının... Olağanüstü şartlardaki zemin, coğrafi yapı buna müsait değil ama ona rağmen liçin üstü yığılmış.”

Az evvel bir beyefendi sordu; Profesör Doktor Hakan Ersoy diyor: “Dünya literatüründe maksimum 150 metre olan liç yığınının burada 257 metre olduğunu tespit ettik.” Bu da bir rapor, ben de aldım getirdim, bana da oradan geldi, bunu size de verebilirim. Diğeri “Dünyada böyle liç rastlamadık. Kontrol edilemeyen liç yığnında su içeriğinin fazla olup üretim sahasındaki patlatmalara yakın bir noktada yığılması felaketleri beraberinde getirmektedir.” diye yazmış.

Şimdi, zaten bizim Erzincan İliç'imizin olduğu yerde, aslında şehir merkezinin olduğu yerde de altın madeni var. Oradakiler diyor ki: "Başkanım, sadece bizi göl kıyısına götürdüler ama belki de şehri kaldıracaklar, buralarda maden ciddi bir cevher var." Ama burada işverenin para hırsı... Evet, ekonomimize katkı sağlıyorlar; evet, ülkemize belli bir girdi sağlanıyor ama bu, şu demek değildir ki can vererek bunları yapacağız, işverenin tedbir alması lazım. Liç yığınlarının o çatlaklar dediğinde... Benim o arkadaşlarım dedi ki bana: "Başkanım, biz uyandık, işverene söyledik ama işveren bizi hemen ciddiye almadı. Sonra kendileri görünce bizi görevlendirdiler, biz oraya gittik, 9 arkadaş oraya kontrole gitti, gezmeye değil." Sırf onları niye... Eğer bir gün önce olsaydı en az 80-85 kişi ölecekti. O 2 tane kamyon geri dönüyordu. Farkında mısınız, kamyonun biri kaçtı, biri kurtardı, aslında ikisi birden geri döndü. Oralardaki alan şu: Yani 5 metre gelip aşağı inmesi aynı antik tiyatrolar gibi geliyor ama dibinde de patlatma var. Cevheri çıkaracaksınız, yukarıya, liçin üstüne koyacaksınız ama liçin...

Ben anlatırken ya, inanın, sendikacıyız ama sanki orayı ben yönetiyorum, önüne gelen bana soruyor. Piyasada da bir şey yapamıyoruz, bir de altın madenlerine bakıyoruz ya, sanki yetkili benim. Ben de onlara şöyle anlatıyorum, diyorum ki: "Bakın, bir tabağı düşünün, tabağın içine membran döşenir, membranın içine kanal yaparlar, yukarıdan siyanürlü suyla birlikte verdikleri zaman o siyanürlü su dibine çöker, madeni, cevheri o şekilde çıkartırlar." Ne yaptı bunlar? İnce ince borular var, o "sera boruları" dediğimiz borulardan devamlı döşendiği için... Ama bu patlatmadan sonra yani o boru patladıktan sonra yine onun üstüne devam etti.

Şimdi, Resul Bey dedi ya, 1, 2, 3 liç alanları var. Bizi iş yerine sokmuyorlar ki ben oraları göreyim. Ben ne zaman gördüm? Şöyle gördüm: Ben bu patlak olduktan sonra "Ben sendikacıyım, ben burayı göreceğim; kamuoyuna doğru bilgi vermemiz gerekiyor." dedim. Bir vesile içeri girdim, arabalar duruyordu, kamyonlar da ilk ortada havuzdan aldıklarını bırakmışlardı. Suyun rengine baktınız mı? Ve ben arkadaşlarıma, madende çalışan çocuklara sordum : "Beyler, arkadaşlar, bu siyanür insan vücudunda ne yapar? Bu çocuklar ne oldu? Eridi mi, parçalandı mı? Ne oldu?" "Başkanım, o kamyon vura vura indiği için bir defa kamyon parçalandı. Konteynerdeki olanlar pres oldu, pres, pres." dedi. Ben bu bilgileri alırken... Samimiyetle söyleyeyim, ben bu işi çok ciddiye aldım. Niye ciddiye aldım? Bir, o madenin haricinde aynı işleyle altın üreten madenlerden de bilgi aldım uzmanlardan yani buraya gelirken belgeden çok bilgiyle geldim.

Sayın Vekilimizin sorduğu ilk soru da... Arkadaşlar, biz o iş yerine gittiğimiz zaman işi yapanlardan bilgi alıyoruz yaptırandan değil; işi yapanlardan, canı yananlardan, ocağı sönenlerden, yuvası yıkılanlardan bilgi alıyoruz orada biz. Bizim sağlıklı bilgi vermemiz lazım, şu anki Komisyon takdire şayan bir Komisyon. Vebal büyük, sorumluluk büyük ama bizim de üstümüze düşen bir şey var, niye? Doğruyu araştıralım. Burada rüzgâr yapmak kolay, asmak kesmek kolay; birisine fatura yıkarsız biz, sorun değil. Olan ölene oluyor. Peki, bundan sonra hangi tedbiri alacağız? Hiçbirimizin vebali yok mu? Hepimizin vebali var. Mensupsak mesulüz, kimse kusura bakmasın yani. Ben sendikacıyım ama yetkili değilim; evet, yetkili değilim ama beni de ilgilendiriyor. Benim eğer elimde bilgi, belge varsa, o insanların kazalarını engelleyecek gücüm varsa şimdi konuşmanın zamanı, susmanın zamanı değil. Şimdi konuşacağız ki bundan sonra aynı şeyleri yaşamayalım.

Sayın Vekilim, bizim o borularla ilgili ya da o liçe ilgili o işi yapan arkadaşlardan aldığım bilgiler üzerine diyorum. Ben orada yetkili sendika olmadığım için Sayın Başkanım, iş yerine biz giremiyoruz, bizi sokmuyorlar. Niye? Altın madenlerinde bir mahremiyet vardır. Mesela şu anda bir iş yerinde yetkiliyiz, kömür madenimiz, Türkiye'nin en büyük, en derin kuyularından biri Polyak Eynez yani 800 küsur metrelerde bir derinliğimiz var bizim yani kolay değil, 2.200-2.500 insan çalışıyor. Yani burada olayın olmaması mümkün değil ama sağ olsun, işverenimiz, temsilcilerimiz... Ben temsilcilere talimat

verdim “Arkadaş, işveren uyarmayacak, sen uyaracaksın.” Ya, altın madeninde sadece maske, gözlük, baret takmaktan iş sağlığı-güvenliği olmaz. İş yerinin iş sağlığı-güvenliği var mı? Fiziki mekânın güvenliği var mı? Kim denetliyor bunu? Hiç kimsenin denetlediği yok, kusura bakmasınlar. Oraya gidersin... Ben de onu yapıyorum, gidiyorum iş yerine “Kardeş, baret takacaksın, maskeyi takacaksın, kemeri takacaksın, iş sağlığı-güvenliğine dikkat edeceksin. En az altı ayda bir check-up yaptırman lazım senin, ciğerin sağlam mı, böbreğin sağlam mı?” diyorum. Olaya biz sadece ekonomik bakacaksak devletin o insana yaptığı sağlık yatırımının hesabını da yapalım. Genç yaşta insanlar hastalanacak ama yaşarsa o devlet uzun süre tedavisini görecektir, maliyeti olacak, ciddi bir masraf yapacak buna, ciddi bir yatırım yapacak ama bir işveren o işçiye yetiştirirken de ciddi yatırım yapıyor. İşvereni de düşünmek lazım ama burada bu iş ortak akılla olur “Ben yaptım.” olmaz. En son bugün birisi dedi: “Başkanım, buradaki iş sağlığı-güvenliği tedbiri baret, maske, gözlük ve ayakkabı; üç tane, dört tane kalemden ibaret, başka bir şey yok.” İşveren diyor: “Kardeşim, maskeni tak, baretini tak, gözlüğünü tak, ayakkabını giy.” Bundan ibaret midir? Şu anda buradaki kazanın sebebi işçiler değil, kusura bakmasınlar yani. İşverenin kendisinin fiziki mekânda tedbir alması lazım.

Bizim orada yazdığımız yazının içerisinde iş yerindeki yani o toprağın killi olup yer altında su sızdırmazlığı var mı, yok mu? Yani siz 50 ton su verdiğinizde 20 tonu çıkıyorsa 30 tonu nereye gidiyor bu suyun? Çünkü siyanürle beraber suyu veriyorsunuz. Nereye gidiyor? Eğer geçirmezliği varsa.

Az evvel çimentodan bahsettiniz -onu da söyleyeyim aklıma gelmişken, notlarımı aldım gerçi ama- çimentoyu ilk etapta vermişler, sıkıntı yok ama üretim baskısı arttıkça maliyet artıyor, maliyet arttıkça çimentoyu kesmişler bu sefer. Çimentoyu kesince de sertleşme olmuyor, daha rahat kayma imkânı oluyor. Yani az evvel benim de örnek verdiğim millet sorduğunda, tabağın, işte membranın döşenmesi ama sen tabağın içini ne kadar fazla doldurursan belli bir hacimden sonra bu taşıp patlayacak bir yerden yani, aynı o örneği veriyorum, orası da aynı. Olaydan sonra gittim gördüm; uzmanlar da vardı yanımda ama söylemedim adama ben uzman olduğumu, “İşçi.” dedim adama. Niye? Çünkü yarın deşifre olacak adam. Benim buraya gelirken sağlam bilgiyle gelmem lazım; yetkili sendika olsam Bakanlığa bildirmem lazım, yetkili sendika olsam konfederasyona bildirmem lazım, yetkili sendika olsam “Arkadaş, biz şu, şu, şu tedbirleri aldık ama işveren dikkate almadı, işveren bizi dinlemedi.” diye bunları o zaman söyleyebilirim ama ben şu anda sendikaya “Yapmalılar, etmediler, ilgilenmediler.” deme hakkına sahip değilim çünkü bu olaydan önce iş yerinin fiziğiyle ilgili bir bilğim olmadı, görmedim ama oradaki üyelerimizden aldığımız... Ve benim orada hiçbir üyem Anagold’un işçisi değil, benim üyelerim Çiftay’ın üyesi.

Sayın Resul Hocam, bir yetki mahkemesi sekiz yıl sürer mi? Yazık o insanlara. Bakın, şöyle bir oyun var sayın vekillerim -bu, benim için de bir vebal- alt işverende 1.180 kişi var, sendika yok; asıl işverende 400 kişi var, sendika var. Nasıl olacak bu iş? Yani alt işverende 1.180 kişi çalışıyor, sendika yok ama asıl işverende 400 kişi çalışıyor, orada da sendika var. Soruyorum ya: “Niye sendika yok?” Sendika ya, hangi sendika yetki alırsa alsın, sorun değil. Bakın, ben gittim, arkadaşlar bize üye olmadı, “bağımsız” denilen, barajı aşamayan bir sendikaya üye oldular. Niye? “Biz eylem yapacağız.” Onlar “Yapacağız.” diyor, yapabilir, doğal hakkıdır, benim de bir şey diyecek hâlim yok. “Yapma.” da demem, “Yap.” da diyemem yani öyle bir lüksüm yok benim ama bizim çizgimiz belli, duruşumuz belli, misyonumuz belli. Dolayısıyla biz o iş yerine sahip çıkacağız, o halka sahip çıkacağız. O iş yerinin bize ihtiyacı var, bizim de o iş yerine ihtiyacımız var. Biz işvereni üzelim demiyoruz ama işi kazanırken, parayı kazanırken de can kaybı vermek istemiyoruz. Bu tedbirlerin burada alınması lazım. Ben yetkili olmadığım için, olaydan önce iş yerini kendim gezmediğim ve görmediğim için bu konuda bilgi verme şansım yok ama benim vereceğim bilgi oradaki Çiftay’ın üyelerinden aldığım... Ki ben hemen hemen altı yedi yıldan beri git gel yapıyorum oraya; iyi insanlar var -Allah razı olsun- evlerinde

ağırılıyorlar, her şeylerini paylaşıyorlar ama beraberinde de bu olayın yaşanması bizim içimizi de yaraladı. Dolayısıyla ben orada şunu öğrendim: İnsanlarda birlik beraberlik var. O konuşan çocukların çoğu, televizyonda konuşanların çoğu benim arkadaşlarım, onların bir kısmını da ben frene bastırdım. Ya, burası bizim, burası açılır. Bizim burayı açmamız lazım, buranın tek geçim kaynağı maden şu anda ama tedbir alınmalı; birisi para kazanacak diye ben öleceksem kapansın burası, kimse kusura bakmasın yani.

Dolayısıyla burada teknik olarak bir belge sunmaya kalksam “Ya, şurada şu belge vardı...” Ama benim topladığım belgelerde -uzman kişilerin- bu liç yığının yüksek olmasından kaynaklanan... Bir de buraya gelmeden önce -dediğim gibi, ciddiye aldım- farklı madenlerden uzmanlarla da görüştüm, bir kısmı benden rica etti “Ne olur ismimizi verme, yakarsın bizi.” diye, kusura bakmayın onu da vermem yani ama burada size de düşen görevler var. Evet, Komisyonsunuz, araştıracaksınız, doğruyu bulacaksınız; evet, iş yeri de kalsın, ekmek yiyelim buradan ama bu iş yeri kalacaksa da yöre halkının değerlerini yok sayamaz kimse.

Bakın, sayın vekillerim, Akit TV geldi “Başkanım, siyanür suya sızmış.” dedi, “Mümkün değil.” dedim çünkü iki gün önce oradaydım, alanı da biliyorum, mesafeyi de biliyorum, akan yeri de biliyorum, gördüm yani zaten oradan geçiyorsunuz, mecburen dibinden geçiyorsunuz. Sonra oraya gittiğimde gördüm ki işveren iki tane kuru derenin önüne set yapmış, aşağıya kil basıyorlar. Niye? Sızdırmazlığı engellesin... Çünkü suya ulaşması bir hayli zor, bayağı mesafe var -gidip gördünüz orayı siz- ulaşması mümkün değil. Zaten öyle bir şey olsa balıklar var, siyanürden ölen bir sürü şey olur ama bu demek değildir ki tedbir alınmasın, tedbir alınmalı; önce insan. Bizim için bu insanların da geleceği önemli, ilçemizin de geleceği önemli ama burada bizden istenen şu: Ciddi bir araştırma olsun, insanlara sahip çıkılsın. Bana gelen verilerde eğer unuttuğum veya sizin sorduğunuz, hatırlamadığım bir şey varsa onu da bana hatırlatırsanız memnun olurum, biraz karıştırarak gittim çünkü herkese hitap edeyim diye söyledim.

Solüsyon miktarı var, o da şöyle: Oradaki arkadaşlar “Başkanım, solüsyonu zaten suyla veriyorlar ama katkı sağlayacak diye fazla verildiği zamanlar da oluyor.” diyor. Hâlbuki bunu makineyle hesaplayıp veriyorlar ama liçin büyük olması yani cevherin büyük olması beraberinde oradaki suyun birikimini de sağlıyor ama genele baktığımız zaman da “Şu belgem var, şu resmî raporum var.” deme lüksüm yok.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ediyoruz.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Ufak bir sorum var.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Sizin yetkili olduğunuz altın madeni var mı Türkiye’de?

ÖZ MADEN-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI FAHRETTİN KÜTÜKÇÜ – Var.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Nerede?

ÖZ MADEN-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI FAHRETTİN KÜTÜKÇÜ – İki tane var, Çalık grubunun var Bigadiç’te, bir de Bilecik’te GÜBRETAŞ var.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – GÜBRETAŞ, orada altın madeni mi var?

ÖZ MADEN-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI FAHRETTİN KÜTÜKÇÜ – Evet, altın madeni var.

MERVAN GÜL (Siirt) – Sayın Başkanım, ben de sadece tek bir soru soracağım.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

MERVAN GÜL (Siirt) – Şimdi, facia olmadan önce siz diyorsunuz ki: “İki gün önce ben oradaydım ve nitekim oradaki çalışanlar bize burada bir sıkıntının olduğunu söylediler.” Siz bununla ilgili herhangi bir, böyle işverene yönelik bir çalışmanız oldu mu, olmadı mı? Ben özellikle bunu merak ediyorum.

ÖZ MADEN-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI FAHRETTİN KÜTÜKÇÜ – Hemen şöyle bilgi vereyim: Orada arkadaşlarımızın bir kısmı sendikadan istifa etmişlerdi, bir kısmı da istifa etmemişti. İstifa sebeplerini sorduğumda bu iş yerinde iş sağlığı ve iş güvenliğine pek dikkat edilmediği ve üretim baskısının olduğunu söylediler ama ben yetkili bir sendika olmadığım için de ben de orada muhatap bulamadım hatta Devrim Hanım diye biri varmış, İK’ye bakıyormuş, ulaşamadım hanımefendiye, bu da bilginize arz olur, denedim onu ama Devrim Hanım’a da ulaşamadım.

BAŞKAN ATAY USLU – Mustafa Bey, buyurun.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Evet, Fahrettin Kütükçü Başkanım ve sevgili Hamdi Abdullah Koçoğlu; çok teşekkür ediyoruz. Gerçekten bugüne kadar buraya gelen heyetler içerisinde en vicdani, en iyi değerlendirmeleri o 9 canı yaşayarak yaptınız. Orada bulunduğunuzu ve İliç’deki hemşehrilerimizi yaşadığınızı ifade ettiniz, o duygularınızı bize geçirdiniz. Oradaki olumsuz şartların neler olduğunu, iki gün önce, özellikle Fahrettin, Başkanım orada yaşadığınız olayların o liç yığınının Avrupa’daki ölçülere göre 150, bizde neden 250 olması gerektiği konusunda, üç yıllık üretimin çok kısa bir süreye sığdırılarak böyle bir felaketin hazırlandığını ifade ettiniz. Güzel bir şey söylediniz, “Madenciler kanunu kanla mı yazmalı?” dediniz. Çoluğunun çocuğunun rızkını sabahın alaca karanlığında, helal ve dürüst yollardan kazanmak için oraya giden o insanları, tedbir almış olsaydık -ifade buyurduğunuz gibi- ne yazık ki bu 9 canımızı kaybetmezdik. Hele hele o kamyondaki evlâdın durumunu anlatınca, hele hele o konteynerdeki evlatların durumunu anlatınca da gerçekten ciğerimiz paramparça oldu, paramparça olmaya da devam ediyor; ateş de düştüğü yeri yakıyor. Burada bundan sonra yönetim zafiyetinin olmaması için özellikle boru kalınlığından bahsettiniz. Bu bilgiler bizim için son derece değerli, bu teknik bilgiler son derece değerli. Buraya birçok profesör geldi, hocalar geldi, maden mühendisleri geldi; sizin kadar açık, net ve güzel bir şekilde hem sorunları dile getiren hem de çözüm önerilerini dile getiren şekilde konuşmadı. Allah’ım sizden yüz bin defa razı olsun. “Dert söyletiyor.” dediniz ve o dertler gerçekten size ve bize söyletiyor. Kocaman teşekkür ediyorum.

Üretim baskısı, tamam, önemli ama üretim artmalı; alın teri, emeğin hakkı da korunmalı. Üretim artmalı, alın teri, emek hakkını almalı ama can kaybı olduktan sonra o üretimin ne faydası var. Onun için vicdan, vicdan, vicdan... Vicdan zorbalığı inşallah ve inşallah bir gün yenmeli ki buna benzer konular olmasın. Canı yananlardan bilgi aldınız, dediniz ki: “Bu konuşmaları yaparken ben bundan sonra vebal altında kalmak istemiyorum.” Biz inanan insanlarız, vebalin ne kadar kıymetli olduğunu biliyoruz. Onun için gerçekten Fahrettin Kütükçü Başkanım, çok teşekkür ediyoruz, çok yararlandık; hem eleştirilerinizi sundunuz hem de önerilerinizi sundunuz. Vicdanan orada yaşadığınız olayı Rabb’imin korkusuyla bu Komisyonda medeni cesaretinizi muhteşem bir noktaya taşıyarak anlattınız. 9 canımızı rahmetle anıyorum, onların haklarını ve hukuklarını en iyi şekilde koruyacağız. Allah’ım sizden de razı olsun. İnşallah bundan sonra maden kazası olmayan günlerde, inşallah bundan sonra madencilerin kanunlarını kanla yazmadıkları, daha demokratik ortamlarda buluşur; bu görüşleri değerlendiririz. Bilesiniz ki Komisyonumuz da son derece halisane bu öneri ve görüşlerinizi en iyi şekilde değerlendirecek.

İzin verirsiniz ufak bir şey aktarmak isterim. 27 Ocakta sendika ile işçilerimiz arasında bazı sorunlar yaşandı, istifalar olduğunu yönetim çalışanlara bir mektupla bildirdi, “İstedığınız sendikaya üye olabilirsiniz, bu konuda taraf değiliz.” dediler zaman zaman ama işçiler farklı sendikaya üye

oldukları için MADEN-İŞ’e geri döndüklerini belirttiler, HAK-İŞ’te olduklarını belirten arkadaşlarımız oldu. Kazadan önceki aylarda size sendikalardan, farklı sendikalara üye işçi arkadaşlarımızdan da buna benzer, bu sıkıntılarla ilgili, bu sorunlarla ilgili, doğabilecek kazalarla ilgili herhangi bir şekilde bir söylem oldu mu? Oradaki çalışan, sizi uyaran arkadaşlarımızdan “Sayın Başkanım, burada şöyle bir şey hissediyoruz, bir tehlike geliyor. Bu noktada lütfen konuşun ve tedbir almamız gereken...” gibi şeyler geldi mi?

Teşekkür ediyorum.

ÖZ MADEN-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI FAHRETTİN KÜTÜKÇÜ – Ben teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, oradaki arkadaşlarla görüştüğümüzde... Orada TÜRK-İŞ’e bağlı MADEN-İŞ Sendikası var, Anagold Madencilikte var, Çiftayda da varlar ama etkileri yok, mahkeme süreçleri devam ediyor, onlar üvey evlat muamelesi görüyorlar orada. Ancak son zamanlarda kadrolu işçinin yani Anagoldda çalışanın ücreti taşeronların altına düşmüştü, dolayısıyla milletin ciddi bir rahatsızlığı vardı. Ben de oraya gittiğimde arkadaşlara sordum, dedim ki: “Arkadaşlar, neden sendika değiştiriyorsunuz? Burada yetkili bir sendika var, üç yıllık sözleşme yapmışlar, iki buçuk yıl daha süreleri var. Ben buraya gidip gelsem iki buçuk yıl daha hiç aidat alamadan git gel yapacağım. Niye değiştiriyorsunuz?” Dediler ki: “Başkanım, burası Konya şubesine bağlı, o kadar çok sıkıntımız var ki derdimizi dinleyen yok, muhatap da yok. İşverene gidiyoruz, işveren de bizi ciddiye almıyor. Burada yarın bir şeyler olacak ama o zaman da iş işten geçmiş olacak. Biz ilk önce sendikamız olan kuruma ihtar verdik.” Önce sarı kart... “Biz senden neden ayrılıyoruz?” Yani adam memnunsaydı, iş sağlığı, güvenliği tedbiri varsa, gününde parasını alıyorsa, hakikaten ciddi de bir para alıyorsa... Çünkü biz toplu iş sözleşmelerini yaparken Anagoldu örnek veriyoruz diğer altın madenlerine, bir öğrendim ki GÜBRETAS onlardan fazla maaş veriyormuş. İyi de bu Amerikan firması ya, burada bizim sırtımızdan kimse beslenmesin ya, versinler milletin parasını. Dolayısıyla burada arkadaşlara biz sorduğumuzda “Başkanım, bizim huzursuzluğumuz var, muhatap yok, kimseye de derdimizi anlatamıyoruz, dinleyecek muhatap da bulamayınca işverene gittiğimiz zaman ‘Sendikanıza gidin.’ diyor ama sendikadan da kimse olmayınca kaldık orta yerde, çare arıyoruz.” dediler, bilginiz olsun.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Çare var, çare Sarigül işte, görüyorsun.

Teşekkür ederiz Başkanım, sağ olun, Allah razı olsun.

BAŞKAN ATAY USLU – Arkadaşların başka soruları, görüşleri yok.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım, Sayın Genel Sekreterim.

Hatasızlık ilkesiyle çalışma hayatının oluşumuna katkı koymak için sizlerin önerileri, sendikaların önerileri, görüşleri bizim için önemliydi. Ortaya koyduğunuz görüşler, öneriler için teşekkür ederiz. Yeni önerileriniz ve görüşleriniz olursa yazılı olarak da bize bildirebilirsiniz.

Sizin nezdinizde de ülkemizin gelişmesine, büyümesine katkı koyan, emek harcayan işçi kardeşlerimize şükranlarımızı sunuyoruz.

Toplantının bu bölümünü kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.24

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 18.08****BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)****BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)****SÖZCÜ: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)****KÂTİP: Mustafa SARIGÜL (Erzincan)**

BAŞKAN ATAY USLU – 11’inci Toplantımızın Üçüncü Oturumunu açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- *Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun, toplantının Üçüncü Oturumunda DİSK temsilcilerinin yapacağı sunuma ilişkin açıklaması*

BAŞKAN ATAY USLU – Sendikalarımızı dinlemeye devam ediyoruz. TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ’i dinlemiştik, şimdi DİSK’i dinleyeceğiz.

Sayın Genel Sekreterim Tayfun Görgün, hoş geldiniz; Daire Müdürümüz Tevfik Güneş Bey, hoş geldiniz.

Biz, tabii, İliç Maden Kazasını Araştırma Komisyonu olarak hem kazadaki ihmal sürecini araştırıyoruz hem bundan sonra bu tür kazalar olmasın istiyoruz, olmaması için hangi adımların atılması gerekiyor, bunları araştırıyoruz hem de tabii, bir madencilik faaliyeti var ister istemez, önce insan, önce çevre, sonra “Güvenli madencilik nasıl yapılabilir, politikası nasıl oluşturulabilir?” diyoruz. Bu konuda da fikirlerimizi olgunlaştırmaya çalışıyoruz ki sonuçta bir rapor hazırlayacağız. Bu raporu da hem yürütme organına hem yasama organına hem de kamuoyuna sunacağız, sunacağız ki maksimum iş güvenliği sağlansın, maksimum işçi sağlığı sağlansın ve iş kazaları olmasın, işçilerimizi kaybetmeyelim, işçilerimizin burnu kanamasın istiyoruz.

Bu haftayı da sendikalara ayırdık, sendikaların görüş ve önerilerini almak üzere. Teşekkür ederiz, siz de davetimize icabet ettiniz, geldiniz.

Yöntem olarak sizin sunumunuzu, bilgilendirmenizi dinliyoruz; daha sonra da arkadaşlarımızın varsa soruları, görüşleri paylaşıyorlar. Eğer cevap verecek bir durum varsa da cevaplar veriliyor.

Önce sizi tanıyalım, hem de bilgilendirme için mikrofonu size veriyoruz.

Buyurun.

III.- SUNUMLAR (Devam)

5.- *DİSK Genel Sekreteri Tayfun Görgün’ün Türkiye’deki madencilik, madencilik politikası, İliç kazası üzerinden altın madenciliği ve yapılması gerekenler hakkında sunumu*

DİSK GENEL SEKRETERİ TAYFUN GÖRGÜN – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, çok kıymetli milletvekillerimiz, Komisyonunda bulunan çok değerli hazırun; bu güzel kıymetli çalışma için ter döken sizleri, hepinizi ben de Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) adına saygıyla ve umutla selamlamak istiyorum, selamlıyorum. Akşamımız güzel olsun istiyoruz.

Şimdi, efendim, Türkiye’de altın madenciliği son yıllarda çok arttı, bizim gönderdiğimiz her iki raporda da var, zaten şimdiye kadar çok defa bu konuşulmuştur ve altın madenciliği daha da artacak Türkiye’de.

Ciğerimizi yakan bu iş kazaları -ki biz ona önlenabilir olduğu için de önleyemediğimiz için de “iş cinayetleri” diyoruz DISK olarak- bunlar olmasaydı ve çevreye ilişkin riskleri olmasaydı eğer çok güzel bir süreç olduğunu söyleyebiliriz çünkü madencinin kendisi de altın madenciliği de her ülkeye her coğrafyaya nasip olmayan, bahsedilmiş kıymetlerdir. Biz de bunu değerlendirmeye çalışıyoruz Türkiye olarak çünkü bildiğimiz gibi, madencilik dünyanın en eski iki iş kolundan bir tanesi; bir tanesi tarım ve hayvancılık bildiğimiz gibi, diğeri madencilik iş kolu fakat madenciliği diğeri iş kollarından ayıran temel bir özellik daha var, o da şu: Örneğin, tarım ve hayvancılık iş kolundaki ürünleri her yıl yeniden üretebilirsiniz, arpayı, buğdayı ekersiniz, biçersiniz ama madencilik öyle değil, madencilik sınırlı kaynaklar, o doğada ne kadar varsa onunla sınırlı kaynaklar. Dolayısıyla madencilik dediğimiz, maden kıymetlerimiz dediğimiz değerimizin bir sonu var. Dolayısıyla bunun çok iyi değerlendirilmesi lazım. Bunun farkına varan ülkeler zaten ulusal madencilik politikası belirliyorlar. Madenciliği ister kamu sektörü eliyle, isterse özel sektör eliyle, isterse karma biçimde üretsinler madenciliğin aramasından üretimine, üretim sonrası bitiminden sonra o üretim sahalarındaki bozulmuş arazilerin, atıkların ve doğaya zarar vermeden tekrar kazanılmasına çalışıyorlar ve bütün bunları ulusal madencilik politikası çerçevesinde yapıyorlar, iyi biçimde denetliyorlar bunu.

Şimdi, Türkiye’de madencilik Avrupa’dakinden farklı. Avrupa bütün gelişmesini aslında, bildiğimiz gibi, madencilığe bağlamış durumda. Bugün “Avrupa Birliği” dediğimiz şeyin aslında kuruluş dönemi elli küsur sene öncesine baktığımızda demir ve çelikten, enerjiden, kömürden kaynaklanıyor, sonra Avrupa Birliğine dönüşüyor yani bu kadar kıymetli bu madenler. Türkiye’de bunların hemen hepsi var, Türkiye şanslı bir ülke fakat bizim şanssızlığımız biz bunun hem farkında değiliz, bu değerlerin, ulusal olarak hem de tutarlı bir madencilik politikamız yok. Son yıllarda yapılan, madencilikteki çok sık ve ikide bir birbiriyle çelişen maden kanunlarına, yönetmeliklerine baktığımızda aslında bunun ne kadar sallapati olduğunu da görürüz. Dolayısıyla biz bir ulusal madencilik politikası oluşturmak durumundayız. Meclisimizin ve sizin bu yüce kurulunuzun esasında bunu not edip bunun da arkasına düşen... Şimdi konuştuğumuz, sizin günlerden beri ter dökerek çalıştığımız, bu kazaları önleyen bir yanı da var çünkü bunun.

Şimdi, madencilik tamamıyla özel sektöre yaptırılsa ve kontrolü yapılmazsa eğer “mostra madenciliği” denilen bir madencilik yapılıyor. Yani özel sektör kâr saikiyle, yalnızca kâr saikiyle bu iş yaptığı için, yapacağı için doğal olarak en kârlı alanlarda madenleri çıkarıyor. Oysaki maden rezervleri her alanda aynı oranda bulunmaz. “Tenör” dediğimiz şey bazı damarlarda, bazı yerlerde farklı olur. İşte, özel sektör madenciliği denetleme yapılmazsa, planlama yapılmazsa bunun en kârlı bölümlerini alır ve diğerlerini bırakır. Dolayısıyla zaten sınırlı olan bu kaynakların önemli bir kısmı kullanılmamış olur, bir süre sonra o madenlerin kıymetli, mostra tarafı bittiği zaman da geriye kullanılmayan, tenörü daha düşük olan, daha az kıymetli olan ama insanlık ve ülke için lazım olan bunlar değerlendirilmez olur; madenciliğin bir yanı bu. Dolayısıyla biz madencilığe bakarken aslında ulusal çıkarlarımızı ve madenlerin bütün kamuoyunun malı olduğunu, onları sadece atalarımızdan devralmadığımızı, aslında çocuklarımızdan borç aldığımızı ve madencilik kaynaklarımız üzerinde çocuklarımızın, torunlarımızın ve gelecek kuşakların da hakkı olduğunu bilerek yaklaşmamız lazım. Onun için altını bir kez daha çiziyorum, Türkiye’nin öncelikle ciddi, tutarlı, bütün sosyal taraflarla iyi hazırlanmış, Parlatmentonun iyi biçimde denetlediği, karar altına aldığı bir Türkiye madencilik politikasına ihtiyacı var. Buna bir örnek şu: “Kazalarla ne ilişkisi vardır?” diye düşünen olabilir. Örneğin, Türkiye’de çok önemli bir maden kalemi de bildiğiniz gibi, bor madenleri. Dünya bor maden rezervinin yüzde 60’tan fazlası Türkiye’dedir; bu, çok ciddidir. Bizden sonraki en büyük rezerv Amerika Birleşik Devletleri’nde var ve yüzde 11 dolayındadır bu. Bor madenleri eskiden Türkiye’de çıkarılıp dış satımı yapılırken birbirine yakın olan şirketler bile birbiriyle yarış içindeydi. Örneğin, Bursa Mustafakemalpaşa’daki bor madeni

üreticisi olan bir şirket ile yine Balıkesir'in Bigadiç ilçesindeki bor madenindeki başka bir şirket rekabete gidiyordu. Birisi 40 dolara tonunu veriyor, diğeri “30” diyordu, diğeri “25” diyordu, kendi kendilerine fiyat kırıp en ucuza gidiyordu yurt dışına bunlar. Ne zamanki devletleştirildi bu, o zamanki Hükümet tarafından -burada rahmetli Deniz Baykal'ı da yâd etmek gerekiyor, Enerji Bakanıydı o dönemde, Ecevit Hükümeti zamanı olmuştu- ondan sonra bizde borun tonu 150-200 dolara kadar çıktı. Yani ulusal rekabeti kontrol eden, tek elden şey yapan bir politika burada oldu. Şunu söylemek istiyorum: Eğer özel sektör yapacak olsa bile devletin ulusal madencilik çerçevesinde belirlediği prensipler, planlar doğrultusunda yapıldığı zaman iç rekabette bizim maden firmalarının birbirleriyle rekabet edip kendi değerlerimizi birbirine bakarak fiyat kırma meselesi bile ortadan kalkacaktır. Zaten bu fiyat kırma ve bu olumsuz rekabet aynı zamanda kâr marjlarını azalttığı için de bu defa, üretirken yapılan maliyetleri ucuzlatacak yöntemler aranmakta ve bu da işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin eksik alınmasına, onun bir maliyet kalemi olarak görülmesine kadar uzayan bir süreç yaratıyor. Yani her şeyin böyle birbiriyle alakası var. Bu, ancak ulusal madencilik politikasıyla ele alınıp değerlendirilecek ve planlanacak bir süreçtir.

Şimdi, geliyorum, İliç kazası üzerinden altın madenciliğine. Sözlerimin başında demiştim ki altın madenciliği konusunda Türkiye'nin şanslı bir coğrafyası var, altın madenciliği Türkiye'de çok arttı, 20'ye yakın yerde üretiliyor, daha da yeni ruhsatlar var, daha da üretilecektir altın madenciliği. Bu, kötü bir şey değil ülkemiz için, iyi bir şey çünkü madencilik, bildiğiniz gibi, Kıymetli Başkanım, sayın Komisyon üyeleri, kıymetli milletvekillerimiz; katma değeri yüksek olan, kâr marjı yüksek olan bir sektördür. Yine, İTO'nun yaptığı araştırmaya göre Türkiye'de belli yıllarda sektör olarak bakılmasa bile şöyle değerlendirmeler yapılmıştır: Türkiye'deki en kârlı iki alan olarak sigara sektörü değerlendirilmiştir o yıllarda, bir de madencilik olarak belirlenmiştir. Yani böyle kıymetli bir alandır bu. Dolayısıyla sanayide çarpan etkisi yapar, diğer sanayi alanlarını, iş alanlarını domine eder, istihdamı çok yüksektir. İliç'te de istihdam götürmüştür oraya, halk sevinçle karşılamıştır, yerel yöneticilerimiz, merkezi yönetimlerimiz buna sıcak bakmıştır ve her türlü yardımı yapmıştır ama sonuçta gelinen noktada da işte faciayla karşı karşıya kaldığımız açıktır.

Dolayısıyla şimdi, altın madenciliğini diğer madenlerden ayıran en temel bir Özellik de şudur: Metalik madenler genellikle damarlar yoluyla giderler. Örneğin kurşun böyledir, ne bileyim, çinko böyledir, birçoğu öyle ama altın madenciliği daha başkadır, âdetâ doğada püskürtülmüş olarak olurlar yani bir damarı yakalayıp o damarı izleyemezsiniz, çok yere dağılmıştır bunlar ve her gram altını üretmek için de çok fazla ölçekte, tonajda toprağı öğütmek durumundasınız, kayaçları öğütmek durumundasınız yani çok fazla atık üretir, tonlarca atık üretir, 1 gram altın için bilmem ne kadar ton toprağı kırmak, elemek durumundasınız, dolayısıyla böyle bir durum var.

İkinci olarak da yine, diğer metalik madenlerden altını ayıran, çok fazla miktarda zehirli atık oluşuyor. Bunlar, biliyorsunuz, sulara kullanılıyor yani soğutma suyu da dâhil olmak üzere orada kullanılıyor, atık havuzlarındaki liçlerdeki sıvılar var burada -ki bunlar kimyasaldır, başta siyanür olmak üzere çeşitli kimyasallar kullanılmaktadır burada- bir de bunlardan sonra oluşan çamur diyebileceğimiz daha böyle şey tabakası var. Bunların çok büyük ölçüde ortaya çıkması altın madenciliğini diğer metalik madenlerden ayıran bir özelliktir. Dolayısıyla çok fazla ölçekte atık ürettiği için bu atıkların saklanması konusu, kimyasal atıkların saklanması konusu da çok büyük bir problemdir. Daha baştan kuruluş yeri seçerken bunun böyle hesaplanması gerekiyor, bu da yine ulusal madenciliğin konuları arasında geliyor. İliç'te olan durumda bunu biliyoruz ve aşağı yukarı oradan kopup gelen atıklar -orada kimyasal atıklardır onlar- bildiğimiz gibi akmıştır dereye ve 10 milyon ton hesaplanmıştır akan, daha da fazla akacak olsa bu aşağı yukarı 10 milyon ton daha da vardır orada. Dolayısıyla sadece işletme esnasında alınması gereken önlemler değil ondan sonra en az seksen yıl çok güvenli biçimde saklanması gereken

bu atıkların da nasıl saklanacağı, saklanırken güvenli olup olmadığı, bu güvenliği ölçebilecek olan rasat kuyuları, yer altı sularının ölçümleri, hava ölçümleri, arazi ölçümleri gibi birtakım ölçümlerin düzenli olarak yapılması lazım. Özel sektörün bunu kendi hâlinde yapacağını düşünmek safillik olur çünkü bu bir maliyet kalemidir, nihayetinde madenciliğin bir süresi vardır, işte İliç'te de öyledir, diğer madenler de böyledir; işte otuz yıldır, elli yıldır bunların altın madenciliğinin o havadaki işletmeciliği aşağı yukarı ortalama böyledir; ellinci yılda, otuzuncu, kırkıncı yılda altın madenciliği bittiğinde o şirket taşı tarağı toplar bir başka yere gider, orayı kapatır ama ondan sonra seksen yıl daha o atık, o milyonlarca ton atıkların çok iyi saklanması gerekiyor, saklanması da güven altında olması gerekiyor. Türkiye'de bu hesaplar yeteri kadar yapılmıyor, denetlemeler ve kuruluş yeri projelerinde bunlar da yok. İliç'te bu olumsuzluğun en iyi örneğini görmüş oluyoruz çünkü bu saklama alanlarını bildiğimiz gibi -yani ben teknik ayrıntılara girmeyeceğim orada- önce altının kil tabakası olması lazım, membranlarının olması lazım, bunların güvenli biçimde olması lazım, betonlamanın iyi olması lazım ve bunların seksen, yüz yıl dayanacak ölçüde yapılıyor olması gerekiyor. Altından fay hattının geçmemesi lazım, deprem hattında olmaması lazım, sulara uzaklığı, yer altı sularına karışma ihtimalleri, havaya gitme ve bunların ölçümleri dâhil olmak üzere bir dizi denetimler lazım. Bu denetimlere ilişkin elimizde kuvvetli veriler yok; ne İliç'te var ne de diğer yerlerde. Buna ilişkin, bu konuda sıkı denetim ve bütün bunları yapacak araçların şu anda Türkiye'de yeteri kadar olmadığını biliyoruz, dolayısıyla Komisyonumuzun da bunu tespit etmesi gerektiğine inanıyoruz, bunu da rica ediyoruz. Yani bu süreçler sadece işletme süreçleri içerisinde değil, işletme bittikten sonra da en az yetmiş seksen yıl daha güvenli bir şekilde saklanma meselesi Türkiye'nin meselesi olacaktır. O zaman belki hayatta olmayacağız bir kısmımız ama çocuklarımız bunlarla karşı karşıya kalacak ve bize beddua mı edecekler, dua mı edecekler, bugünleri nasıl söyleyecekler, onu da düşünerek bütün bunları yapmamız gerekiyor.

Şimdi, sözü uzatmadan, altın madenciliği konusunda, İliç konusunda siz çok değerli çalışmalar dinlediniz, çok çeşitli tarafları dinlediniz, oralara tekrar girmeyeceğim, inanıyorum ki bunu odalarımız, başta maden mühendisleri, jeoloji mühendisleri de olmak üzere size aktarmışlardır ya da aktaracaklardır, diğer sendikalarımızın da bunları aktarmış olması gerektiğini düşünerek ve diğer bilim insanlarının yapmış olacağını düşünerek ben tekrar etmemek için o ayrıntılara girmeyeceğim ancak Komisyon üyelerimizden soru gelirse memnuniyetle o konuları da açarız. Şunları söylemek istiyorum: Ne yapmak gerekiyor? Ulusal madencilik politikası olmadan olmayacağını söylemeye çalıştım efendim, bunları siz zaten en az bizler kadar belki de bizlerden daha fazla artık biliyorsunuz. Kuruluş teknolojisi dediğimiz yani kuruluş ve onun teknolojisine kuruluştaki bakmamız lazım. Bunlarda ÇED raporları devreye giriyor, ÇED raporlarının Türkiye'de artık ne kadar tavsadığını, ne kadar güvenilir olup olmadığı konusunda bir problem var. Bu ÇED raporlarının güvenli biçimde olması konusunda, akredite olması konusunda bir yol bulmamız lazım ve bu ÇED raporlarının bir biçimde bu işin uzmanı olan Maden Mühendisleri Odası, TMMOB'un, Jeoloji Mühendisleri ve benzer kuruluşların hatta üniversitelerimizin de bu bölümlerinin katkısı alınarak bir onaydan geçer. Kaba taslak da olsa "Evet, biz de bu ÇED raporunun doğruluğuna katılıyoruz." gibi bir yöntem bulmamız lazım. Bu yöntemi bulmadığımızda ÇED raporları birbirinden çok farklı oluyor, dönemin siyasi konjonktürüne göre, işsizlik durumuna göre, ekonominin birtakım sıkışıklıklarına göre veya bu ÇED raporlarını hazırlayan uzmanların kişisel yaklaşımlarına göre -ki elimizde de bir madencilik politikası olmadığına göre- ana plan olmadığına göre de biraz onların inşafına kalıyor, bunu kontrol eden başka bir yer de yok ama bu konuda açılmış davalar var ve ÇED raporlarına ilişkin ya da orada madencilik yapılmaması gerektiğine veya şu şekilde değil de bu şekilde yapılması gerektiğine ilişkin mahkeme kararlarına dahi çeşitli saiklerle -yani yöreye iş gelsin sanayi aksamсын gibi birtakım ekonomik sebepler hesaba katılarak- mahkeme kararlarına uyulmayan yerel yönetimlerin birçok kararını Türkiye'de biliyoruz; tek tek burada bunu saymayacağım, bizim

raporlarımızda bu var ama Bergama'dan başlayarak şimdiye kadar sayısızca -Efemçukuru'nda, diğerlerinde- örneği Türkiye'de var. Dolayısıyla kuruluştaki tesislerin yer seçiminde fay hatları -ki Erzincan'da da İliç'te böyle olmuştur- deprem olasılığı, arazinin yapısının iyi araştırılması gerektiği hususu ulusal madencilik politikasından başlayarak tespit edilmesi lazım. Altın madenciliğinin ilk kriterlerinden bir tanesi bu olacak; yer seçimi ve teknoloji seçimi, yer altı sularının nehir ve göllere yakınlığı, bunlara kaçak olup olmayacağı olacak. Tarım alanlarına dikkat edeceğiz çünkü nihayetinde dedik ki ve biliyoruz ki madencilik faaliyeti o yörede otuz yıl, elli yıl o civarda yapılacak, ondan sonra binlerce yıldan beri yapılan tarım ve hayvancılık ne olacak, arazinin tekrar kazanılması ne olacak, onun devamı ne olacak, bunu düşünmek durumundayız madencilik izinlerini verirken. Ormanı, şuyu buyu da ayrı mesele. Atık suların akıbeti ne oluyor, nereye gidiyor ve katı atıkların saklanması ne olacak? Yani daha kurulurken ne söylüyor bu madencilik şirketi bize, ne yapacak, işi bitince orada kurduğu saklama tesisleri hakikaten yetmiş seksen yıl en az dayanacak durumda mıdır diye daha baştan buna bakmak gerekiyor. Mesela, İliç'te olduğu gibi yamaca, dik yamaca, böyle bir de hani 25 kat, 30 kat, 250 metre yüksekliğinde dağ yığınları şeklinde olmaması gerektiğini daha baştan hesaplaması lazım; başta bu var.

İkincisi de arada şirkette yeni rezervlere göre, eski rezervin azalmasına göre veya teknolojinin değişmesine göre yeni yatırım, ek yatırımlar yapıyorlar. Bu ek yatırımlar sürecinde de yeteri kadar dikkat etmiyoruz. Yani mesela, İliç'te de böyle olmuş, buraya kapasite artışları yapılırken “Ya tamam bu şirket kapasite artırabilir ama nerede saklayacak bunu.” şeklindeki bir meseleye bakılmadığı için işte İliç'teki kazanın sebeplerinden bir tanesi de bu olmuş oluyor burada. Demek ki kapasite artışlarında çok ciddi bir kontrolün, denetimin yapılması gerekiyor. Yine, denetim mekanizmalarının demin söylediğim, söylemeye çalıştığım şekilde yapılması gerekiyor.

Bir başka mesele de kapasite artışlarından sonra -demin de değindim- madenin kapanmasından sonraki süreç var ki bence çok önemli şeylerden bir tanesi bu ve Türkiye henüz bu sorunla çok karşılaşmadı çünkü Türkiye'de metalik madenciliğin önemli alanları yani gümüş dâhil olmak üzere, altın başta olmak üzere henüz daha o süreçlere gelmedi yani kapanmış altın madeni hemen hemen yok Türkiye'de. Bir süre sonra Bergama devreye girecek, ondan sonra Koza Altın madenciliğinin işlettiği diğer yerler devreye girecek, Gümüşhane devreye girecek ve diğer bildiğimiz yerler yirmi sene, otuz sene sonra... Ondan sonra ne olacak? Eğer bu arada kaza olmazsa, yeni kazalarla karşılaşmazsak bu atıkların saklanması kim yapacak? Şirket çekip gidecek yani hangi kurum yapacak, ne yapacak, ne olacak, bunlar şu anda çok belirsiz ve bunlar düşünülmüş konular değil. Eğer Komisyonumuz bu konuda ciddi bir atf yaparsa ciddi bir yön gösterir, hesaplama yaparsa Meclisimiz yürütmeye ve diğer kamu kurumlarımıza bu görevi yapması gerektiğini başta Enerji Bakanlığı ve onun bağlı kuruluşları olmak üzere bunu tespit ederse ve arkasını ararsa biz yirmi yirmi beş yıl sonra Türkiye'nin karşılaşacağı büyük, ciddi çevre felaketlerine karşı şimdi sorumluluğumuzu yerine getirmiş olacağız. Biz, Meclisimizin ve bu kıymetli Komisyonumuzun bunu yapacağı inancını, bunu sıkı biçimde takip edeceği inancını DİSK olarak taşıyoruz ve bu konuda da size şimdiden çok teşekkür ediyoruz bunun yapılacağına olan büyük inancımızla söylüyorum bunu.

Türkiye'deki bir başka konu da -demin değindim, sözümü uzatmadan toparlayacağım- hukuk süreçleridir. Türkiye'de hukuk süreçlerine uyulması lazım, yani belli saiklerle buna uyulmuyor, iyi niyetle uyulmuyor ama öyle değil yani, hukuk sürecine uyulmayan kararlar var. Bunu bir valiliğin aşması, bir başka kamu kurumunun aşması veya dinlememesi diye bir şey olmaması lazım. Biz, mesela DİSK olarak buna TÜİK'te karşılaştık, yani TÜİK bir kamu kuruluşu ve çok saygın bir kuruluş TÜİK ama şu anda TÜİK -buranın konusu değil de örnek olsun diye söylüyorum- kimsenin inanmadığı, güvenmediği bir kurum hâline geldi ve örneğin biz mahkeme kararı çıkardık TÜİK'e. “TÜİK bu hesapladığı enflasyon durumundaki sepeti açıklamak zorunda, kanunda bu var, buna uymuyor kaç

yıldan beri.” dedik. Mahkeme “Evet, sen bunu yapacaksın.” diye görev verdi. Mahkeme kararına hâlâ kamu kurumu uymuyor. Yani devlette böyle şey olmaması lazım, madencilikle hiç olacak bir şey değil bu çünkü çok büyük kazalar yaşadık burada. Dolayısıyla mahkeme süreçlerinin yeteri kadar hızlı yapılması, layıkıyla yapılması, mahkemelere bu konuda Enerji Bakanlığımızın, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın, Çalışma Bakanlığımızın yardım etmesi lazım çünkü teknolojik olarak bütünlük, yeterlilik onlarda başta Enerji Bakanlığımız olmak üzere çünkü mahkemelerin kendi yeterlilikleri yok bu konuda doğal olarak. Bunların hızlı karar alması konusunda yardımcı olması lazım diğer kamu kurumlarının ve de mahkeme kararına kesin olarak herkesin istisnasız uymasının artık bir zorunluluk hâline geldiğini bu kazalarda da Türkiye’de görüyoruz.

Son olarak, tekrar Komisyonunuza çok teşekkür ediyorum. Sözü uzatmadan burada tamamlamak istiyorum çünkü çok sayıda veri oluştuğunu ve çok fazla birikim olduğunu düşünüyorum fakat bir de işçi sağlığı, iş güvenliği konusunda bizim DİSK dairemizin Daire Müdürü Tevfik Güneş arkadaşımızın da çok kısa olarak bir sunumu olacaktır, onu da dinlemenizi rica ederek ben sözlerime son vermek istiyorum. Sonra da sorularınız ve katkılarınız için efendim burada emrinizdeyiz. Sağ olun, var olun.

BAŞKAN ATAY USLU - Teşekkür ederiz.

Buyurun.

6.- DİSK İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Dairesi Müdürü Tevfik Güneş’in madencilik konusunda Türkiye’nin imzaladığı uluslararası sözleşmeler, ülkemizdeki yasal mevzuat ve altın madenciliğine ilişkin olarak iş sağlığı, iş güvenliği sistemiği ve öneriler hakkında sunumu

DİSK İŞ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ DAİRESİ MÜDÜRÜ TEVFİK GÜNEŞ – Teşekkürler Sayın Başkan.

Yoldan geldim biraz yorgunluk olabilir akşamın bu saatinde, siz de bugün tabii, epey bir sunum dinlediniz ama benim sizden önemle ricam şudur: Ben burada iş sağlığı, iş güvenliğine ilişkin çok teknik problemlere girmeyeceğim, Burada sunacağım mesele mevzuatın belirli yönlerine ilişkin. O anlamıyla da sunumumu belirli sınırlar içerisinde size aktarmaya çalışacağım. Bunun bir yanı tabii, Türkiye’nin altına imza atmış olduğu uluslararası sözleşmeler; diğer yanı, buna bağlı olarak ülkemizde siyasal iktidarların çıkarmış olduğu yasal mevzuat ya da yerel mevzuat, bir de altın madenciliğine ilişkin bu konuda ne tür bir iş sağlığı, iş güvenliği sistemiği söz konusu, Bunun üzerinden sunumumu bitirmeye çalışacağım yirmi-yirmi beş dakikalık bir sınırlama içerisinde. Bu sınırları şundan dolayı yapıyorum sayın üyeler: Bizde iş sağlığı, iş güvenliği aşağı yukarı müzakere süreciyle birlikte 2003 yılında belirli uluslararası sözleşmelerin imzalanmasıyla başlamıştır. 2004-2005 yılları sürecinde de ILO’nun 155 sayılı ve 161 sayılı bu iki Sözleşmesi’nden sonra 2014 yılında da 187 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Sözleşmesi imzalamıştır. Bu anlamıyla, ILO’nun bu konudaki en temel sözleşmelerini Türkiye imzalamış bulunmaktadır. Bundan bir sene önce de ILO bu iş sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin sözleşmeleri temel sözleşmeler içerisine katarak iş sağlığı ve güvenliği alanında temel sözleşmeler içerisinde en önemli sözleşmelerden biri olarak tanımlamıştır. Artık bundan sonra temel, işte, medeni, kültürel haklar, çalışma ilişkilerine ilişkin sözleşmelerin yanında, dediğimiz gibi, iş sağlığı ve güvenliğe ilişkin kabul edilmiş bu sözleşmeler de temel sözleşmeler içerisinde yer almaktadır.

Şimdi, Türkiye’deki yasal mevzuatı incelemek istediğimiz zaman özellikle bu uluslararası sözleşmeler çerçevesinde de bağlantılı olarak bunu biz genellikle 3 başlık altında yaparız. Bunu birincisi, mevzuat yönünden değerlendiririz, ikincisi, uygulama yönünden değerlendiririz, üçüncüsü de bize yansıyan pratikleri nedir? Yani burada bizim “iş cinayetleri” dediğimiz ya da genel söylem içerisinde “iş kazaları” olarak ifade edilen o kavram içerisinde iş kazaları ne durumdadır bizde, Biraz da ona bakarız biz.

Şimdi, mevzuat yönünden Türkiye’deki meseleye baktığımızda, Türkiye gerçekten uluslararası sözleşmelere uygun olarak mevzuatlarını çıkarmış durumda yani ona bir şey diyecek durumumuz söz konusu değil. Yani bu anlamıyla da ILO’yla ve ILO’ya ilişkin gönderilen raporlarda da bir sıkıntı olmuyor ama gel gör ki ülke özelinde indiğimizde sonuçta burada ciddi birtakım uygulamalarla karşılaştığımızı ifade ediyoruz. Bunun en temel problemi nedir? diye baktığımızda, en temel problemin ikili yan olduğunu açıkçası tespit etmiş durumdayız. İlki, Türkiye’de bu kadar yüklü bir mevzuatı aslında çökmüş bir sistem üzerinden kurmaya çalıştık biz geçmişten gelen, aksak, işlemeyen bir sistem üzerinden bunları oturtmaya çalıştık ve sonuç itibarıyla da ortaya çıkan mevzuat çok uygun olmasına rağmen uygulamada buna dönük bir uyumluluktan bahsedebilmek mümkün değil. Belki bundan çok daha temel bir problem -ikincisi olarak söylüyorum- ülkede 2000’li yıllardan sonra çok ciddi bir dönüşüme uğrayan kalkınma modeli, Türkiye’deki kalkınma modeli çok hızlı bir şekilde -ya da ona “sermaye birikim rejimi” de diyebiliriz- kamusal ağırlıktan özelleştirmelere, özelleştirmelerden güvencesizliğe ve oradan da -dediğimiz gibi- anlayamadığımız, hiçbir şekilde o uygulamaların bir karşılığını göremediğimiz bir noktaya geldi. Şimdi, sermaye birikim rejimi ya da kalkınma modeliyle bir ülkede iş sağlığı, iş güvenliği uygulamaları arasında doğrusal bir orantının olması lazım. Bu doğrusal orantıyı yakalayamadığımız zaman biz o zaman giderek açılan bir makastan bahsedebiliriz. Burada çok detaya girmeyeceğim ama sermaye açısından bakıldığında, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası 2012’de çıkarıldığında -naçizane, aşağı yukarı sekiz yıl o yasanın çalışmalarında DİSK adına bulunmuş birisiyim- sonuçta taraflara sorulmadan -yani sosyal taraflar, geldiler, katıldılar, düşüncelerini belirttiler ama- son tahlilde tamamen Bakanlığın inisiyatifinde çıkarılan bir yasa oldu ve arkasından bu yasada çok kısa bir dönemde aşağı yukarı 40’a yakın değişiklik gündeme geldi. Çok hazindir ki -bunu vurgulamak lazım- Soma katliamı ve hemen arkasından ortaya çıkan Torunlar kazası ve hemen arkasından Ermenek katliamıyla birlikte iki temel ILO sözleşmesini daha biz imzalamak durumunda kaldık; biri inşaatlarda, diğeri de madenlerde iş sağlığı ve güvenliği sözleşmeleri. Şimdi, bunlar da elimizde var ama uygulama yönünden baktığımızda... Rakamlar vermeyeceğim, Komisyon üyelerine verdiğimiz görüşlerimizde o rakamlar orada duruyor. Sonuçta, orada yüz binde, bir milyonda 1 vesaire gibi hesaplamaya girmeden çok açık ve yalın bir şekilde yasanın imzalanmasından, kabul edilmesinden bugüne kadar geçen bu on iki yıllık süreçte ortaya çıkan durum gerçekten vahamet düzeyinde; giderek artan iş cinayetleri performansı söz konusu ve bunun, sektörler açısından da baktığımızda giderek çeşitlendiğini görüyoruz. Bu anlamıyla uygulama yönünden çok iyi mevzuata, yasaya, yönetmeliklere, daha alt tebliğlere vesaireye sahibiz ama geline nokta itibarıyla “Bunlar niye böyle oluyor?” dediğimizde o zaman karşımıza başka bir gerçeklik çıkıyor, o da işçi sağlığı ve iş güvenliği alanının aslında düzenlenirken kendisinin bir birikim alanı olarak düzenlenmesinde geçiyor. Yani bizim yasamız (89/391) AB İş Sağlığı ve Güvenliği Çerçeve Direktifi’ne çok uygun çıkarılmıştır, 155 sayılı Sözleşme’ye çok uygun çıkarılmıştır, 167 sayılı Sözleşme’ye çok uygun çıkarılmıştır ama geldiğimiz nokta itibarıyla bakıldığında inanılmaz bir farklılığı da görüyoruz. Şimdi “ulusal düzeyde eylem” dediğimizde, bu var; ondan sonra “bir politika, bir eylem planı çıkarılma” dediğimizde, bu var, ILO’nun direktiflerinde bunlar söz konusu; o dönemde Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi diye bir konseyi de kurduk, bu da var, iyi kötü o da işliyordu ama bakıldığında bu konsey altında 3 tane strateji belgesi çıkarıldı 2006-2008, 2009-2013, 2014-2018 yıllarında; sonra, baktık, Ulusal Konseyin kendisi de kayboldu yani 15 Temmuz darbe girişimiydi, çok hızlı bir siyasal ve politik dönüşümden sonra bizim konseyimiz iyi kötü çalışırken o da gitti, bir yerlerde kayboldu ve nerede olduğu da artık bilinmiyor ve işlevsiz hâle geldi. Ama şunu söylüyoruz: O politik belgelere bakıldığında -ki bunlar Bakanlığın resmi sitesinde hâlâ durmakta, o stratejik belgeler, politika belgeleri- onların hiçbirinin değişmediğini görürüz. Yani şöyle der mesela, örnek vereyim: İş kazalarını yıllık yüzde 20 azaltacağız.

Meslek hastalıklarını yüzde 500 artıracamız. Çünkü bizde “meslek hastalıkları” dediğimiz şey dipte ve hiç oynamıyor, her yıl 450-550 bandında giden bir meslek hastalıkları tanısı konulabiliyor. Bu da, tabii, ILO’un mevcut ortaya koymuş olduğu birtakım teknik bilgiler çerçevesinde bakıldığında hiç konuşulmayacak düzeyde bir rakam veriyor bize.

Şimdi, buradan şunu söylemeye çalışıyorum: Yani biz iyi çıkarıyoruz, mevzuatı iyi yapıyoruz ama bir de bir yerde bir sihir var ve bu sihir bu mevzuatın hayata geçirilmesinde çok ciddi olarak engel teşkil ediyor. Bunlardan bir tanesi yasanın kendisi dedik çünkü yasa çıkarken piyasa aktörlerini koşturmuştu. “Piyasa aktörleri” dediğimiz de şudur arkadaşlar: Ortak sağlık, güvenlik birimleri dışarıdan hizmet alınmasına dönük... Mutlaka okumuşsunuzdur, bu yasa üzerinde de görüşlerinizi bildirmişsinizdir. Ortak sağlık, güvenlik birimlerinden hizmet alınması demek işçi sağlığı, iş güvenliğinin kamusal bir anlayış içerisinde değil tam da dışarıdan bu hizmet alınmasıyla özelleştirilmesi ve bunun da o alan açısından bir birikim sağlanmasına dönük hayata geçirilmiştir. Bu, tabii, piyasa aktörleri meselesi de çok tartışıldı o zaman ama dediğimiz gibi, bunun önüne geçemedik, kamusal bir işçi sağlığı, iş güvenliği meselesi bir türlü o dönemde Bakanlığın aklına yatmadı ama bir taraftan da buna ilişkin birtakım çalışmalar, farklı alternatif kurumsal yapılanmaların ne olabileceğine ilişkin çalışmalar yaptığımızdan da haberimiz söz konusuydu.

Şimdi, uygulama yönünden dediğimiz mesele, biraz sonra -altın madenciliği- geleceğim ona. 2 tane temel yönetmelikten bahsedeceğim, mutlaka biliyorsunuzdur; mutlaka onun içerisinde, o çalışmanın içerisinde yer almış olan sayın milletvekilleri de mevcuttur ama bu uygulama meselesi gerçekten çok ilginç. Yani “Neden uygulanmıyor?” sorusuna bakıldığında, o zaman “Bu ihmaldir, bu atlanmıştır, bu göz ardı edilmiştir.” diyebileceğimiz naiflikte bir yaklaşım değil. Bu naifliği biz gösteremiyoruz çünkü özellikle çok temel birtakım alt sektörlerdeki birikim alanlarında buna dair büyük ölçekli göz yummaların olduğunu biz görüyoruz ve tespit ediyoruz.

Şimdi, 2004-2005 yılından günümüze kadar bakıldığında... Hani, bu mevcut iktidar değişmedi, özellikle de ona bir vurgu yapmak istemiyorum ama büyük ölçüde bu konuda sorumluluklarının olduğunu da burada vurgulanması gerekiyor. 1946 yılından 1978 yılına yani Çalışma Bakanlığı ilk kurulduğundan 1978 yılına kadar o dönemde DİSK’teki uzman arkadaşlarımızın yapmış olduğu bir çalışmada toplam otuz iki yıla yaklaşan bir dönemde 22 bin insan ölürken bugün bu yirmi üç-yirmi dört yıllık dönemde neredeyse 35 binin üzerinde insan ölmüş. Şimdi, böyle olduğu için... Yani niye bu kadar acayip bir farklılık oluyor? Bir taraftan SGK verilerine bakıyoruz, bir taraftan bu konuda veri toplayan İstanbul İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisine bakıyoruz ve orada da aşağı yukarı 8-9 bin ölüm farklılığını görüyoruz yani burada rakamlarda da acayip bir farklılık var. Bu iki farklılık meselesi de giderek bu meselenin bir alışkanlık hâline geldiğini, toplumda kanıksandığını ve sonuç itibarıyla da artık bu ölümlere ilişkin toplumda, çok büyük kitlesel ölümler olmadıktan sonra, belli bir tepkinin olduğunu da söyleyebilmek zor oluyor.

Şimdi, altın madenciliği meselesine doğru gelirsek -DİSK olarak nasıl bir önerimiz olacak, onları en son söyleyeceğim- altın madenciliği çok özel bir alan yani altın madenciliğinde çevre var, insan var, kimyasallar var, değerli metallerin çıkarılması var, onların toplumun refahı ve zenginleşmesi için kullanılması var ve bu anlamıyla da yeniden bir rehabilitasyon süreci yani bu üretim bittiğinde bunların yaşama geçirilmesi var. Ama altın madenciliğinde, biraz önce Tayfun Başkanın ortaya koyduğu çerçeve içerisinde bakıldığında, 2019 verilerinde TMMOB Maden Mühendisleri Odası eski Başkanı Mehmet Torun’un yapmış olduğu bir araştırmada 39 ton altın çıkarılmış 2019’da ama bunun devlete payı 95,5 kilo falan olmuş. Şimdi, biz bu altın madenciliğini o zaman niye yapıyoruz? İstihdam için mi? Yani gittiği yerde de çevreyi mi güzelleştiriyor, yoksa başka bir şey mi yapıyor? Şimdi, bu anlamda, buraya

da girmeyeceğim yani onu da herkes biliyordur zaten bu ülkeye ne katma değerde bulunduğunu ama altın madenciliğinin en temel problemi şu: Pek çok alanın kesiştiği bir alan burası; çevreyi kesiyor, insanı kesiyor, çalışanın iş sağlığı ve güvenliğini kesiyor ve sadece o değil sınır aşımına ilişkin pek çok tehlikeyi ve riski de kendi içinde barındırıyor. 2000 yılında Romanya Baia Mare altın madeninde -bunu da duymuşsunuzdur- atık barajı patladığında bu atık barajındaki 100 bin tonun üzerinde siyanürün hem Tisa Nehri'ne hem Tuna Nehri'ne hem de Karadeniz'e akışı bir yıl boyunca neredeyse 5 tane ülke için çok büyük bir tehlike arz etti; insan ölümü olmadı ama çevre ve canlı ölümü çok büyük ölçüde gerçekleşti ve ondan sonra da zaten, hatırladığım kadarıyla Macaristan, Çekya gibi ülkeler altın madenciliğini yasakladılar. Şimdi, bunu görebiliyoruz; devasa bir felaket ve bu felaketin yaratacağı risklerle karşı karşıya gelince bazı ülkeler bu konuda ciddi tepki verebilme özelliğine de sahip oluyorlar.

Şimdi, bizde, altın madenciliği, özellikle Çevre Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığı uhdesinde çıkarılan yönetmelikler ve onların ikili denetimi, müşterek denetimi içerisinde yapılıyor. Şimdi, biliyorsunuzdur, 2015 yılında Maden Atıkları Yönetmeliği çıkartıldı ve bu Maden Atıkları Yönetmeliği'nde dikkatinizi çekmek istediğim önemli bir husus var: Orada "A Tipi kuruluş", "B Tipi kuruluş" diye 2 kategori yapıyorlar. Biraz sonra bahsedeceğim ama Seveso III ya da bizim "BEKRA" dediğimiz ya da işte, bilinen adıyla Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik en son 2009'da değiştirildi, yeniden düzenlendi ve bu yönetmelik çerçevesindeki üst seviyeli kuruluş, alt seviyeli kuruluş; Maden Atıkları Yönetmeliği'nde geçen A Tipi, B Tipi kuruluşlarla örtüşen bir şey. Şimdi, bu "A Tipi", "B Tipi" ya da "üst seviyeli kuruluş", "alt seviyeli kuruluş" denilen şeyin en temel özelliği şu: Kullandıkları kimyasallar, hangi miktarlarda kullanıyorlar, bunu ne için kullanıyorlar ve bunlar herhangi bir tehlike arz ettiğinde riskleri ne olur diye bakılıyor.

Şimdi, 2014 yılında AB bu konuda, bütün bu kimyasallara ilişkin ciddi bir yönetmelik çıkardı; işte, bu kimyasalların tasniflenmesi, bu kimyasalların etiketlenmesi ve bu kimyasalların paketlenmesi... Bütün o şeylerin düzenlenmesi işte bu Maden Atıkları Yönetmeliği'nde de var; 2019 yılında, Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik'in kendisi de tam da bundan dolayı düzenlendi, yeniden tasniflendi çünkü bunlar. Bu anlamıyla, "üst seviyeli kuruluş", "alt seviyeli kuruluş" dendiği zaman, onların eşik değerleri ve sınırları var; kullandığınız siyanür 50 ila 100 arasında eğer 50 ise alt seviyeli, 100'se -hani, örnek veriyorum- üst seviyeli kuruluş oluyor.

Şimdi, şeye bakıyoruz -biraz gene, siz de incelemiştinizdir- altın madenciliği yapan bütün şirketlerin 2019'dan sonra yaptıkları bir deklarasyon var -okuyan vardır bildiğim kadarıyla- o da şirketimiz üst seviyeli bir kuruluştur, üst seviyeli kuruluş olarak biz bu deklarasyonu yapıyoruz ortaya çıkmış olan 2019'daki yönetmelikten dolayı ve biz bu konuda... Biraz sonra, en temel önemdeki önlemlerin ne olduğuna geldiğimizde, onlara ilişkin de internet sitelerinden yapmış oldukları taahhütler var.

Sayın Başkan, isim verebiliyor muyuz?

BAŞKAN ATAY USLU – Tabii, tabii.

DİSK İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ DAİRESİ MÜDÜRÜ TEVFİK GÜNEŞ – Mesela, Anagold üst seviyeli bir kuruluş olarak bu konuda kendi deklarasyonunu yapmış 2019'da, Koza Madencilik yapmış; bunlar benim gördüklerim, muhtemelen diğerleri de yapmıştır çünkü bütün altın madenciliği üst seviyeli kuruluş çerçevesinde değerlendiriliyor ve onlar kendileri de biliyorlar üst seviyeli kuruluş olduklarını. Onun için de taşıdıkları, getirdikleri kimyasalları, depoladıkları kimyasalları, kullandıkları kimyasalları ve bunların ne tür tehlike ve risk yaratabileceğini çok iyi biliyorlar. Ben işin tekniğine girmiyorum ama 2019'da çıkan BEKRA yönetmeliğine bakıldığında -yani biz ona "BEKRA" diyoruz, bizim mevzuatımızdaki Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik'in kısaltması- bütün bunlar var; buradaki ölçümler,

formüller, bunların hepsi orada yazıyor ve altın madenciliği yapan bütün şirketlerin tamamı da bu deklarasyonu yapmak durumunda ama olay şu: Şimdi, en son, 2019'da çıkan yönetmelik çerçevesinde baktığımızda -şuradan hemen size kısa kısa okuyacağım- burada büyük endüstriyel kaza tariflemesi var; büyük endüstriyel kaza tariflemesini de zaten gene, bu, mevzuat yapış süreçlerinden biliyorsunuzdur, okumayacağım. Gene, işletmenin genel yükümlülükleri çerçevesi içerisinde büyük kaza senaryo dokümanının yaratılması, hazırlanması gerekiyor. “Büyük kaza senaryosu dokümanı” dediğimiz şey, aslında işletmenin bize ne yaptığının aynasını tutan bir belge; bunun hazırlanması lazım. Ondan sonra, büyük kaza önleme politikası içerisinde yönetmelikle belirlenmiş olan birtakım uygulamaların hayata geçirilmesine dönük adımlar var, alt ya da üst seviyesine göre onların hayata geçirilmesi gerekiyor. Mesela, üst seviyeli kuruluşların güvenlik raporu hazırlaması lazım, güvenlik raporunun düzgün hazırlanması ve bulundurulması gerekiyor; eskiden bunu Bakanlık denetliyordu ama şimdi o denetimi “orada bulundur”a çevirdiler. 2013'teki aynı yönetmelikte bu değişiklik yapıldığında -yanlış hatırlamıyorsam, sanırım 7062 sayılı Yasa'da bu 4 maddesi değişmişti bunun- o zaman biz “Bu değişikliği yapmayın.” diye itiraz ettik çünkü bugüne kadar Türkiye büyük endüstriyel kazayla karşılaşmamıştı, karşılaştığı bir kaza vardır, o da 1999 depreminde İzmit'teki Rafineri; onun dışında, böyle, çok, aman aman büyük bir, bu türden, Erzincan İliç'te yaşanan bir altın madenciliği kazası görmedi ama şunu gördü: Metalik cevherler üretiminde özellikle Şebinkarahisar, Koyulhisar'daki birtakım kurşun, çinko madenlerinde kış geldiğinde atık barajlarının nasıl patladığı, o atık barajlarının nasıl ırmaklara karıştığı, ırmaklardan da denizlere gittiği biliniyor; bunların belgeleri de söz konusu. Belki de bu konuda en can alıcı bölgelerden bir tanesi de Balıkesir Balya'dır. Balıkesir Balya'daki kurşun, çinko -sanırım orada bir miktar gümüş ve altın da çıkıyor, şimdi cürufırları işliyorlar orada- neredeyse yüz yıldır oraları Manyas Gölü'ne kadar kirleten bir durumda ve o atıklar gerçekten de -hem arsenik açısından hem siyanür açısından- yağmur yağdığında bütün doğayı ve çevreyi değiştiren bir yanda.

Şimdi, diyeceğim şey şu Sayın Başkan ve Değerli Komisyon üyeleri: Eğer bu önlemler kâğıt üzerinde kalmamış; eğer bu önlemler gerçekten İl Afete, Valiliğe, Belediye, Bakanlığa yani Çalışma Bakanlığı ve Çevre Bakanlığına gitmiş ve bu konuya ilişkin olarak ciddi değerlendirmeler yapılmış olsaydı bu kaza olmazdı. Şimdi, bunu burada bitiriyorum. İkinci bir mesele var, onu hemen aktarıyorum size.

Şimdi, biliyorsunuz, 2020-2022 pandemi dönemi idi ve bu anlamıyla da Türkiye bu pandemi belasıyla boğuşmak durumunda kaldı dünyada olduğu gibi. Fakat ilginç olan şu: Çalışma Bakanlığı Rehberlik ve İş Teftiş Kurulu 2021, 2022, 2023'te programlı teftişler yapmış -muhtemelen okumuşsunuzdur ya da bakmışsınızdır- bu, programlı teftişlerin 2 tanesi yer altı ve yer üstü madenciliğine ilişkin, 1 tanesi de -“Seveso” diye not almış onlar- Seveso III ya da bizim BEKRA ya da işte, yönetmelikteki adıyla Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik çerçevesinde yapılmış. Şimdi, ben baktım, hakikaten de bayağı bir müfettiş arkadaş katılmış, nereden baksan kapsamlı, 30-40 il denetimden geçirilmiş ve özellikle de yer altı ve yer üstü madenciliğinde bir alt başlık olarak düşünüldüğünde değerli madenler, değerli cevherler, metalik cevherler... Altın madenciliği çok az geçiyor ama “değerli madenler” dediğimizde, sonuç itibarıyla, biz bunun öncelikli olarak altın madenciliği olduğunu anlayabiliyoruz.

Şimdi, yer altı ve yer üstü madenlerde yapılan teftişlere de baktığımızda, orada da büyük ölçüde, 20'ye yakın altın madenciliğinin olduğu bütün şehirlere gidilmiş. Bunların hepsi İş Teftiş, Çalışma Bakanlığının sayfasında var; bakılabilir, raporumuza da koyduk bunu zaten.

Şimdi, ben, tabii, buradan çok iyi niyetli düşünüyorum ve İş Teftiş Kurulu Başkanıyla da bir projede birlikte oluyoruz zaman zaman, bunu ona da sordum “Öncelikle tebrik ederim, o dönemde yapmışsınız bu teftişi ama orada şeyi göremiyoruz.” dedim. Genel başlıklar altında alt başlıkları sundukları için söyledikleri şu: “Şu, şu kusurlar var, şunları şöyle yaptık, bunları böyle yaptık, süre verdik, olmadı, kapattık, şu oldu, ceza verdik, şu kadar para cezası kesildi.”

Şimdi, burada, bakıldığında, özellikle Seveso III çerçevesinde yapılmış olan incelemelerde Erzincan İliç’te -daha doğrusu Erzincan şehri var- BEKRA’yla ilgili denetimlerin yapıldığı yerde -2022’de olması lazım 2023’te çünkü rapor çıkmış- yani 2022’de orada bu denetim yapılmış. Bu denetim İş Teftiş tarafından yapıldığında demek ki orada birtakım sorunlar da tespit edilmiş ama bu sorunların çözümleri nasıl olmuş, bunlar nasıl giderilmiş onları bilemiyoruz. Söyleyeceğim şey şu: Mevzuatımız var, mevzuatımızda çok detaylı ve AB’ye uyumlu bir şekilde bu iş yapılmış ama geline nokta itibarıyla bunun uygulanması gündeme geldiğinde bu uygulamalar hayata geçirilmiyor. Bunun da bu ülkedeki kalkınma politikalarıyla, sermaye birikimi rejimiyle doğrudan bağlantılı olduğunu söylüyoruz.

Sonuç itibarıyla, DİSK’in bu konuya dair görüşü -işçi sağlığı, iş güvenliği açısından söylüyorum, altın madenciliği de bunun içerisinde bir alt başlık olabilir- öncelikli olarak bu ülkede mevcut 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası’nın tamamen değiştirilmesi lazım. Bunu kamusal bir nitelik içerisinde, kurumsal yani sendikalar, üniversiteler, meslek odaları ve birliklerinden oluşan özerk, demokratik yapısı itibarıyla, mali yapısının bağımsızlığı itibarıyla kurumsal bir yapıya bırakmak gerekiyor yani Sağlık Bakanlığında, Çevre Bakanlığında buna ilişkin ilgili birimlerin de bu yapı içerisine toplanması, burada görev alacak olan iş güvenliği uzmanlarının iş yeri hekimlerinin, diğer sağlık personelinin özlük haklarının burada toplanması... Zaten, bildiğiniz gibi, İSG-KATİP var ve orada bütün işletmeler neyi alıyor, neyi almıyor, hangi saat ne kadar saat hizmet alıyor, ne kadar almıyor her şey görünüyör orada. Böyle kurumsal bir yapının ciddi olarak tartışılması ve hayata geçirilmesi lazım. Buna siyasal iktidarlardan bağımsız, gerçekten teknik ve insan onuruna yakışır, iş ve çalışanların sağlığını ve güvenliğini düşünen bir yerden bakılması gerekiyor; bu anlamıyla bu önemli.

Özellikle bu taşeron, güvencesiz ve kayıt dışında çalışma ilişkilerinin çok hızla üzerine gidilmesi lazım. Bu, bu ülkenin gerçekten diğer bir kanayan yarası. Özellikle güvencesizlik... Güvencesizlik sadece iş sağlığı ve güvenliğinde alınmayan önlemler değil, sendikasılaştırma, sendikalı olamama, sendikalı olarak çalışınca işten atılma gibi pek çok sorunu kendi içerisinde taşıyan bir kavram. Bunların üzerine ciddi olarak gidilmesi lazım. Zaten çalışanlar açısından ve bu ülke açısından insan onuruna yakışır iş ve buna ilişkin çalışma ortamının ve koşullarının yaratılmasını istiyorsak, ILO’yla hiç olmazsa bu konuda asgari düzeyde bir buluşmayı sağlayacaksa tam da bu uygulamanın yapılması lazım.

Üçüncüsü de bu ülkede sendikal örgütlenmede şu anda yüzde 1 barajı var, 6356 sayılı Yasa bunu yüzde 10’dan bunu yüzde 1’e düşürdü ama yaptığı düzenlemelerle neredeyse yüzde 20’lere, yüzde 30’lara çıkan bir fiilî barajı karşımızda görüyoruz. Bu anlamıyla, ILO’nun ilgili sözleşmeleri çerçevesinde ortaya koymuş olduğu yaklaşımla, barajın ortadan kaldırıldığı, sendikaların örgütlenebildiği ve özellikle de işçi sağlığı, iş güvenliği alanında sendikaların -hani bu yetersizliği de görüyoruz- bir toplumsal denetim mekanizması olarak bu konuda çalışabilecekleri, o alanlarda özgürce örgütlenebilecekleri, toplu sözleşme yapabilecekleri, toplu sözleşmeyle birlikte buralara müdahale edebilecekleri mevzuat düzenlemelerinin hızla yaşama geçirilmesi gerektiğini düşünüyor, dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, biz teşekkür ediyoruz.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI (Devam)

A)GÖRÜŞMELER (Devam)

2.- DİSK temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN ATAY USLU – Arkadaşlardan sorusu olan, herhangi bir görüşü olan var mı?

Buyurun Süleyman Bey.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Son paragrafı biraz merak ettim ben.

Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle hoş geldiniz.

Bir sürü negatiftlerden sonra diyorsunuz ki: “Bu sistemle altın madenciliği yapmamamız gerekir.” Gerçekten altın madenciliği mi, bütün madenler mi, altın madenine özel bir durum mu ya da yapmak için ne yapmak gerekir? Sadece orayı merak ettim.

Teşekkür ederim.

DİSK GENEL SEKRETERİ TAYFUN GÖRGÜN – Efendim, belki biraz dağınık oldu ama anlatmaya çalıştık; altın madenciliği dâhil bütün madencilikler Türkiye’de yapılır ama bazı yerler vardır ki yapılması şu andaki teknolojide yararlı görülmeyebilir. Bunu zaten söyleyecek olan şey en başta ÇED raporu oluyor. Şirket, firma nasıl bir altın madenciliği yapacağına ilişkin bir şey çıkarıyor izin almak için. ÇED raporu inceleniyor ve örneğin ÇED’de diyor ki: “Buranın altından fay hattı geçiyor, burada altın madenciliği olmaz.” veya “Senin bu atıkları depolayacağın alanda şöyle bir jeolojik arazi özelliği var, olmaz.” diye söylüyor ÇED raporu burada. Tabii, burada, Türkiye’de son yıllarda ÇED raporu hazırlanırken ona çevre konusuna duyarlı dışarıdan yurttaşlarımız ve yöredeki insanlar da -oranın köylüsü, muhtarı- onlar da katılıyorlar ve o katılımın da önünü açmak gerekiyor. Birincisi, sağlıklı bir ÇED raporunun çıkması gerekiyor.

İkincisi de işletme sürecinde denetimlerden bahsettik burada. Bu denetimi şirketin kendi kendine yapmayacağını söyledik, özel sektöre aktarılmış denetimlerin de layıkıyla yapılmayacağından bahsetmeye çalıştık burada yani kamunun burada devreye girmesi lazım. Devletin her yerde bu denetimi yapması belki mümkün değil ama burada ortaya çıkan gerek ÇED süreçlerinin gerek diğer denetim süreçlerinin bağımsız şirkete veya başka bir siyasal ya da başka bir niyetle yönlendirilmeyecek olan birtakım kurumlara verilmesi lazım. Bu ne? Üniversiteler olabilir bu, bilim yuvasıdır. İkincisi, ilgili odalardır bu. Mesela, Türkiye’de bu konuda yeterli iki tane odamız var bizim. Maden Mühendisleri Odamız Türkiye’deki madencilik birikimine büyük ölçüde sahip bir kuruluştur ve Jeoloji Mühendisleri Odamız arkasından gelir, diğer birkaç odamızı daha sayabiliriz burada. Bunların da buraya, bu denetimlere katılması gereken bir süreç olduğunu söyledik.

Sayın Komisyona yönelik, kıymetli milletvekillerimiz, Değerli Başkanımız; bu süreçte bir şirket daha başta çok mükemmel bir tesis yapmış olsa bile sonraki yıldaki denetiminin çok sağlıklı olması gerekiyor ki ortaya yeni çıkan aksamaların, eskimelerin payı da anlaşılın ve varsa bir risk, geliyorsa bir risk anlaşılın ve ortadan kaldırılsın. Bunu şuna benzetebiliriz: Sıfır bir araba alıyorsunuz, her şeyi dört dörtlük, freninden yol tutuşuna kadar neyse bir arabada olması gereken özelliklerin hepsi mükemmel. Şimdi, diyorsunuz ki: “Ben bu arabayı aldım, çok güzeldi bu araba.” On sene sonra aynı şeyi söyleyebilir misiniz? Söleyemezsiniz. On yılda bu aracın lastikleri eskimiştir, frenine bilmem ne olmuştur yani bir denetimden geçmesi lazım. Onun için mesela TÜVTÜRK’te şu anda şey yapıyor, birtakım denetim mekanizmaları var. Eğer TÜVTÜRK ya da denetim mekanizmaları bunu eksik yapıyorsa eğer o araç kaza yapmaya yatkındır. Denetimden kastımız yani işletme sürecindeki denetimlerden kastımız budur

ama hem daha başta ÇED raporundan da başlayarak hem de ortalarına ve sonlarına doğru bir şekilde bir denetim daha lazım. Bahsetmeye çalıştığım, Türkiye’de henüz bununla karşılaşmadık biz. Muhtemelen on beş, yirmi yıl sonra karşılaşacağız ve çok ciddi sorunlarla karşılaşacak Türkiye.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – O tamam da şöyle yani ben şu son cümle var ya orayı anlamak istiyorum. Şöyle yazsak bunu: “Kamusal yararı toplum refahını gözetken, çalışan, çevre insan faktörlerini önemseyen altın madenciliği yapmalıyız.”

DİSK GENEL SEKRETERİ TAYFUN GÖRGÜN – Gayet tabii, o anlatılıyor zaten.

DİSK İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ DAİRESİ MÜDÜRÜ TEVFİK GÜNEŞ – Biz de onu söylüyoruz zaten.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Onu söylemiyorsunuz.

DİSK GENEL SEKRETERİ TAYFUN GÖRGÜN – Hayır, bakın efendim, “Bu şekilde...” diyor; hangi şekilde olduğunu aktarmaya çalışıyoruz.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Anlamadım. Yani altın madenciliği bütün bu raporun sonucunda yapılmalıdır ama bizim de çok üzerinde durduğumuz önce insan, önce çevre, sonra madencilik şeklinde yani hem insanı, toplumu önceleyen hem kamusal yararı önceleyen şekilde yapılmalıdır. Bütün tedbirler alınsın ve yapılsın mı?

DİSK GENEL SEKRETERİ TAYFUN GÖRGÜN – Bütün tedbirler alınsın, yapılsın ama fütursuz her yerde yapılamaz. Neden yapılamaz? Bazı yöre...

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Ama altının yerini biz seçemeyiz ki, neredeyse yani...

DİSK GENEL SEKRETERİ TAYFUN GÖRGÜN – Şunu anlatmak istiyorum Sayın Vekilim...

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) – Ama “Altında fay hattı varsa yapılamaz.” diyor.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Anladım, o da tedbir yani bütün tedbirler alınarak.

DİSK GENEL SEKRETERİ TAYFUN GÖRGÜN – Yani baştan böyle konuştuğumuz, sizin de çok iyi bildiğiniz, artık hâkim olduğunuz bütün bu süreçler layıkıyla yerine getirilirse zaten nerede yapabilirsin altın madenciliğini, nerede yapamazsın... Mesela İliç’in neresine kurman lazım şeyi; o tepeye, dik yamaca o derece değil de bu atıkları nerede saklayacaksın? Yetmiş seksen yıl dayanacak bir şey var mı? Mesela, altından fay hattının da geçtiğini öğrendik orada, demek ki asla ve asla o yığınlar orada saklanamazmış. Yani orada bugün bir şey olmasaymış yarın bir deprem olduğunda 5-6’lık...

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Yok, ben sizin ana fikrinizi tam öğrenmek istiyorum. Yani “Altın madenleri işletilebilir ama önce insan, önce çevre, önce doğayı koruyarak, tedbirleri alarak.” bu cümle bu değil mi?

DİSK GENEL SEKRETERİ TAYFUN GÖRGÜN – Aynen, son cümlemi ben öyle bağlamak istiyorum Sayın Vekilim. Affedersiniz, biraz şey yaptım yani kayıtlara geçeceği için yanlış da anlaşılmayayım kaygısıyla bunu söyledim. Bütün önlemler yerine getirildiğinde, her yerde biz bütün madenciliği yapabiliriz. Zaten bu önlemler alındığında nerede ne madencilik yapılmayacak ise o ortaya çıkacaktır ve orada denilecektir ki: “Burada bu teknolojiyle bunu yapamazsın kardeşim.” Orada altın bekleyecektir, orada yapmayacaktır ama 20 yerde buna başvurursun, 18 yerde yaparsın, 2 yerde yapmazsın. On sene sonra teknoloji iyiye orada da yaparsın yani sonuçta binlerce yıldan beri altın orada duruyor, o cevher orada duruyor zaten, onu söylüyorum.

Tabii, değinmediğimiz başka konular var, değinilmiştir diye; ben söz almışken söyleyeyim, arkadaşım da vurgu yaptı. Türkiye’de altın madenciliğinde kamu yararı konusunda son derece başarısız bir süreç yaşanıyor son yıllarda. Altın bilindiği gibi çok kıymetli bir maden ve büyük gelirler elde

ediliyor burada. Bunun devlet payının da ne kadar olduğunu arkadaşım söyledi. O kadar tonda sadece -kilogram olarak- “95 kilogram” dedin değil mi? Devlete alınan pay bu yani 100 kilo bile değil. Dolayısıyla bu da dâhil olmak üzere kamu yararına bakarken bir de buradan bakmamız lazım ama tam aksine, vergi indirimleri, vergi kolaylıkları gibi çok gerekmeyen teşviklerin de büyük ölçüde yabancı ortaklığı olan bu şirketlere de yapılmış olduğunu biliyoruz, zaten kayıtlarımızda da var.

BAŞKAN ATAY USLU – Şimdi, ben şöyle bir bilgi söyleyeyim: Tabii, 2019’da 39 ton altın üretilmiş, sizden gelen bilgi de öyle, biraz önce siz de ifade ettiniz, Enerji Bakanlığı da aynı şeyi söyledi. Onun içerisinde yalnızca 93 kilogramının devlet hakkı olduğunu söylediniz ancak Enerji Bakanlığının verdiği bilgide yüzde 13’ünün devlet hakkı olduğu söyleniyor. Yani sizin bilginiz burada bu anlamda Enerji Bakanlığıyla çok farklı onu söyleyeyim, 93 kilogram olma ihtimali yok, yüzde 13 gibi. Yüzde 11’i yüzde 13’e çıkarılan bir rakam, bence onu düzeltmek lazım, o kilogramlarla filan değil, çok daha fazla. Eğer bu 39 bin kilogramın yüzde 10’u bile olsa 3.900 kilogram yapar ki 39 kilogram değil 3.900 kilogram yani 4 ton demek lazım.

DİSK GENEL SEKRETERİ TAYFUN GÖRGÜN – 4 ton yapar.

BAŞKAN ATAY USLU – Siz kilogram olarak verdiniz, biraz önce de öyle bir ifadede bulundunuz; yüzde 11-13 rakamı söz konusu. Tabii bir de şey var, hani altın madeni çıkarılıyor, eyvallah, 39 ton altın madeni çıkarılıyor, sanki bunun hepsi -yani bundan önceki sunumlarda da genelde öyle bir algı var- kârı gibi ve bu kârın içinden yani biz, işte, yüzde 13’ünü alıyoruz, gerisi sanki yurt dışına transfer oluyormuş gibi bir algı var. Oysa Enerji Bakanlığının verdiği bilgilere göre yine bunun yüzde 18 ila 20 civarında bir rakamı kâr çünkü yani bir işletme maliyeti vesairesi var. Bu yüzde 20’nin yüzde 11’ini, 13’ünü devlet alıyor gibi bir ifadede bulundular. Bence bu rakamlara bir daha bakmak lazım. Şunun için söylüyorum, hani biz burada bir doğru bilgilendirme yapmak istiyoruz. Sürecin sonunda gerçekten altın madeniyle ilgili bu ülkenin kaynağı var, doğru bir şekilde nasıl çıkarılabilir ve millî olarak veya yerli olarak bu süreç nasıl yönetilebilir bunun derinde olan bir Komisyonuz; açık olarak bunu ifade edeyim.

Ben de Süleyman Bey gibi, ifadelerinizden sanki şunu anladım, tabii, bir kere daha sormak isterim. Türkiye’deki altın madenleri bu dönemde çıkarılmasın, asla dokunulmasın, beklenilsin gibi bir algı oluştu bende; böyle gerçekten bir fikri var mı sendikanın, bunu da öğrenmek istiyorum. Sonra Mustafa Bey’e sözü vereceğim.

DİSK GENEL SEKRETERİ TAYFUN GÖRGÜN – Açık ve net olarak tekrar etmek isterim. Sayın Başkanım, kıymetli kurul üyeleri, Komisyon üyeleri ve değerli milletvekillerimiz; DİSK’in madencilik alanında Türkiye’nin bütün değerlerinin değerlendirilmesi konusunda, ekonomiye kazandırılması konusunda yaklaşımı; bunda bir problem yoktur. Altın madenciliği dâhil olmak üzere bütün madencilik bunun içindedir ancak bu şekilde değil. Kömürde de bu şekilde değil; Soma’dan, Ermenek’ten biliriz yani net olarak ifade ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Yok, anladım, cevabımı aldım ben bu anlamda; hani ben genel olarak acaba karşı mısınız şeyi olarak söyledim. Yani bence oranı da bir düzeltmek lazım; bize daha önce gönderdiğiniz bilgiye de baktım, o bilgide de 93 kilo yazmışsınız, 93 ton herhâlde o tahmin ediyorum, daha da fazla...

DİSK İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ DAİRESİ MÜDÜRÜ TEVFİK GÜNEŞ – Sayın Başkan, o konuda da bir düzeltme yapayım; o zaten, hani eski Maden Mühendisleri Odası Başkanı Mehmet Torun’un değişik basın organlarında yapmış olduğu yani kendi bulguları üzerinden o veriler. Sonuçta, hani bilmiyorum, şimdi, TMMOB Maden Mühendisleri Odası çağrıldı mı buraya, hani onlar

da o bilgiyi herhâlde bu biçimiyle verirlerdi. Ben, tabii, Çevre Bakanlığının bu konudaki verilerini bilmiyorum ama sadece madencilik meselesinde çok uzun yıllar maden mühendisliği yapmış bir başkanın verilerini kullanıyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Tamam.

Buyurun Mustafa Bey.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Evet, efendim, bugün TÜRK-İŞ’i, HAK-İŞ’i ve şu anda da DİSK’imizi dinliyoruz. Sayın Genel Sekreterimiz Tayfun Görgün Bey’e çok teşekkür ediyorum. Sayın Genel Başkana teşekkür ediyorum ama maden deyince, madencilik deyince DİSK Genel Başkanlığı yapan DİSK’in kurucusu Sayın Kemal Türkler’i anmadan geçemeyiz. Sayın Kemal Türkler bu konuda önemli çalışmalar yapmış, alın teri ve emeğin savunucusu çok değerli bir sendikacıdır; onu rahmetle anıyorum.

Ciğerlerimizi yakan kazalardan bahsettiniz, çok teşekkür ediyorum. Bunların kaza olması, cinayet olmaması konusunda da alınması gereken tedbirleri aktardınız. Türkiye’de madencilik iş kolu ve tarım iş kolunun da son derece eskiye dayanan iş kolları olduğundan bahsettiniz. Ulusal madencilik politikalarının gözden geçirilmesi gerektiğini ve ulusal madencilik politikalarında da sendikaların, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının, konudaki uzmanların, aynı zamanda odaların ve jeoloji mühendislerinin de buradan mutlaka katkı alınması gerektiğini çok güzel bir şekilde ifade ettiniz ki doğrusu da gerçekten bu. Doğaya zarar vermeden nasıl tutarlı bir madencilik yapabiliriz, bu konudaki görüşlerinizi anlattınız. Sayın Deniz Baykal’ı rahmetle anıyorum, Deniz Bey’in 1977 yılındaki yaptığı uygulamalardan da bahsettiniz. Liç yığınlarının bu kadar yüksek olmaması gerektiğini, bu noktada da jeoloji mühendisleriyle konuştuğunuzu... Ve gerçekten bu kadar yüksek olmasaydı 9 canımızı kaybetmezdik. Madencilğin önemli bir konu olduğunu ama yerlerinin seçiminde özellikle fay hatları, özellikle deprem bölgesi olmaması konusunda da uyarılarınızı dikkatle dinledim. Bir konuda, sadece havaya gitmesi durumunda, ben bu sorunun cevabını Komisyonda alamadım yeteri kadar. Oradan çıkan, havaya giden buharlaşmanın bir zarar verip vermediğini doğaya, o yağmur tanecikleriyle birlikte 80 kilometre alana yayılmasıyla birlikte bir tehlike oluşup oluşmadığı konusunda Tayfun Başkan yeteri kadar bilgimiz olmadı. İş sağlığı, iş güvenliği ve kullanılan kimyasalların ne kadar tehlike arz edip etmediği konusunda da özellikle sendikalardan, üniversitelerden, odalardan ve Jeoloji Mühendisleri Odasından da bilgi alınması gerektiğini güzel bir şekilde ifade ettiniz. Uygulamayı, iş sağlığı ve iş güvenliği konusunda yapılması gereken çalışmaları gerçekten keyifle dinledim. Bu konuda en önemli söylediklerinizden bir tanesi de iktidar kim olursa olsun, hangi siyasi parti iktidar olursa olsun oluşacak olan kurulun bağımsız olması gerektiğini, siyasi olmaması gerektiğini, bugün mevcut iktidar için de gelecekteki iktidarlar için de hangi siyasi iktidar olursa olsun bağımsız bir kurul tarafından böylesine bir oluşumun yapılmasının ve gerçekten madencilikle alınacak olan kararların, hazırlanacak olan kanunların bu kurul tarafından hazırlanmasının yararlı olduğunu ve bu kurula siyasi bir elin değmemesi konusundaki değerli görüşlerinizi büyük bir saygıyla dinledim. İktidarlardan bağımsız oluşacak olan kurul -altını çiziyorum- son derece önemli ve değerlidir. ÇED raporlarının yeni baştan değerlendirilmesi, ÇED raporlarının hazırlanması konusunda yerel halka ne kadar bilgi veriliyor, yerel halk ne kadar değerlendiriliyor? Orada -hangi ufak mahalli basınla- yapılan çalışmaların ve çağrıya... ÇED raporu için oraya gittiğiniz zaman o köyde, kahvede 20-30 kişi, onların da organize edilmiş birlikler şeklinde olması gerektiğini ve bunun doğru olmadığı konusunda ifadeler söylediniz ki bunlara gerçekten katılıyorum.

Tabii, “Madencilik yapılmasın.” demediniz ama madencilik yapılırken özellikle deprem konusunda, özellikle fay hatları konusunda da duyarlı olmamız gerektiği konusunda da uyarılarınız oldu. Ben DİSK’in böylesine değerli görüşlerini, böylesine objektif görüşlerini dinlemekten son derece mutlu oldum ve şuna baktım ki DİSK “Hayır.” demiyor, DİSK diyor ki: “Bir şey yapacaksak yapalım ama yaparken kesinlikle alın teri ve emeği savunalım, alın teri ve emek hakkını alsın, canlar kaybolmasın. Bir maden kanunu yazmak için... İnsanlar öldükten sonra maden kanunu yazmaya gerek yok, insanlarımız ölmeden bu maden kanununu yazalım.” DİSK burada diyor ki: “Üretimi destekleyelim ama alın teri ve emek hakkını kazasız ve belasız alsın.” Üretim tamam ama tedbir almadan üretim yapıyorsa... 9 canımız -orada yüreğimiz yanıyor- çoluğunun çocuğunun rızkını kazanmak için gitmişler ve oradan evlerine gelemiyorlarsa DİSK “Böyle bir şeyi kesinlikle kabul etmiyoruz.” diyor ve DİSK diyor ki: “Doğrusu güvenli, kaliteli üretime tamam, alın teri emek hakkını alsın ama canlar kaybolmasın.”

DİSK’i selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

Mervan Bey, buyurun.

MERVAN GÜL (Siirt) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Arkadaşların sunumlarından dolayı da teşekkür ediyorum ancak benim arkadaşlara sorularımdan bir tanesi de buydu: Erzincan maden faciasını kendileri bire bir inceledi mi? Daha evvel orada bir çalışmaları var mıydı? Veya orada bire bir DİSK’e üye olan işçiler var mıydı? Hatta bu olay olmadan önce kendilerine herhangi bir haber geldi mi, geldiyse ne gibi tedbirler aldı?

Tabii, bu Komisyonun ana hedefi bundan sonra bu tür olayların olmaması, hani bu demek değil ki biz madenlerimizi işletmeyeceğiz, işleteceğiz. Mesela, ben Siirt Milletvekiliyim Siirt Şirvan Madenköy’deki o faciayı bire bir yaşayanlardan biriyim ve orada 16 kardeşimiz şehit oldu, şehit olanlardan biri de benim akrabamdı. İlk günden son güne kadar -hatta en son çıkan da benim akrabamdı- oradaydım ve bire bir de takip ettik ancak Şirvan Madenköy’deki bakır işletmesi şu anda da devam ediyor. Takriben altı ay önce bu sefer galeri sistemiyle çalışmaya başladılar, o galeri sisteminde saat üç gibi beni aradılar, dediler ki: “Şirvan Madenköy’deki madende göçük olmuş, orada insanlarımız gene göçüğün altında kalmış.” Takip ettik, ilgili müdürle görüştüm, bana dedi ki: “Sayın Milletvekilim tahkimattan 1 metre sonra akma olmuş, o 1 metre akmada 3 kardeşimiz toprağın altında kalmış.”

Sabaha kadar çıkardık -çıkarınca da- tabii vefat etmişlerdi ama hâlen de şu anda çalışma devam ediyor yani bu demek değil ki bir yerde, bir madende, mesela herhangi bir işletmede kaza olunca veya bir kardeşimiz vefat edince biz bunu işletmeyeceğiz, elbette ki işleteceğiz ama ondan hem ders alacağız hem ondan sonra yani bu olayların yaşanmaması için ne yapmamız gerekir ona bakacağız.

Özellikle DİSK’in sunumundan ben altını çizerek ve benimseyerek de şey yapıyorum. Zamanla değişiyor, teknoloji değişiyor. Mesela, geçmişte bu binalarda beton döküldüğü zaman tamamıyla cebare sistemiyle dökülüyordu, bugün beton santralleri var ve C35 beton dökülüyordu, icabında C45 beton dökülüyor, hâlbuki o zaman tamamıyla cebareydi ve elle, el gücüyle... Mesela, bir mikser 2 teneke, 1 teneke fazla su kattığın zaman C35’ten C25’e kadar düşerdi ve mukavemet otomatikman düşüyor ama bugün biraz daha farklı. Ha, elbette ki madenlerimizde de zamanla bunu güncellemek lazım. Ne yaptık, nerede bir eksiklik var veya nasıl bir tedbir daha almamız lazım; hani bunu yapmamız lazım. Hatta bir örnek daha vereyim: MTA su sondajı, jeotermal sondajları yaparken benim de aynen bir akrabam kuledeydi ve artezyen yapıyor, artezyen yapınca... Hâlbuki orada sadece bir halat olsa, emniyet halatı olsa -kendini atsa- bitiyor. Aşağıya inene kadar yandı, aşağıya inene kadar yanıyor. Ama bugün biraz

daha şey yapıyor. O gün öyleydi, bugün farklıdır. 3 bine kadar hatta 4 bine kadar biz inebiliyoruz, sondajlarla inebiliyoruz ve şu anda petrol akıyor. Bak, Eruh gibi bir yerde şu anda, elhamdülillah, petrol akıyor. Bak, K r Kandil’de ben öyle umut ediyorum ki ciddi anlamda bir petrol çıkaracağız. Zamanla biz bunları... Şey artıyor yani mesela, teknolojik bilgilerimiz artıyor, yapabiliriz, madenlerde de biz bunu yapmamız lazım; buna katılıyorum ama eğer ki bir madende bir insan ölüyorsa... Yani keşke olmasa, keşke olmasa ama biz ona da “cinayet” diyemeyiz, cinayet olayı farklı bir şeydir. Ha,  srail’in Gazze’de yaptığı cinayettir ama mesela, bir madende bir karde ımız kaza yapıyorsa veya bir otobanda kaza yapıyorsa biz buna “cinayet” diyemeyiz. Bu tatilde bir sürü karde ımız kazalarda  ehit oldu, vefat etti, hani keşke olmasaydı, keşke biraz daha dikkatli olsaydı ama oldu. Ha onun için biz buna da dikkatli olmamız lazım.

Özellikle sunumlarından dolayı da teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Son sözleri de alalım, herhâlde başka da yok, öyle gözüküyor.

Buyurun.

D SK GENEL SEKRETER  TAYFUN GÖRGÜN - Teşekkür ederim Sayın Vekilim, Sayın Komisyon  yeleri.

Sağ olun Sayın Başkan.

Şimdi,  ncelikle Sayın Sarıg l’e teşekkür ediyoruz, çok derli toplu özetledi bizim  zetimizi yani bu da bir ba arıdır, Meclisimizin kalitesini de ortaya koyan örneklerden bir tanesidir; teşekkür ederiz. Dağınık anlattık belki diye bir kaygı duyduk ama son derece güzeldi, sağ olun.

Şimdi, efendim, onun bir sorusu vardı “havaya karışan” diye, siyanürden bahsediyoruz orada dolayısıyla siyanürün... Tabii, biz demin “ l  mler” derken hava ölçümleri de var burada, örneğin pH’nın bunun 6,5 ila 8,5 arasında olması lazım ki orada tutulması gerekiyor ki havaya karı masının veya havaya karı ırken zarar vermeden karı sın şeklinde. Dolayısıyla  l  mler i te buna yarıyor yani düzenli ölçümler gerekiyor. Yağmur yağdığında -açık alandır onlar- su miktarı artacağı için pH’ı değişiyor oranın, ekleme yaparsınız. Buharlaşma olduğunda ise sürekli kontrol yapılmasının zorunluluğu budur. Onun için teşekkür ederim, gerçekten bu kontroller de önemli ölçüde yapılıyor orada. Yapılmasa zaten ku  ölçümleri filan da ciddi olurdu.

Şimdi, Kıymetli Siirt Milletvekilimizin sunu u için de teşekkür ederiz; sordu, “Orada  yeniz var mı  li ’te, inceleme yaptınız mı?” dediler. Tabii, biz de o kazanın olduğu ilk günde D SK Genel Ba kanıyla beraber ben de dâhil olmak üzere bir heyetle oraya gittik. Ben de Maden Tetkik Arama Enstitüsü k kenliyim ve D SK’in madencilik sendikasının da Genel Ba kanıym aynı zamanda, bir madenciliyim yani, maden i cisiyim ben de. Dolayısıyla, gitmememiz zaten mümkün değil. Oradaydık, inceleme yaptık ayrıca orada birçok milletvekilimiz de katkı verdi, Deniz Bey, Müzeyyen  evkin Hanım -daha bir sürü milletvekilimizi tek tek saymayayım burada- gerçekten öyle yaptık. Şimdi,  yelerimiz var mıydı? Evet. Şimdi,  li ’te ana  irket var Anagold, onun yaklaşık 550 i cisi var. Ta eronların en büyüğü, o da Çiftay, hani isimlerini de zikrediyoruz burada, bir mahzuru yok. Onun 1.400 i cisi var yani ana şirketten daha büyük bir taşeron var, başka ta eronlar da var orada. Ana  irkette TÜRK-   var, yetkili, toplu sözleşmeli, taşeron  irket olandaysa ise D SK olarak biz vardık orada ve bizim orada 550 civarında  yemiz vardı.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) –  iftayda.

D SK GENEL SEKRETER  TAYFUN GÖRGÜN –  iftayda.

Ancak biz yeterli sayıya henüz daha ulaşmamışken bu kaza oldu yani toplu sözleşmeyi yapmış durumda değildik ama orada 550 üyemiz var. Dolayısıyla, biz düzenli olarak hem şimdi hem daha önce işletmeden bilgi alan bir örgütüz ve ölenlerden Uğur Yıldız da bizim üyemiz, DİSK üyesi bir arkadaşımızdır, o da kamuoyu tarafından bilinmektedir, cenazesini de diğerlerinin gibi gittik, şey yaptık.

Dolayısıyla dünyada olduğu gibi Türkiye de bu sanayileşmenin, ağır sanayi yatırımlarının, madenciliğin bedellerini ödüyor fakat dünya artık bunun bedellerini ödemiyor. Bunun da ödenmemesi için neler yapılması gerektiğini Sayın Komisyonumuz çok açık biçimde zaten inceledi, raporlaştıracaklardır Türkiye’de altın madenciliğini. Bunun Türkiye için, altın madenciliğimiz için büyük bir katkı olacağını da düşünüyorum aynı zamanda önlenmesi bakımından çünkü eğer madencilik böyle yapılırsa altın madenciliği, bir süre sonra hiç kimse altın madenciliği istemez, biz o kaynaklarımızı da ekonomiye kazandıramayız. Yani niye istesin ki? Çocuğu orada ölecek, arazisi kirlenecek. Biz demin ölen işçi sayısından bahsediyoruz İliç’te, çok daha büyük bir şey olabilirdi, Allah’tan olmadı ama henüz daha İliç’teki süreç bitmiş değil orada yani. Oradaki 10 milyon ton atık başka bir yere konuluyor, konulan yerin durumu vesaire onlara biz girmedik şu anda. Orada da eksikler var yani orada da yeterli hazırlıklar yapılarak onun taşınması oraya lazımdı. O konuda ciddi bir eksiklik olduğunu şimdiden ben rahatlıkla söyleyebilirim.

Dolayısıyla sayın vekilimizin sorduğu gibi, biz de elimizden geldiği kadar gerek oradaki üyelerimiz tarafından gerekse merkezimiz tarafından o verileri alıyoruz. Bu verileri maden mühendisleri odalarımız, mühendis arkadaşlarımız, jeoloji mühendisleri odalarımız, ilgili uzmanlarımız tarafından birlikte değerlendirerek yol alıyoruz. Bu bakımdan da önerilerimizi yaparken bir eksikliğimizin olmadığı güveniyle yaptık. Bir tek sadece Kıymetli Komisyon Başkanımızın uyardığı konu var, ona bakacağız, o da bizim bir araştırmamız değil ama güvenilir bir maden mühendisi olan, kamuda da TKİ’yle uzun süre çalışmış olan bir önceki Maden Mühendisleri Odası Genel Başkanının makalesinden alınan rakamlardır. Umarım ve dilerim ki o yanlış da... Enerji Bakanlığının şeyi doğrudur çünkü o zaman Türkiye o hakkını kullanmış olacaktır, bu iyi bir şeydir ama biz biliyoruz ki Enerji Bakanlığı da olsun, birçok bakanlığımız olsun bazı bilgiler hakikaten oradan da eksik geliyor bize. Önceki Enerji Bakanımız Taner Yıldız’la çok mesai sarf ettik, ben de bizzat sahada gerek Soma kazasında gerek Ermenek’te, bir önceki Amasra Komisyonunun da Başkanıydı, orada da çok konuştuk, ettik yani. Dolayısıyla bu ülke bizim, bu işçiler bizim, bu madenler bizim.

Tekrar edeyim, soru soruldu, cevabını da verdik ama madenlerimizi de bütün ekonomik kaynaklarımızı da doğamızı dikkate alarak, gelecek kuşakları dikkate alarak, ulusal çıkarlarımızı, güvenliğimizi dikkate alarak en büyük faydayı hem memleketimiz hem devletimiz hem halkımız için hem yöre halkı için tehlikesizce üretecek bir biçimde yapılmasını istiyoruz. Bütün çabamız, Komisyonumuzun çabası da bizlerin çabası, mücadelesi de bu yönde olacaktır.

Sayın Vekilim andı, ben uzatmadan hemen bir cümle edeceğim. Siirt Şirvan’da da böyle bir şey vardır, 16 madenci ölmüştür. Orada da ilk madene gidenler arasında DİSK vardı, DİSK Başkanı vardı, ben vardım madencilik sektöründen ve heyetimiz vardı, günlerce kaldık. Sayın Vekilim bileceklerdir, hemen şev kaymasının olduğu yerin karşısındaki yere çadır kuruldu, aileler ve biz orada günlerce bekledik cenazelerin alınması için. Maalesef Türkiye bu kazalarla karşılaşüyor, biz de madencilikte örgütleniyoruz.

Arkadaşım dedi, ben son cümle olarak izninizle söyleyeyim, bilginizde olsun, mutlaka fazlasıyla vardır onlar ama Türkiye’de eğer sendikalaşmanın önündeki engeller kaldırılırsa devletin ve bakanlıkların büyük ölçüde yapmaya çalıştığı ama yeteri kadar da yapılması konusunda sıkıntılarımızın olduğu denetim meselesi de büyük ölçüde ortadan kalkacaktır. Biz bunu Sayın Çalışma Bakanlarımıza da her

dönemde, bu son yirmi yılda da toplantılarda çok ifade ettik. Çünkü sendikalar, özellikle demokratik sendikalar... Sarı sendikaları hariç tutarak söylüyorum, onun ne anlama geldiğini hepimiz biliyoruz. Biz demokratik bir sendika olmaya çalışıyoruz. Demin saydığım, madencilikteki yaklaşımı da bütün iş kollarında bakıyoruz. Yani insanımızın yararı, doğamızın korunması, memleketimizin, devletimizin ve gelecek kuşakların korunması bakımından bakıyoruz. Yani “Biz gidelim üç liralık, beş liralık zam alalım, işçi sağlığı ne olursa olsun, yarınki çocuklar ne olursa olsun, memleketin nehri, suyu, havası kirlenirse kirlensin.” diye bir yaklaşım içinde olmayız, olamayız. Bu ülkenin yurttaşlarıyız, borcumuz var atalarımıza, çocuklarımıza da borcumuz var; böyle bakıyoruz.

Ben Siirt Şirvan’da ölen madenci kardeşlerimizi de -Sayın Vekilimin dediği gibi- rahmetle anıyorum. Bütün şehitlerimizin, bütün madencilerimizin ve bütün diğer şehitlerin, başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere hepsinin önünde DİSK olarak saygıyla eğildiğimizi söylüyorum ve size saygılarımızı sunuyoruz, teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Biz de tabii “Önce insan, önce çevre sonra güvenli madencilik.” diyoruz. Çevre hakikaten sizin de ifade ettiğiniz gibi atalarımızdan bize kalan bir miras değil, çocuklarımızın, torunlarımızın bize bir emaneti. Çevre önemli, insan sağlığı önemli.

Sayın Genel Sekreter, Sayın Daire Başkanı; gerek izin süreçleri gerek denetleme süreçleri gerek rehabilitasyon konusuyla ilgili gerek işçi sağlığı, iş güvenliği konusundaki önerilerinizi, fikirlerinizi not ettik, sizlere teşekkür ediyoruz.

Toplantımız sona ermiştir.

Kapanma Saati: 19.38

